

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رسائل في العقيدة
AKÎDE RİSÂLELERİ

TEVHÎDÎ DÂVET YAYINLARI

Yayın No: 6

Kitâbın Adı: Akîde Risâleleri

Yazarı: Abdullâh Saîd el-Müderriş

Yayıncı: Tevhîd-î Dâvet

Tashîh: Tevhîd-î Dâvet

Redaksiyon: Tevhîd-î Dâvet

Sayfa Düzeni: Tevhîd-î Dâvet

Kapak: Tevhîd-î Dâvet

Matbaa: Step Ajans Matbaa Ltd. Şti.

Göztepe Mahallesi Bosna Cad. No: 11

Bağcılar/İstanbul. Telefon: (0212) 446 88 46

Matbaa Sertifika No: 12266

Birinci Baskı: 1438h. /(Haziran) 2017m.

TEVHÎD-Î DÂVET YAYINLARI

www.tevhididavetyayinlari.com

www.tevhididavet.com

www.abdullahsaid.com

İletişim: 0546 593 10 15

AKÎDE RİSÂLELERİ

Abdullâh Saîd el-Müderriş

حُطْبَةُ الْحَاجَةِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ
يُضِلِّهِ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ

مُسْلِمُونَ﴾ [آل عمران: ١٠٢/٣]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ [النساء: ١/٤]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [الأحزاب: ٧١-٧٠/٣٣]

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرُ الْهُدَى هُدَى
مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ
وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

MUKADDİME

Hamd, Allâh’a mahsustur. O’na hamd eder, O’ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O’na sığınırız. O’nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh’tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O’nun kulu ve Rasûlü’dür.

“Ey îmân edenler! Allâh’tan korkulması gerektiği gibi korkun ve sizler ancak Müslümanlar olarak ölün!” [Âli İmrân: 3/102]

“Ey insânlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşi yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allâh’tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten sakının! Şüphesiz Allâh sizin üzerinize gözetleyicidir.” [en-Nisâ: 4/1]

“Ey îmân edenler! Allâh’tan sakının ve sözün en doğrusunu söyleyin ki Allâh, amellerinizi ıslah etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allâh’a ve Rasûlü’ne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur.” [el-Ahzâb: 33/70-71]

Bundan sonra: Muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allâh’ın kelâmı, yolların en hayırlısı ise Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dîne sokulan her şey bidât, her bidât dalâlet, her dalâlet ise ateştedir.

Bilindiği üzere gerekli ve yararlı olan ilimleri öğrenmek Müslümanların en temel görevlerindendir. Ancak Müslümanların öğrenmesi gerekli olan her ilim, aynı hükümde değildir. Bazı ilimler farz-ı kifâye, bazıları ise farz-ı ayndır. Farz-ı kifâye ilimler, ümmet içinde yeter sayıda kişinin öğrenmesiyle diğerleri üzerinden sorumluluğun düştüğü ilimlerdir. Yargılama ve miras hukukuna dair olan ilimler böyledir.

Farz-ı ayn olan ilimler ise her mükellefin bizzat kendisinin öğrenmesi zarûrî olan ve bu sebeble de terk etmesinin haram olduğu ilimlerdir. Namaz ve abdest hükümlerine dair olan ilimler böyledir. Hiç şüphesiz ki akîde ilmi de bu ilimlerin en başında gelmektedir. Zîrâ neye inanılıp, neyin reddedileceği, inanılan ve reddedilen şeylerin delîlleri ve tafsilatları akîde ilminin konularıdır. Bu ilim öğrenilmeden Allâh Azze ve Celle gereği gibi tevhîd edilemez. Tâğûtlar reddedilip şirk ve küfürden kaçınılamaz. Îmân ile küfür, tevhîd ile şirk birbirinden ayrılamaz. Kimin Müslüman, kimin de kâfir olduğu bilinemez. Şüphe ve fitneler bertaraf edilmez. Taklid ve cehâletten kurtulmak mümkün olmaz. Öyleyse bu ilmi öncelikli olarak öğrenmek ve de öğretmek tüm Müslümanlar için hava ve su kadar önemli bir konudur. Kısacası akîde ilmi, ilimlerin imâmıdır. Tevhîd ve kurtuluş ehli olmak için şarttır.

Bu sebeble geçmişten günümüze kadar sürekli olarak akîde ilminde birçok kitâblar ve risâleler yazılmış, çalışmalar ve dersler yapılmış ve halen de yapılmaktadır. Âcizane ola-

rak ben de akîde ilmine dair geçmişte birçok risâle ve kitâb kaleme aldım ve Rabbim izin verirse daha birçok telif ve şerhle Müslümanlara hizmet etmeği istiyorum. Rabbim hayırlı niyetlerimizi gerçekleştirmeyi nasip etsin.

İşte bu kitâbımız, geçmişte akîde ilmine dair yazdığım risâlelerden oluşmaktadır. Bazı kardeşlerimin isteği ve yayıncı birkaç kişinin de tavsiyesiyle akîde ilmine dair yazdığım risâlelerden önemine binâen şu on tanesini seçerek kitâbımızda topladık:

1. Akîdemiz
2. Kadere Îmân
3. Îmânın Tanımı
4. Uluvv Sıfatı
5. Rasûlullâh’a Eziyetin Hükümü
6. Hâkimiyet Allâh’ındır
7. Tâğûtu Reddetmek
8. Tâğûttan Hüküm İstemek
9. Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemek
10. Beşerî Sistemlerle Yönetenlerin İşledikleri Küfürler

Bu risâlelerde ki amacım ve üslubum, ele aldığım meselelerin tafsilatına girmeden, her mükellefin bilmesi gerekli olan asgari bilgiyi delîlleriyle Müslüman kardeşlerime ulaştırmaktır. Muhâlif fırkalara yahut kimselere cevâb vermeye yahut onların delîllerini çürütmeye çalışmak değildir.

Zîrâ hakkın isbâtı, bâtıla verilebilecek en güzel ve önemli cevâbtır. Hak olan delîlleriyle bilindiğinde, bâtıl tüm aldatmacasıyla yok olup gider. Zihinler hakkın nûruyla temizlenir ve atılan fitne tohumları da filizlenmeden yok olup giderler.

Şunu da hemen belirtmek istiyorum ki, Allâh'ın Kitâbı haricindeki her kitâb eksik ve hatâlıdır. **“Akîde Risâleleri”** adlı bu kitâbtaki doğrular İslâm'dır. Eksikler ve hatâlar ise benden ve şeytândandır. Tüm hatâlarımдан, tevbe ediyor ve Rabbim'den âcizane olarak ortaya koyduğum gayretten ötürü beni ve ehlimi bağışlamasını niyâz ediyorum.

Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

Abdullâh Saîd el-Müderriş.

AKÎDEMİZ

-Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesi-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

AKÎDEMİZ

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasûlüdür. Bundan sonra:

Akîdemizin Aslı:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Akîdemizin yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesinin aslı tâğûtları reddederek Allâh'ı Teâlâ'yı Kur'ân ve Sünnet'te bildirildiği üzere tevhit etmektir. Kur'ân ve Sünnet'in emir ve yasaklarına her hâlükârda tâbi olmaktır. Bu sebeble bizler, yol gösterici olarak kabûl ettiğimiz bu iki kaynağımızın bize gösterdiklerinin dışına çıkmaz, sonradan uydurulmuş olan bidât yollara dalmaz ve ehlinin lafızlarını kullanmayız. Övülmüş selefimizin izini tâkib eder, onların yetindiği şeyler ile yetiniriz. Onların zamanında dînin aslından olmayan şeyleri dînin aslından kabûl etmez ve bunları ayrılık sebebi saymayız.

Îmânın Şartları Hakkındaki Akîdemiz:

Îmânın şartları altı tanedir. Bunlar: Allâh'a, meleklerine, kitâblarına, rasûllerine, âhiret gününe ve kadere, Kur'ân ve Sünnet'te bildirildiği üzere inanmaktır.

Allâh'ı Teâlâ'ya Îmân Hakkındaki Akîdemiz:

Allâh'ı Teâlâ, birdir; hiçbir şeriki, eşi, dengi ve benzeri yoktur. Zâtında, rubûbiyyetinde, ulûhiyyetinde, isim ve sıfatlarında birdir.

Allâh'ı Teâlâ'yı, fiillerinde birleyerek O'nu rubûbiyyetinde tevhîd ederiz. O, muhtaç olmayarak yaratan, külfetsiz olarak rızık verendir. Korkusuzca öldüren, meşakkatsizce diriltendir. Hâkimiyyeti elinde bulunduran hâkimler hâkimidir. Adâlet ile hükmeden, hikmet üzere kanunlar vazeden-dir. Yaptığını kuvvetlice yapan, her şeye gâlib olandır. Kâinatta her ne varsa tümü O'nun tasarrufundadır. Âhirette kullarını hesâba çekerek mükâfat ya da cezâyâ hükmedecek dîn gününün mâlikidir.

Allâh'ı Teâlâ'yı fiillerimizde yani ibâdetlerimizde birleyerek O'nu ulûhiyyetinde tevhîd ederiz. O'ndan başka ilâh edinilenlerin tümü sahte ve bâtıldır. Namaz, oruç, zekât, hac, kurban, adak, duâ, yardım isteme, sığınma, tevekkül, havf, recâ, muhabbet, inâbe, tevbe, tezellül ve hüküm isteme gibi görünen ve görünmeyen hiçbir ibâdeti O'ndan başkasına yapmayız. Hayatımız ve ölümümüz ancak Allâh içindir.

Allâh'ı Teâlâ'yı en güzel isimlerin ve en kâmil sıfatların sâhibi olarak bilir ve bunun gereğini yerine getirerek O'nu isim ve sıfatlarında tevhit ederiz. O'nun isim ve sıfatları, her türlü kemâlata sâhib olup, tüm noksanlıklardan münezzehtir. O, bu özelliğiyle bütün varlıklardan ayrı ve eşsizdir. O'nun zâtı diğer zâtlara benzemediği gibi sıfatları da başkalarının sıfatlarına benzemez. Çünkü O'nun eşi, dengi ve benzeri olabilecek hiçbir varlık yoktur. O, yarattığı mahlûkata kıyâs edilemez. Allâh'ı Teâlâ'yı yaratılmışlara benzetmek küfür olduğu gibi, Kur'ân ve Sünnet'te bildirilmiş olan isim ve sıfatlarını yok saymak da küfürdür.

Allâh'ı Teâlâ'nın el-Ahad, el-Hayy, el-Evvel, el-Âhir, ez-Zâhir, el-Bâtın, es-Samed, el-Kuddûs, el-Müteâl, el-Basîr, es-Semî, el-Âlîm, el-Habîr, el-Kadîr, el-Muhit, el-Hâlık, el-Hakem, el-Müdebbir, el-Velî, er-Rahmân, er-Rahîm, et-Tevvâb, el-Hâdî, el-Mudil ve el-Müntakîm gibi isimlerine îmân ederiz. O'nun bu isimlerden başka Kur'ân ve Sünnet'te bize bildirilen ve bildirilmeyen tüm isimlerine de îmân ederiz.

Allâh'ı Teâlâ'nın nefis, yed, vech, ayn, gazab, rızâ, uluvv, istivâ ve nüzul gibi zâtî ve fiilî sıfatlarına îmân ederiz. O'nun bu sıfatlardan başka Kur'ân ve Sünnet'te bize bildirilen ve bildirilmeyen tüm sıfatlarına da îmân ederiz.

Allâh'ı Teâlâ'nın sıfatları ezelî ve ebedîdir. Vahye dayalı olup, sınırlandırılmaz. Bu sıfatların manaları malûm olmakla birlikte, keyfiyetleri ve hakikatleri meçhuldür.

Allâh'ı Teâlâ'nın tüm isim ve sıfatlarına Kur'ân ve Sünnet'te geldiği gibi tevîl etmeden, O'na yakışır bir şekilde tahrif (bozma ve çarpıtma), ta'til (işlevsiz kılma), tekyif (keyfiyetlendirme) ve temsilden (denk ve benzer tanımaktan) uzak olarak îmân ederiz.

Meleklerle İmân Hakkındaki Akîdemiz:

Meleklerle îmân ederiz. Onlar, Allâh'ı Teâlâ'nın emirlerine asla isyân etmeyen, her dâim emrolundukları iş üzerinde olan nûrânî ve latif varlıklardır. Allâh'ı Teâlâ, onları nûrdan yaratmış ve akıl vermiştir. Yaratılışları ilk insân ve ilk nebî olan Âdem aleyhisselâm'dan öncedir.

Meleklerin hiçbirinde rubûbiyyet ve ulûhiyyet sıfatları bulunmamaktadır. Diğer mahlûkat gibi her dâim Allâh'a muhtaç ve bağımlıdırlar. Allâh'ı Teâlâ'nın izin verdiğinden başkasını yapmaya güçleri bulunmamaktadır.

Kur'ân ve Sünnet'te ismi ve görevi bildirilen ve de bildirilmeyen sayılarını sadece Allâh'ın bildiği meleklerin tamâmına inanırız.

Kur'ân ve Sünnet'te ismi ve de görevi bildirilen dört büyük melek vardır. Bunlardan Cibrîl: Vahiyle görevli melektir. Allâh'ı Teâlâ'dan aldığı vahyi Allâh'ın dilediği rasûlüne indirir. Mikâil: Yağmur yağdırmak ve bitkileri yeşertmekle görevli melektir. İsrâfil: Birinci ve ikinci kıyâmetin kopması için sûra üflemekle görevli melektir. Meleku'l-Mevt (ölüm meleği): Ölüm anında canlılardan ruhları çekip almakla görevli melektir.

Cinler ve Şeytânlar Hakkındaki Akîdemiz:

Cinler, Allâh'ü Teâlâ'nın dumansız ateşten yarattığı hakîki varlıklardır. Erkeklik ve dişilik gibi özelliklere sâhib olup, yiyip içmeye ihtiyaç duyarlar. Akıl ve teklif sâhibi olup, fânidirler. Allâh'ın dilediğinden başkasını yapmaya ve gaybı bilmeye güçleri yoktur.

Şeytânlarda cin taifesindendir. Cinlerin ve şeytânların atası -Allâh'ın laneti üzerine olsun- İblîs'tir. İblîs, Allâh'ü Teâlâ'nın emrine isyân etmiş, kibirlenerek kâfirlerden olmuştur.

Kitâblara İmân Hakkındaki Akîdemiz:

Kitâblara imân ederiz. Allâh'ü Teâlâ'nın insânlar arasından seçtiği rasûllerine yalnız kendi kavimlerine ya da bütün insânlığa tebliğ etmek üzere vahyettiği kitâblarının tamâmına inanırız.

Allâh'ü Teâlâ'nın indirdiği kitâblar, O'nun kelâmındandır; yaratılmış ve beşer sözü değildirler. Hidâyet ve nûr kaynaklarıdır. Allâh'ın emir ve nehiyelerini, vaad ve vaidlerini yani mükâfatlarını ve cezâlarını ihtiva ederler. Kendilerinde bulunan her şey hakîkattir, doğrudur ve kesinlikle adâlettir.

Bu kitâblardan isimlerini bildiklerimiz, Kur'ân, Tevrât, İncîl ve Zebûr'dur. Kur'ân Muhammed aleyhisselâm'a, Tevrât Mûsâ aleyhisselâm'a, İncîl İsâ aleyhisselâm'a, Zebûr Dâvud aleyhisselâm'a indirilmiştir. Ayrıca İbrâhîm aleyhisselâm'a ve Mûsâ aleyhisselâm'a sâhifeler verilmiştir.

Sayılan bu kitâbların en büyüğü ve kendinden öncekilerin nesh edicisi Kur'ân-ı Kerîm'dir. Kur'ân-ı Kerîm, son rasûle indirilen son kitâbtır. Tahrif olunmaktan kıyâmete kadar korunmuştur. Kur'ân-ı Kerîm dışındaki diğer kitâblar tahrif olunmuşlardır. Biz, bu kitâbların Allâh'ü Teâlâ katındaki tahrif olunmamış hallerine î mân ederiz.

Rasûllere Î mân Hakkındaki Akîdemiz:

Rasûllere î mân ederiz. Rasûller, Allâh'ü Teâlâ'nın kendilerine vahyederek tebliğ ile görevlendirdiği elçileridir. Kur'ân ve Sünnet'te ismi bildirilen ve bildirilmeyen, sayılarını sadece Allâh'ü Teâlâ'nın bildiği rasûllerin tamâmına î mân ederiz.

Rasûllerin hiçbirinde rubûbiyyet ve ulûhiyyet sıfatları bulunmamaktadır. Diğer insânlar gibi her dâim Allâh'a muhtaç ve bağımlıdırlar. İbâdetle yahut ilimle veyahut çok çalışmakla rasûl olunamaz. Rasûller, Allâh'ü Teâlâ tarafından seçilerek rasûl olmuşlardır.

Kur'ân-ı Kerîm'de isimleri geçen Rasûller yirmibeş tanedir. Bunlar: Âdem, İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhîm, Lût, İsmâîl, İshâk, Yakûb, Yûsuf, Şuayb, Eyyûb, Zulkifl, Mûsâ, Hârûn, Dâvud, Süleymân, İlyâs, Elyesa, Yûnus, Zekerîyyâ, Yahyâ, Îsâ ve Muhammed'dir. Bunlardan başka sayılarını Allâh'ü Teâlâ'nın bildiği kadar rasûller bulunmaktadır. Allâh'ın salât ve selâmı, gönderilmiş tüm rasûllerin üzerine olsun.

Muhammed aleyhisselâm, Allâh'ü Teâlâ'nın tüm

şeriatları nesh ederek gönderdiği rasûlûdür. O, tüm rasûllerin ve nebîlerin sonuncudur. Allâh'ı Teâlâ, onu ve diğer peygamberlerini kavimlerine karşı mûcizeler ile desteklemiştir. Kur'ân-ı Kerîm ve miraç Muhammed aleyhisselâm'ın en önemli mûcizelerindendir.

Âhirete İmân Hakkındaki Akîdemiz:

Âhîret gününe imân ederiz. Âhîret gününe imân, bu dünyâ hayatının bitip yeni bir hayatın başlayacağına, bu hayata geçişin ölümle ve kabir hayatı ile olduğuna, kıyâmetin kopması ve tekrar dirilme ile devam ettiğine, herkesin hesâbtan sonra Cennet ya da Cehenneme gideceğine inanmaktır.

Bu sebeble ölümden sonra vuku bulacak olan şeylere imân ederiz. Tamâmı hak ve gerçektir. Kabir sorgusu, azâbı ve nimetleri haktır. Birinci sûra üfürülmesi ve kıyâmetin kopması haktır. İkinci sûra üfürülmesi ve diriliş haktır. Haşr, arz ve hesâb haktır. Havz, şefaât ve mîzan haktır. Sırât, Cennet ve Cehennem haktır. Cehennemin azâbı ve ebediliği haktır. Cennet'in nimetleri ve ebediliği haktır. Ruyetullâh haktır.

Kıyâmetin Büyük ve Küçük Alâmetleri Hakkındaki Akîdemiz:

Kıyâmetin on tane büyük alâmeti vardır. Bunlar: Dumanın dünyâyı kaplaması, Deccâl'in çıkması, Dabbe'nin zuhuru, güneşin batıdan doğması, Meryem oğlu İsmâ aleyhisselâm'ın nüzulü, Yecuc ve Mecuc'ün yeryüzüne yayılma-

sı, doğuda, batıda ve Arab yarımadasında olmak üzere üç yerde çöküntünün meydana gelmesi ve Yemen’de çıkıp insânları mahşer yerine kovalayacak bir ateşin çıkmasıdır.

Kıyâmetin küçük alâmetleri ise çoktur. Onlardan bazıları şunlardır: İlmin kaldırılması, otuz kadar yalancı deccâlin çıkması, depremlerin çoğalması, fitnelerin artması, zina ve içkinin yayılması, ölüm olaylarının artması, emanet mefhumunun kalmayışı, câmilerin süslenmesi, çobanların yüksek binâlar dikmede birbiri ile yarışması ve Yahûdîler ile savaşılmasıdır.

Kadere îmân Hakkındaki Akîdemiz:

Kadere îmân ederiz. Her hayır ve şer, Allâh’u Teâlâ’nın kaderi ve kazâsıyla meydana gelmektedir.

Kader, Allâh’u Teâlâ’nın meydana gelmezden önce eşyâ hakkındaki ilmine binâen ne olacağını ezelde takdir etmesi ve bunu yazmasıdır. Kazâ ise takdir ettiği bu kaderi yaratmasıdır.

Kadere îmânın ilim, kitâbet, meşîet ve yaratma olmak üzere dört mertebesi vardır. İlim: Allâh’u Teâlâ’nın olmuş ve olacak ve halen olmakta olan tüm şeyleri bildiğine îmân etmektir. Kitâbet: Bunları levh-i mahfûzda yazdığına îmân etmektir. Meşîet: Allâh’u Teâlâ’nın dilediğini dilediği gibi yaptığına îmân etmektir. Yaratma: Allâh’u Teâlâ’nın takdir ettiği şeyi yaratmasına îmân etmektir. Bu mertebelere inanmayan kimse, kadere îmân etmiş olmaz.

Kulların Fiilleri Hakkındaki Akîdemiz:

Kullar, fiillerinin hakîki olarak fâilleridir. Bu fiillerin yaratıcısı ise Allâh'ü Teâlâ'dır. Bununla birlikte O, kullarının isyân etmelerinden asla râzı değildir.

Hidâyet ve Dalâlet Hakkındaki Akîdemiz:

Hidâyet ve dalâlet Allâh'ü Teâlâ'nın tasarrufundadır. Allâh'ü Teâlâ, bir lütuf olmak üzere dilediğine hidâyet verir, dilediğini korur ve âfiyet verir. Dilediğini ise adâletinin gereği olarak saptırır, yardımsız bırakır ve belâlara maruz kılar. Kulların tamâmı, O'nun meşfeti çerçevesinde lütfu ve adâleti arasında gider, gelirler.

Ecel Hakkındaki Akîdemiz:

Ecel bellidir. Ölen, eceli ile ölmüştür. Kimse takdir olunan ömrü yarıda kesemez.

Rızık Hakkındaki Akîdemiz:

Rızık bellidir. Kimse takdir olunan rızık bitmeden ölmez. Haram olan şeyler de helâl olan şeyler gibi rızıktır. Ancak Allâh'ü Teâlâ, helâllerin rızık edinilmesinden râzı olup, haramların rızık edinilmesinden râzı değildir.

Gayb Hakkındaki Akîdemiz:

Gaybın anahtarları Allâh'ü Teâlâ'ya aittir. Bu sebeble göklerin ve yerlerin ve de ikisi arasındakilerin; geçmişin ve geleceğin; dünyânın ve âhiretin gaybını Allâh'ü Teâlâ'dan başkası mutlak olarak bilemez. Ancak Allâh'ü Teâlâ, bir

hikmet ve bir maslahat gereği insânlardan ve meleklerden bazı rasûllerini gaybtan dilediği kadarına muttali kılabilir.

Ehli Beyt, Sahâbe ve Hilâfet Hakkındaki Akîdemiz:

Muhammed aleyhisselâm'ın ehli-i beytinin ve ashâbının tamâmını severiz. Onlar hakkında menfî olarak konuşmaz ve hiçbirine tân etmeyiz. Aralarında meydana gelen şeyleri Allâh'a havâle eder ve onları ancak hayırla anarız.

Rasûllerden sonra insânların en faziletlisi, Ebû Bekir sonra Ömer sonra Osmân ve sonra da Alî'dir. Onların hilâfet sıraları da böyledir. Nebevî hilâfet Hasen bin Alî'nin altı aylık hilâfet süresiyle otuz yıldır -radîyallâhu anhum ecmaîn-.

İmâmet Hakkındaki Akîdemiz:

Zâlim ya da fâsık olsalar dahi, Allâh'ın kanunlarıyla hükmeden Müslüman yöneticilere isyânı emretmedikleri sürece, hoşâ gitsin yahut gitmesin itaat etmek vâcib olup, isyân etmek haramdır. Müslümanların her hâlükârda bir imâm seçmeleri gereklidir.

Cihâd ve Recm Hakkındaki Akîdemiz:

Cihâd ve recm muhkem olup, hiçbir şey bu ikisini iptal edemez.

İctihâd ve Taklid Hakkındaki Akîdemiz:

İctihâd kapısı kıyâmete kadar açıktır. Hak birdir. Hak-

ka isâbet eden iki, hata eden ise bir ecir alır. Hakka ittibâ ederek hatâyı terk etmek asıldır. Mutlak ve muayyen olarak bağlanması vâcib olan tek merci, Kur'ân ve Sünnet'tir.

Velâyet ve Kerâmet Hakkındaki Akîdemiz:

Yeryüzünde Allâh'ın velî kullarının bulunması ve onlardan sudûr eden kerâmetler haktır. Velâyet hiçbir zaman ve hiçbir şekilde nübüvvetten üstün olmamış ve olmayacaktır. Herhangi bir velînin üzerinden ibâdet mükellefiyetliği kalkmış ya da kalkacak değildir.

Şefaatin Hakkındaki Akîdemiz:

Şefaatin tamâmı Allâh'ı Teâlâ'ya aittir. Allâh'ı Teâlâ'nın izin verdiği kimseler, izin verilenlere şefaateceklerdir.

Îmânın Hakîkati Hakkındaki Akîdemiz:

Îmân kalb ile tasdik, dil ile ikrâr ve organlarla amel etmektir. İtaatlarla artar, masiyetlerle azalır.

Büyük Günah İşleyen Îmân Ehli Hakkındaki Akîdemiz:

İbâdetlerden bazılarını terk eden veya günah işleyen bir kimsenin Müslüman olması câizdir. Ancak bu günahın küfrü gerektiren bir günah olmaması gerekir.

Îmân ehlinden günahkârların cezâlandırılması Allâh'ı Teâlâ'ya kalmıştır. Dilerse azâb eder, dilerse af eder. Kalbinde zerre kadar îmân olan bir kimse Cehennemde ebedî

olarak kalmayacaktır. Kâfir olarak ölen bir kimse ise ebedî olarak Cehennemde kalacaktır.

Velâ ve Berâ Hakkındaki Akîdemiz:

Allâh için sever ve Allâh için buğzederiz. Bu sebeble, Müslümanları sever ve dost ediniz. Onlara karşı merhamet eder ve kendilerine kardeşlik ahkâmını uyguluyoruz. Kâfirleri ve müşrikleri dost edinmeyerek onlara buğzederiz. Onlarla ilgili -dîni ilişkiyi kesme ve câiz olmayan şeylerde yardımlaşmama gibi- şerî ahkâmı kendilerine uyguluyoruz.

Îmânı Bozan Şeyler Hakkındaki Akîdemiz:

Kişiye îmandan çıkaran şeylerin aslı altı tanedir. Bunlar: Küfür, şirk, irtidat, nifak, zulüm ve fısktır. Bu altı asla taalluk ederek tevhiî bozan şeylerden bazıları şöyledir:

Allâh'ı Teâlâ'yı, meleklerini, kitâblarını, rasûllerini, âhiret gününü ve kaderi inkâr etmek, onlara sövmek ve onlarla alay etmek.

Allâh'ı Teâlâ'dan başkasının mahlûkat üzerinde -faydayı celbetme ve zararı def etme gibi- tasarruf yetkisi olduğunu kabûl etmek. Allâh'ı Teâlâ'dan başkasına duâ ve tevekkül etmek, O'ndan başkasına sığınmak ve O'ndan başkasından yardım ve hidâyet dilemek.

Allâh'ı Teâlâ'dan başkasına hâkimiyet yetkisi vermek. Allâh'ı Teâlâ'nın indirdiği kanunların yerine kanunlar koymak, bu kanunlarla hükmetmek ve bu kanunlardan hüküm istemek. Kâfirleri velî edinmek, İslâm'a ve de Müslü-

manlara karşı, küfre ve de kâfirlere herhangi bir şekilde destek vermek. Kâfirlere şerî olarak itaat etmek ve onların küfürlerine rızâ göstermek.

Kişiyi îmânsız kılan bu husûslarda; ikrâh hali hariç, şaka edenle ciddi olan ve korku ile yapan arasında hiçbir fark yoktur.

Tekfîr Hakkındaki Akîdemiz:

Tekfîr, şerî bir hükümdür. Allâh'ı Teâlâ'nın emirlerinden bir emirdir. Tekfîri şartlarının oluşmasına ve mânîlerinin ortadan kalkmasına binâen kurallarına uygun olarak kâdî yapar. Hükümleri uygulayacak kâdî olmadığında ise liyakatiyle bilinen ilim ehli yapar. Ancak açık olan meselelerde küfür işleyen bir kimseyi kâfir olarak bilmek ister âlim isterse de avam olsun tüm mükellefler üzerine vâcibtir. Zîrâ îmân ile küfrün arasını ayırmak tüm mükellefler için şerî bir vecibedir.

Yol bulunduğu takdirde küfre değil, îmâna hükmetmek esastır. Çünkü tekfîr, neticeleri ağır olan şerî bir hükümdür. Bin kâfirin hayatta kalmasında yapılacak hatâ, tevîdî kabûl ederek namaz kılan bir Müslüman'ın kanını mübâh saymakta yapılacak hatâdan daha ehvendir.

Hüccetin ikâme edilmesi açık meselelerde müstehâb iken, kapalı meselelerde ise vâcibtir. Hüccetin teklif sâhibi kimselere ulaşması ikâmesi için yeterlidir. Hüccetin âlim tarafından yapılması yahut anlaşılması gibi şartları yoktur.

Müslüman bir kimseyi tevîlsiz olarak tekfîr etmek kü-

für olduğu gibi, küfrü açık olan bir kimseyi tekfîr etmemek de küfürdür.

Hâtime:

Tüm bunlar, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesinin ic-mâlî olarak beyânıdır. Tamâmını tasdik ve ikrâr ederek gerekleriyle amel ederiz.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

KADERE İMÂN

-Ehl-i Sünnet'e Göre Kader İnancı-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

KADERE İMÂN

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasûlüdür. Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Kader eîmân etmek eîmânın altı esasından biridir. Bu esasa inanmak, eîmân ehli olmak için zarûrîdir. Ancak dün olduğu gibi bu gün de kadere eîmân etmek hakkında câhilce konuşanlar ve onu lüzumlu görmeyenler bulunmakta. Dün Kaderiyye ve Cebriyye gibi bidât fırkaları kader hakkında bâtıla daldılar. Onların günümüzdeki takipçileri olan başta meâlcî tائفesi olmak üzere bazı hizipler ve prof. ünvanlı sözde ilim adamları kader hakkında bâtıla dalmaktalar. Onu reddederek eîmân rûkûnlerinden çıkarmaktalar. Buna karşılık Ehl-i Sünnet'in dün olduğu gibi bugün de kader hakkındaki inancı sâbittir ve haktır. İşte bu risâleyi Ehl-i Sünnet'in kader inancını kısaca anlatmak için bâtıla cevâb ve hakka hizmet adına kaleme aldım. Rabbim ümmete faydalı kılsın. Allâhumme âmîn.

Kadere İnanmak İmânın Rükünüdür:

Kadere inanmak îmânın rükünlerinden bir rükündür. Kadere îmân, her hayır ve şerrin Allâh'ın kaderi ve kazâsıyla meydana geldiğine inanmaktır. İmâm Tâvus rahîmehullâh şöyle demiştir: “Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in ashâbından kendilerine yetiştiklerim şöyle diyorlardı: Her şey kader ile dir.”¹ Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ٤٩/٥٤]

“Gerçekten biz, her şeyi bir kader ile yarattık.” [el-Kamer: 54/49]

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقْدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ [الفرقان: ٢/٢٥]

“(O, Allâh ki) Her şeyi yaratıp ona mukadderatını takdir etti.” [el-Furkân: 25/2]

Ömer bin Hattâb radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ.» [مسلم (٨) والترمذی (٣٦١٠) ...]

¹ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 12/34.

“Îmân; Allâh’a, meleklerine, kitâblarına, rasûllerine, âhiret gününe ve hayırlısıyla şerlisiyle kadere inanmandır.” [Müslim (8); Tirmizî (2610)...]

Abdullâh İbn Ömer radîyallâhu anhumâ’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى الْعَجْزِ
وَالْكَيْسِ، أَوِ الْكَيْسِ وَالْعَجْزِ.» [مسلم (٢٦٥٥) ومالك (١٨٨٠)...]

“Her şey belli bir kader üzeredir. Hatta (bir kişinin dünyâ ve âhiret işleri yapmada) âcizlik göstermesi ya da istekli ve arzulu olması yahut istekli ve arzulu olması ya da âcizlik göstermesi onun kaderindendir.” [Müslim (2655); Mâlik (1880)...]

Îmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Kitâb ve Sünnet’ten katî delîller, sahâbenin selef ve haleften ehl-i hal ve’l-akd kimselerin icmâi Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın belirlediği kaderin varlığını göstermektedir.”² Bu sebeble hiçbir kimse hayrı ve şerri ile kadere inanmadıkça îmân etmiş olamaz. Amr İbn Şuayb’ın babasından, babasının da dedesinden rivâyet ettiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

² Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim: 1/155.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ الْمَرْءُ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ» [أحمد (٦٧٠٣) والطبراني (٧٠٤٣)...]

“Kişi hayrı ve şerri ile kadere inanmadıkça îmân etmiş olmaz.” [Ahmed (6703); Taberânî (Evsât: 7043)...]

İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh her şeyi kaderi ve kazâsına bağlamıştır. Dünyâ ve âhiret her şey onun dilemesi, ilmi, kazâ ve kaderi ile olur...³ Bir kimse hayır ve şerri Allâh’tan başkasının takdir ettiğini iddia ederse, Allâh’ı inkâr etmiş olur. Onun tevhîdi de bâtıl olur.”⁴

Kader: “Allâh Azze ve Celle’nin daha meydana gelmezden önce eşyâ hakkındaki ilmine binâen ne olacağını ezelde takdir etmesi ve eşyâyı takdir etmezden önce bunu yazmasıdır.”

Kazâ ise: “Allâh Tebâreke ve Teâlâ’nın yarattıkları üzerinde var veya yok etme veyahut değiştirme şeklindeki hükümdür.”

Kazâ ve kader arasında birbirinden ayrılmazlık vardır. Biri diğerinden ayrılmayacak şekilde birbirinin lazımıdır. Kader bir yapının temeli gibidir. Kazâ ise o yapının binâsı gibidir. Bu sebeble birini diğerinden ayırmaya kalkışmak, o yapıyı yıkmak demektir. Nitekim İmâm İbn el-Esîr rahîme-

³ el-Usûlu’l-Munîfe li’l-İmâm Ebî Hanîfe: 109.

⁴ el-Usûlu’l-Munîfe li’l-İmâm Ebî Hanîfe: 112

hullâh, şöyle demiştir: “Kazâ ve kader birbirinden ayrılmayacak şekilde birbirinin lazımdır. Çünkü biri temel mesabesindedir ki, bu kaderdir. Diğeri de binâ mesabesindedir ki, bu da kazâdır. Bunları birbirinden ayırmağa kalkan binâyı yıkıp çökertmeye yeltenmiş olur.”⁵

Kazâ ve kader kelimeleri bir arada kullanıldıklarında yukarıdaki iki farklı manaya gelen kelimelerdir. Ancak ayrı ayrı olarak kullanıldığında ise eş anlamlı olan iki kelimedir. Yani birleştiklerinde ayrılan, ayrıldıklarında ise birleşen iki kelimedir.

Kader, kazâdan öncedir. Yani Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın yarattıklarıyla ilgili ne olacağını ezelde belirlemesi kader, bu kadere uygun olarak onu var veya yok etmesine de kazâ denir.

Kâinatta bulunan her şey, Allâh Azze ve Celle’nin takdiri, istemesi, kazâ ve kaderi ile cereyan eder. O’nun isteği olmadan hiçbir şey olmadığı gibi dilemesi olmadan da hiçbir şey vücûda gelmez. Hiçbir şey O’nun tasarrufunun dışına çıkamaz. Mevcûda gelen her şey onun ilmi, kudreti ve irâdesiyle meydana gelmektedir. İmâm İbn Hacer rahîme-hullâh, şöyle demiştir: “Selefin tamâmının mezhebi, bütün işlerin Allâh Azze ve Celle’nin takdiriyle olduğu yönündedir.”⁶ Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

⁵ İbn el-Esîr, en-Nihâye: 4/78.

⁶ İbn Hacer, Fethu’l-Bârî: 11/478.

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ [الفرقان: ٢/٢٥]

“(Allâh) Her şeyi yaratıp ona mukadderatını takdir etti.” [el-Furkân: 25/2]

﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا﴾ [الأحزاب: ٣٨/٣٣]

“Allâh’ın emri, mutlaka yerine gelecek bir kaderdir.” [el-Ahzâb: 33/38]

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Selefi sâlihîn ve imâmlar, kadere î mân, Allâh’ın dilediği şeyin meydana geldiği, dilemediği şeyin meydana gelmediği, O’nun kulların fiilleri ve diğer şeyler de dâhil olmak üzere her şeyin yaratıcısı olduğu husûsunda ve Allâh’ın emrinin, nehyinin, vaadinin ve tehdidinin varlığı, emredilmiş bir şeyi terketmekte ve yasaklanmış bir şeyi işlemekte hiç kimse lehine bir hüccet bulunmadığı husûsunda hemfikir oldukları gibi Allâh’ın hâkim ve rahîm, hâkimlerin hâkimi, merhametlilerin en merhametlisi olduğu konusunda da ittifak etmişlerdir.”⁷

Kaderin Mertebeleri:

Kadere î mânın ilim, kitâbet, meşîet ve yaratmak olmak üzere dört mertebesi vardır. Bu mertebelere inanmayan kadere î mân etmiş olamaz.

⁷ İbn Teymiyye, Mecmû’l-Fetâvâ: 8/466.

İlim: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın olmuş ve olacak tüm şeyleri en ince ayrıntısına kadar kendisine gizli hiçbir tarafı kalmayacak şekilde bildiğine îmân etmektir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ [الطلاق: ١٢/٦٥]

“Muhakkak ki Allâh, her şeyi ilmiyle ihâta etmiştir (kuşatmıştır).” [et-Talâk: 65/12]

Şeyh Hâfız bin Ahmed el-Hakemî rahîmehullâh ilim mertebesi hakkında şöyle demiştir: “Bu mertebe Allâh’ın mevcûd olan ve olmayan mümkün olan ve olmayan her şeyi kuşatan ilmine îmân etmektir. O, geçmişte olanı, şimdi olanı, gelecekte olanı ve olmayan bir şeyin eğer olsaydı nasıl olacağını bilmiştir. Daha yaratmadan önce insânların neler yapacaklarını bilmiştir. Rızıklarını, ecellerini, hallerini, hareketli ve sâkin bulundukları durumlardaki amellerini, şâki mi saîd mi olacaklarını, hangilerinin Cennetlik hangilerinin Cehennemlik olduğunu, onları da, Cenneti de Cehennemi de daha yaratmadan önce bilmiştir. Bunların en küçüğünü de en büyüğünü de, çoğunu da azını da zâhirini de bâtınını da gizlisini de açığını da başını da sonunu da bilmiştir. Bunların tamâmı O’nun sıfatı olan ve Âlîm, Habîr, Âlimu’l-Gaybi ve’ş-Şehâdeh (gaybı da görüneni de bilen), Allâmu’l-Guyûb (bütün gaybleri en iyi bilen) gibi isimlerinin muktezası olan ilmindendir.”⁸

Kitâbet/Yazmak: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın

⁸ Hakemî, Meâricu’l-Kabûl: 3/920.

kıyâmet gününe kadar olacak her şeyi levh-i mahfûzda yazdığına îmân etmektir. Allâh Subhânehü Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ

أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٣﴾ [يس: ١٢/٣٦]

“Şüphesiz biz, ölüleri biz diriltiriz; onların önden takdim ettiklerini (yaptıklarını) ve eserlerini (bıraktıklarını) biz yazarız. Biz her şeyi, apaçık bir kitâbta (levh-i mahfûzda) sayıp yazmışızdır.” [Yâsin: 36/12]

Abdullâh bin Amr bin el-Âs radîyallâhu anhumâ’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «كَتَبَ اللَّهُ
مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ
أَلْفَ سَنَةٍ، قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ.» [مسلم (٢٦٥٣) والترمذی (٢١٥٦) ...]

“Allâh gökleri ve yeri yaratmadan elli bin sene önce - Arşı da şu üzerindeyken- yaratılmışların mukadderatını yazdı.” [Müslim (2653); Tirmizî (2156) ...]

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh bu merteye

hakkında şöyle demiştir: “Bu mertebe, Allâh’u Teâlâ’nın ezelî vasfı olan kadîm ilmiyle mahlûkatın ne yapacaklarını, itaatleri, isyânları, rızıkları ve ecelleri gibi her türlü hallerini önceden bildiğine sonrada mahlûkatın kaderlerini levh-i mahfûza yazdığına î mân etmektir.”⁹

Meşîet/Îrâde: Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın dilediğini dilediği gibi yaptığına î mân etmektir. Allâh Subhânehu Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ [البروج: ١٦/٨٥]

“O, her dilediğini mutlaka yapandır.” [el-Buruc: 85/16]

Yaratma: Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın ilmiyle bildiği, kitâbesiyle yazdığı ve meşîetiyle olmasını dilediği şeyi takdir ettiği gibi yaratmasına î mân etmektir. Allâh Subhânehu Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ [الزمر]

[٦٢/٣٩:]

“Allâh, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şey üzerinde vekîldir.” [ez-Zumer: 39/62]

Huzeyfe bin Yemân radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

⁹ İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 3/148-149.

عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ خَالِقُ كُلِّ صَانِعٍ وَصَنَعَتِهِ.» [الحاكم (٨٤) و البخارى (١١٧)...]

“Şüphesiz ki Allâh, her iş yapanı ve yaptığı işi yaratandır.” [Hâkim (84); Buhârî (Halku Efâli'l-İbâd: 117)...]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: “Bu mertebe Allâh’ın dilediğinin olduğuna dilemediğinin olmadığına, göklerde ve yerde bütün hareket ve hareketsizliğin ancak O’nun irâdesiyle meydana geldiğine, O’nun mülkünde O istemedikçe hiçbir şeyin olmayacağına, var olan ve olmayan her şeye O’nun gücünün yeteceğine; yerde ve gökte ne varsa hepsinin yaratıcısının O olduğuna; O’ndan başka yaratıcı ve rab olmadığına îmân etmektir.”¹⁰

Kader, Allâh’u Teâlâ’nın yarattıklarından gizlediği bir sırrıdır. Nitekim İmâm Tahâvî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Kader, Allâh’ın mahlûkatı hakkında bir sırrıdır. Buna ne mukarreb bir melek, ne mürsel bir nebî muttali olmuştur. Bu husûsta derinliğe dalmak ve üzerinde çokça düşünmek, ilâhî yardımdan uzak kalmaya götüren bir yol, mahrûmiyete götüren bir merdiven, tuğyâna çıkaran bir basamaktır. Bu husûstaki kıyâs, düşünce ve vesveselerden sakınmak gerekir. Çünkü Allâh’u Teâlâ, kader ilmini mahlûkatına karşı kapalı tutmuştur. Onun hakkında tartışmayı da yasaklamıştır.”¹¹

¹⁰ İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 3/148-149.

¹¹ Şerhu'l-Akîdeti't-Tahavîyye: 1/320.

Kâinattaki her şeyin hakikatini ve akîbetini Allâh'ü Teâlâ'dan başka hiçbir kimse bilemez. Kimin nerede kimden doğacağı ve nasıl öleceği, hastalığı ve sağlığı, geçiminin dar veya geniş olması, mümin veya kâfir olması ve daha niceleri hep Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın kaderi ve kazâsıyladır. Bu sebeble kader hakkında tevhîd için gerekli olandan başka uzun uzadığı düşünmek ve konuşmak yasaklanmıştır. Allâh'ü Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ

أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ [الإسراء: ٣٦/١٧]

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve kalb, bunların hepsi ondan sorumludur.” [el-İsrâ: 17/36]

İbn Mesûd radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا ذُكِرَ الْقَدَرُ فَأَمْسِكُوا.» [الطبراني (الكبير: ١٠٤٤٨) اللالكائي (٢١٠)...]

“Kader zikredildiğinde (hakkında konuşulmaya başlandığında) onun hakkında konuşmayın.” [Taberânî (el-Kebîr: 10448); Lâlakâî (210) ...]

Hâtîme:

İfâde edildiği üzere kadere inanmak, îmânın rükünlerinden bir rükündür. İncanın kendisiyle tamâm olduğu esastır. Kadere inanmak îmânın olmazsa olmazıdır. Allâh'a tevhîd üzere kavuşmak için kaderin hayır ve şerriyle Allâh'ı Teâlâ'dan olduğuna inanmak gereklidir. Kadere inanmamak ise kişinin ebedî Cehennemde kalmasını gerektirecek olan büyük küfürdür. Ümmet adına Allâh'ı Teâlâ'dan hayır ve âfiyet dilerim.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

ÎMÂNIN TANIMI

-Ehl-i Sünnet'e Göre Îmân Kavramı-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

ÎMÂNIN TANIMI

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Îmânın tanımı çok önemli ve pek büyük bir meseledir. Zîrâ bu mesele, îmân ve küfür ayrımının temeli olup, Ehl-i Sünnet ile Ehl-i Bidât'ı birbirinden ayıran esastır. Bu sebeble îmânın tanımı hakkında yapılacak olan bir hatâ, diğer meselelerde yapılacak hatâlardan çok daha vahim sonuçlar doğuracaktır. Nitekim ümmete en çok zararı dokunan Mürcie tâifesinin ayağının kaymasının sebebi, îmânın tanımında yaptıkları hatâdan kaynaklanmaktadır. Böylece îmânın tanımı hakkında Ehl-i Sünnet'in görüşünün önemi ortaya çıkmaktadır. Îmânın tanımıyla ilgili Kur'ân, Sünnet ve icmâ naslarına ve de selevin bu naslar hakkındaki kavillerine dayanan Ehl-i Sünnet'in görüşü aşağıda zikredileceği üzeredir.

Îmânın Lügat ve Istilâh Manâsı:

Îmân kelimesi lügatte: “Emniyet ve tasdîk” olmak üzere iki manaya gelir. Emniyet: “Güven vermek ve güven içinde olmak” demek olup, korkunun zıddıdır. Nitekim âyet-i kerîmede şöyle buyrulmuştur:

﴿وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ [قریش: ٤/١٠٦]

“Allâh onları korkudan emin kıldı.” [Kureyş: 106/4]

Tasdîk ise: “Doğrulama ve onaylama” demek olup, yalanlamanın zıddıdır. Nitekim âyet-i kerîmede şöyle buyrulmuştur:

﴿أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ﴾ [البقرة: ٧٥/٢]

“Onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz.” [el-Bakara: 2/75]

Istilâhta ise:

الْإِيمَانُ: تَصَدِيقٌ بِالْجَنَانِ، وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ، وَعَمَلٌ بِالْجَوَارِحِ،
يَزِيدُ وَيَنْقُصُ.

“Îmân: Kalb ile tasdîk, dil ile söylemek ve azalar ile amel etmektir. Artar ve azalır.”

Buna göre îmân: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in Allâh’u Teâlâ’dan getirdiklerini kalb ile kabûl etmek, bunları dil ile söylemek ve gerektirdikleriyle amel etmektir. İbâdetlerle artar. Günahlarla azalır.

Ehl-i Sünnet Âlimleri İmânın Tanımında İcmâ Etmişlerdir:

Ehl-i Sünnet âlimleri imânın kalb ile tasdik, dil ile ikrâr ve azalarla amel etmek olduğunda ve itaatlerle artıp, masiyetlerle azalacağına icmâ etmişlerdir. Nitekim:

1. İmâm Sufyân bin Uyeyne rahîmehullâh şöyle demiştir: “İmân, söz ve ameldir. Bizden öncekilerden onu, söz ve amel olarak aldık. Amel olmadan söz olmaz.”¹²

2. İmâm Şâfiî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Sahâbe, tâbiîn ve onlardan sonra bizim kendilerine yetiştigimiz kim-seler: ‘İmân: Söz, fiil ve niyettir. Bu üçünden birisi diğeri ol-madıkça geçerli değildir’ diye icmâ ettiler.”¹³

3. İmâm Ahmed bin Hanbel rahîmehullâh şöyle de-miştir: “Tâbiînden, Müslümanların imâmlarından, selef imâmlarından ve çeşitli ülkelerin fıkıhçılarından doksan kişi Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in vefat ettiği esnadaki sünnetine göre: ‘İmân: Söz ve fiildir. İtaatle artar, masiyetle eksilir’ diye icmâ ettiler.”¹⁴

4. İmâm İbn Abdilberr rahîmehullâh şöyle demiştir: “Fıkıhçılar ve hadîşçiler imânın söz ve amel olduğu üzerinde icmâ ettiler. Niyetsiz amel olmaz. Onlara göre imân itaatle artar, masiyetle azalır. Onların nazarında bütün itaatler imândır.”¹⁵

¹² Abdullâh bin Ahmed, es-Sünne: 1/346; İbn Battâ, el-İbâne: 2/855.

¹³ Lâlikâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/956; İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/209.

¹⁴ İbn Receb, Tabakâtu'l-Hanâbile: 1/130.

¹⁵ İbn Abdilber, et-Temhîd: 9/238.

5. İmâm Buhârî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Çeşitli ülkelerden binden fazla âlimle karşılaştım. Hiç kimsenin îmânın söz ve fiil olduğunda, artıp eksilebileceğinde ihtilaf ettiğini görmedim.”¹⁶

6. İmâm el-Acurrî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh size ve bize merhamet etsin. Biliniz ki Müslüman âlimlerin üzerinde icmâ ettikleri esasa göre îmân, bütün insânlara farzdır. O da, kalb ile tasdîk, dil ile ikrâr ve azalarla amel etmektir. Ve yine biliniz ki beraberinde dilin söylemesi olmadıkça sadece kalb ile bilmek ve tasdîk etmek yeterli değildir. Azalarla amel etmek olmadıkça da kalb ile bilmek ve lisân ile söylemek yeterli değildir. Bu üç haslet bir kimsede eksiksiz bulunduğu zaman mümin olur. Kur’ân, Sünnet ve Müslüman âlimlerin görüşleri buna delâlet eder.”¹⁷

7. İmâm el-Begavî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Sahâbeler, tâbiînler ve onlardan sonra gelen sünnet âlimleri amellerin îmândan bir cüz olduğu konusunda görüş birliği içindedirler... Onlar dediler ki: İmân söz, amel ve akîdedir.”¹⁸

8. İmâm İbn Battâ rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh size rahmet etsin, bilin ki! Allâh’u Teâlâ kalblerin kendisini tanımasını ve kendisini, rasûllerini, kitâblarını ve sünnetin getirdiği her şeyi tasdîk etmesini, dillerin bunu söylemesini ve söz olarak bunu ikrâr etmesini, bedenlerin ve azaların emrettiği her şeyi yapmasını farz kıldı. Amelleri farz kıldı. Bun-

¹⁶ İbn Hacer, Fethu’l-Bârî: 1/47; Alûsî, Rûhu’l-Meânî: 5/156.

¹⁷ Acurrî, eş-Şeria: 2/611.

¹⁸ Begavî, Şerhu’s-Sünne: 1/38.

lardan herhangi birisi diğerleri olmadıkça geçerli değildir. Kul bunların hepsini kendisinde bulundurmadıkça mümin olamaz. Ta ki kalbiyle inanmış, dili ile ikrâr etmiş ve azaları ile amel etmiş olsun. Bununla beraber yine de mümin olamaz. Ancak bütün söylediklerinde ve yaptıklarında sünnete uygun olduğu, bütün sözlerinde ve amellerinde Kitâb ve ilme uyduğu zaman mümin olur. Size açıkladığım her şey Kur'ân'da ve Sünnet'te geçmektedir ve ümmetin âlimleri bunun üzerinde icmâ etmiştir.”¹⁹

9. İmâm Ebû Ubeyd Kâsım bin Sellâm rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh Teâlâ îmânın ancak şartlarına uygun bir amelle gerçek bir îmân olacağını belirlemiştir. Amel olmaksızın sadece sözle îmân iddiasında bulunanı gerçek mümin olarak kabûl eden kimse Allâh'ın Kitâbı'na ve Sünnet'e inatla karşı çıkıyor demektir. Allâh'u Teâlâ'nın insânları sözün fiille tasdîk edilip edilmediğiyle imtihan ettiğini ve amel olmaksızın sadece sözden râzı olmadığını görmedin mi? Böylece birini diğerinin bir parçası kılmış olmadı mı? Allâh'ın Kitâbı'ndan, Rasûlü'nün Sünneti'nden ve ondan sonraki selefin metodundan sonra artık başka hangi şeye uyulur? Ki örnek alınacak ve güvenilecek kimseler onlardır. Şu kitâbımızda naklettığımız şeylerden âlimlerimizin belirlediği bize göre sünnete uygun olan hüküm şudur: Niyet, söz ve amelin hepsi birden îmândır.”²⁰

10. İmâm İbn Receb rahîmehullâh şöyle demiştir:

¹⁹ İbn Battâ, el-İbâne: 2/778.

²⁰ Kâsım bin Sellâm, Kitâbu'l-Îmân: 32-34.

“Âlimlerin çoğunluğu şunu söylemişlerdir. Îmân söz ve amel-
dir. Bu selefin tamâmının ve hadîs âlimlerinin icmâsıdır. Şâfiî
bu konuda sahâbenin ve tâbîînin icmâ ettiklerini belirtmiştir.
Ebû Sevr de bunun üzerinde icmâ olduğunu ifâde etti. Evzâî
dedi ki: Seleften bu dünyâdan geçip gidenler îmân ile amel
arasında ayırım yapmazlardı. Bunu birden fazla selef âlimi
Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten naklettiler. Fudayl bin İyâd ve
Veki el-Cerrah da bunu Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten nakle-
denlerdendir. ‘Îmân söz ve ameldir’ diyenlere gelince bunlar-
dan bazıları şunlardır: Hasen el-Basrî, Saîd bin Cubeyr, Ömer
bin Abdulazîz, Atâ, Tâvus, Mücâhid, Şâbî, Nehâî ve Zührî. Bu,
Sevrî, Evzâî, İbn Mübârek, Mâlik, Şâfiî, Ahmed, İshâk, Ebû
Ubeyd, Ebû Sevr ve diğerlerinin de görüşüdür... Îmânın art-
ması ve eksilmesi, âlimlerin çoğunluğunun görüşüdür.”²¹

Kalb İle Tasdik Etmenin Delîlleri:

Îmânın sahîh olabilmesi için kalb ile tasdik edilmesinin
gerekli olduğunu beyân eden birçok delîl vardır. Allâh
Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ [الحجرات: ١٤/٤٩]

“Îmân henüz kalblerinize girmedir (yerleşmedi).” [el-

Hucurât: 49/14]

Bu âyet-i kerîme kalb ile tasdik etmeden îmân iddiası-
nın geçerli olmayacağını ve îmânın ancak kalben tasdik ile

²¹ İbn Receb, Câmiu'l-Ulûm: 1/104.

sahîh olacağının en açık delîllerindendir. Zîrâ âyette menfaat peşinde koşarak münafıklık yapan bazı bedevîlere: **“Îmân henüz kalblerinize girmedî”** buyrularak kalben yakîni olarak îmân etmedikçe müminlerden olamayacakları bildirilmektedir. Nitekim âyetin baş tarafında şöyle buyrulmaktadır:

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا

يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ ﴿١٤﴾ [الحجرات: ١٤/٤٩]

“Bedevîler, dedi ki: ‘Îman ettik.’ De ki: ‘Siz îmân etmediniz; ancak ‘İslâm (teslim) olduk’ deyin. Îmân henüz kalblerinize girmedî.” [el-Hucurât: 49/14]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ

الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا ﴿٤١﴾]

[المائدة: ٤١/٥]

“Ey Rasûl! Kalbleri inanmadıkları halde ağızlarıyla ‘inandık’ diyenlerle Yahûdîlerden küfür içinde çaba harcayanlar seni üzmesin.” [el-Mâide: 5/41]

Bu âyet-i kerîme de bir önceki âyet-i kerîme gibi îmânın sıhhati için kalb ile tasdîk etmenin şart olduğunun

en büyük delîllerindendir. Âyette kalben inanmadıkça dil ile söylemenin kişiye fayda vermeyeceği beyân olunmaktadır. Zîrâ âyetin sonunda: **“İnanmadıkları halde ağızlarıyla ‘inandık’ diyenlerle Yahûdîlerden küfür içinde çaba harcayanlar”** hakkında şöyle buyrulmaktadır:

﴿لَهُمْ فِي الدُّنْيَا حِزْبٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ [ ]

المائدة: ٤١/٥

“Onlara dünyâda bir rûsvaylık (en aşağılayıcı bir zillet), âhirette ise yine onlara büyük bir azâb vardır.” [el-Mâide: 5/41]

Îmânın sahîh olabilmesi için kalb ile tasdîk edilmesinin gerekli olduğunu ifâde eden birçok hadîs-i şerîf vardır. Ebû Saîd el-Hudrî radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ، ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَخْرِجُوا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ...» [البخارى (٢٢) ومسلم (١٤٦)...]

“Cennetlikler Cennet’e, Cehennemlikler de Cehenneme girdikten sonra Allâh Subhânehu ve Teâlâ: ‘Kalbinde hardal danesi ağırlılığınca îmânı olanı (Cehennemden) çıkarın!’ buyurur.” [Buhârî (22); Müslim (146)...]

Bu hadîs-i şerîf, kalb ile tasdîk etmeden îmânın sahîh

olmayacağını ve kurtuluşun ancak kalbte bulunan tevhîdî bir îmân ile mümkün olacağını açık olarak bildirmektedir. Nitekim hadîste: **“Kalbinde hardal danesi ağırlığıınca îmânı olanı (Cehennemden) çıkarın!”** buyrulmuştur. Enes bin Mâlik radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sal-lallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ، إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ.»

[البخارى (١٢٨) ومسلم (٣٢)...]

“(Allâh Azze ve Celle) Lâ ilâhe illallâh Muhammeden Rasûlullâh’a samimi bir kalble şahitlik eden herkese Cehennem ateşini haram kılar.” [Buhârî (128); Müslim (32) ...]

Kalbten yakîni olarak şehâdet edilen kelime-i tevhîdin Cehennem ateşinde ebedî olarak kalmaya mânî olacağı ifâde edilen bu hadîs-i şerîf, bir önceki hadîste zikredilenleri takviye ederek kalb ile tasdîk etmedikçe îmân iddiasının geçerli olmayacağı hakkında açık bir nastır.

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh kalbin tasdîki hakkın-da şöyle demiştir: *“İmânın hakîkati söz ve fiilden oluşur. Söz iki kısımdır: Kalbin sözü ki bu itikattır (kalbin inanması, bağlanmasıdır), dilin sözü ise İslâm kelimesini konuşmaktır (kelime-i tevhîdi söylemektir). Fiil de iki kısımdır: Kalbin fiili ki bu niyet ve ihlâstır. İkincisi organların fiilidir. Bu dördü bulun-*

madığı zaman îmân kemâliyle bulunmaz. Kalbin tasdîki bulunmadığı zaman kalan kısımların faydası olmaz.”²²

Dil İle İkrâr Etmenin Delîlleri:

Îmânın sahîh olabilmesi için -şerî özürler haricinde- dil ile ikrâr edilmesinin gerekli olduğunu beyân eden birçok delîl vardır. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا﴾ [البقرة: ١٣٦/٢]

“Deyin ki: Biz Allâh’a ve bize indirilene inandık.” [el-Bakara: 2/136]

Allâh’u Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde îmân esasları kalben tasdîk edildikten sonra, bunların dil ile de ikrâr edilmesini **“deyin ki”** buyurarak emretmiştir. Kur’ân ve Sünnet naslarıyla gelen emirler başka bir karine olmadığı sürece vücûba delâlet ettiğinden îmânı dil ikrâr etmek ittifakla farzdır. Bu sebeble -ikrah hali müstesna- dili ile îmânını ikrâr etmeyen bir kimsenin îmânı sahîh değildir. Nitekim İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh şöyle demiştir: “Bir kimse Allâh’ı tanır, O’nun tasdîk eder ve imkânına rağmen dili ile ikrâr etmeden ölürse küfür üzere ölmüştür.”²³

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, diğer bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

²² İbn Kayyim Kitâbu’s-Salât: 56.

²³ el-Usûlu’l-Munife li’l-İmâm Ebî Hanife: 120.

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

يَحْزَنُونَ﴾ [الأحقاف: ١٣/٤٦]

“Şüphesiz: ‘Bizim Rabbimiz Allâh’tır’ deyip sonra doğru bir istikâmet tutturanlar (yok mu); artık onlar için korku yoktur ve onlar mahzun olmayacaklardır.” [el-Ahkâf: 46/13]

Allâh’u Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde ise tevhîdi dil ikrâr ederek bunun gereklerini istikâmet üzere yerine getirenlerin mahzun olmayacaklarını beyân etmektedir. Ancak ilk olarak zikrettiği şey, îmânın dil ile ikrâr edilmesidir. Bu da ikrârın amelden önce olduğuna açık olarak delâlet etmektedir.

Îmânın sahîh olabilmesi için -şerî özürler haricinde- dil ile ikrâr edilmesinin gerekli olduğunu ifâde eden birçok hadîs-i şerîf vardır. Târik bin Abdullâh el-Muhârî radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُحَارِبِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا.» [أحمد (١٦٦٠٣) وابن خزيمة (١٥٩)...]

“Ey insânlar! ‘Lâ ilâhe illallâh (Allâh’tan başka ibâde-te layık hak ilâh yoktur)’ deyin kurtuluşa erin.” [Ahmed (16603); İbn Huzeyme (159)...]

Hadîs-i şerîfte ‘lâ ilâhe illallâh’ kelime-i tevhîdini ikrâr edenlerin kurtulacağı; ikrâr etmeyenlerin ise dünyâ ve âhîret kurtuluşa eremeyeceği bildirilmektedir. Bu da dil ikrâr olmadan îmânın sahîh olmayacağı gerçeğine şüphe bırakmayacak bir şekilde delâlet etmektedir.

Enes bin Mâlik radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّْي نَفْسَهُ وَمَالَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ.» [البخارى (٦٩٢٤) ومسلم (٢٠)...]

“İnsânlar ‘lâ ilâhe illallâh’ deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Kim Allâh’tan başka hak ilâh yoktur derse meşru bir gerekçesi dışında canını ve malını benden korumuş olur. Onun hesabı -bundan sonra- Allâh’a aittir’.” [Buhârî (6924); Müslim (20)...]

Bu hadîs-i şerîfin ‘lâ ilâhe illallâh’ kelime-i tevhîdinin yani îmânın dil ikrâr edilmesinin gereğine delâlet etmekte olduğu açıktır. İmânlarını dil ile ikrâr etmeyen kimselerin savaş ehlinden sayılmaları ise dil ile ikrâr etmenin îmânın sıhhat (geçerlilik) şartı olması dolayısıyladır.

İmâm İbn Battâ rahîmehullâh, îmânının sıhhat şartlarını kalb ile tasdîk, dil ile ikrâr ve azarla amel olarak belirte-

rek şöyle demiştir: “Bilin ki! Allâh’u Teâlâ kalbe Allâh’ı tanımasını, Allâh’ı, rasûllerini, kitâblarını ve sünnetin getirdiği her şeyi tasdîk etmesini; dillere bunu söylemelerini ve bunu sözlü olarak ikrâr etmelerini; bedenlere ve azalarla ise emrettiği her şeyi yapmalarını farz kılmıştır. Bunlardan herhangi birisi diğerleri bulunmadıkça geçerli değildir. Kul bunların hepsini birlikte yapmadıkça mümin olmaz. Yani hem kalbiyle inanmalı, hem diliyle ikrâr etmeli, hem de organlarıyla amel etmelidir. Sonra söylediği ve yaptığı her şey Sünnet’e uygun olmadıkça, bütün sözlerinde ve amellerinde Kitâb’a ve ilme tâbi olmadıkça yine mümin olmaz. Size açıkladığım şeylerin hepsi Kur’ân’da zikredilmiştir ve Sünnet’te geçmektedir. Ümmetin âlimleri de bunlar üzerinde icmâ etmişlerdir.”²⁴

Azalar İle Amel Etmenin Delîlleri:

Îmânın sahîh olabilmesi için -şerî özürler haricinde- îmânın gerektirdikleriyle amel edilmesinin zarûrî olduğunu beyân eden birçok delîl vardır. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ﴾ [البقرة: ١٤٣/٢]

“Allâh sizin îmânlarınızı asla zâyî etmez.” [el-Bakara: 2/143]

Bu âyet-i kerîmedeki îmândan maksadın namaz olduğu husûsunda Ehl-i Sünnet âlimleri icmâ etmişlerdir. Nite-

²⁴ İbn Battâ, el-İbâne: 2/761.

kim İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Âlimler bu âyetin, Beyt-i Makdis’e doğru namaz kılıp da ölen kimsenin hakkında inmiş olduğu husûsu üzerinde ittifak etmişlerdir... Görüldüğü gibi burada niyet, söz ve ameli kapsadığından dolayı namaza ‘îmân’ adı verilmektedir. İmâm Mâlik rahîmehullâh şöyle demiştir: Ben bu âyet-i kerîme vesilesiyle (amel-leri îmândan saymayan sapık) Mürcie’nin ‘namaz îmândan değildir’ şeklindeki sözlerini hatırlıyorum (da böyle bir sözü nasıl söylediklerine şaşıyorum).”²⁵

İmâm Şâfiî rahîmehullâh şöyle demiştir: “İmân; söz amel ve kalble itikattır. Görmez misin ki Allâh’u Teâlâ şöyle buyuruyor: **‘Allâh sizin îmânlarınızı asla zâyî etmez.’** Yani ‘Mescidi Aksa’ya doğru kıldığınız namazları zâyî etmeyecek-tir’ demektir. Allâh Tebâreke ve Teâlâ, bu âyette namazı, îmân olarak isimlendirmiştir. Namaz da söz amel ve itikattır.”²⁶

Allâh Azze ve Celle âyet-i kerîmesinde: **“Allâh sizin îmânlarınızı asla zâyî etmez.”** buyurarak namaz amelini îmân olarak isimlendirerek îmândan saymıştır. Allâh’ın bu isimlendirmesinden ve ameli îmâna dâhil etmesinden sonra kullara düşecek olan şey, işittik ve itaat ettik demekten başkası değildir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, diğer bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

²⁵ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmî’l-Kur’ân: 2/157.

²⁶ İbn Abdilber, el-İntika: 81.

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَّ وَآتَى الْمَالَ
عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ
وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا
وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ [البقرة: ۱۷۷/۲]

**“İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibâret) değildir. Asıl iyilik, Allâh’a, âhiret gününe, meleklerle, kitâb ve nebîlere îmân edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zor-
da, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allâh’a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir.”** [el-Bakara: 2/177]

Allâh Azze ve Celle, bu âyetinde hayır üzere olmanın gereklerini açıklamıştır. Âyette itikat ve amelin arasını ayırmamış, muttakilerin inanç ve ameli bir araya getiren kimseler olduğunu: **“Asıl iyilik, Allâh’a, âhiret gününe, me-**

leklere, kitâb ve nebîlere îmân edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyene ve kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır” buyurarak net olarak ifâde etmiştir. Buna dair olarak İmâm el-Evzâî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İmân ancak söz ile istikâmet bulur (:doğrulanır). İmân ve söz ancak amel ile istikâmet bulur. İmân, söz ve amel ise ancak Sünnet’e uygun niyetle istikâmet bulur. Seleften geçip gitmiş olanlar ameli îmândan, îmânı amelden ayırmıyorlardı. İmân şu dinlerin kendi isimlerini kapsadığı gibi kapsayıcı bir isimdir ve amelin onu tasdîk etmesini de kapsar. Her kim ki dili ile îmân eder, kalbi ile tanır, ameli ile de bunu doğrularsa işte bu kopmayan bir kulp-tur. Her kim de dili ile söyler, kalbi ile tanımaz, ameliyle onu doğrulamazsa, onun îmânı kabûl edilmez ve âhirette kaybedenlerden olur.”²⁷

İmâm Sufyân es-Sevrî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “İmân söz, amel ve niyettir; artar eksilir. İtaatle artar, masiyetle eksilir. Amelle birlikte olmadıkça sadece söylemek câiz değildir. Niyetle beraber olmadıkça sadece söz ve amel câiz değildir. Sünnete uygun olmadıkça sadece söz, amel ve niyet de câiz değildir.”²⁸

²⁷ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/956; İbn Battâ, el-İbâne: 2/807.

²⁸ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 1/170; İbn Battâ, el-İbâne, 6/32; İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/296.

Îmânın sahîh olabilmesi için -şerî özürler haricinde- îmânın gerektirdikleriyle amel edilmesinin zarûrî olduğunu beyân eden birçok hadîs-i şerîf vardır.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّ وَفَدَ عَبْدِ الْقَيْسِ لَمَّا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ، قَالَ: «أَتَذَرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ؟» قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَأَنْ تَعْطُوا الْخُمْسَ مِنَ الْمَغْنَمِ.» [البخارى (٨٧) وأبو داود (٤٦٧٧) ...]

“İbn Abbâs radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre: Beni Abdulkays heyeti Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e gelince Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem onlara (önce) Allâh’a îmân etmeyi emretti ve onlara: ‘Allâh’a îmân nedir biliyor musunuz? Dedî. Onlar: ‘Allâh ve Rasûlü daha iyi bilir’ dediler. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: ‘Allâh’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allâh’ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak ve ganimetin beşte birini (İslâm devlet hazinesine) vermektir’ buyurdu.” [Buhârî (87); Ebû Dâvud (4677)...]

Bu hadîs-i şerîf, amellerin îmâna dâhil olması hakkında en açık olan hadîslerden biridir. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kendisine dîni öğrenmek için gelen heyete îmânı emretmiş ve akabinde: **“Allâh’a îmân etmek**

Allâh'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allâh'ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak ve ganimetin beşte birini (İslâm devlet hazinesine) vermektir” buyurarak Allâh Azze ve Celle'ye î mân için gerekli olan şeyleri bildirmiştir. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem namaz, oruç, zekât ve ganimetin beşte birini İslâm devlet hazinesine vermek gibi amelleri Allâh'a î mân olarak öğretmiştir. Hadîsin diğer bir metninde gelen heyete: **“Bunları ezberleyin ve geride kalanlarınıza da bildirin”** şeklinde buyurarak, ibâdetlerin Allâh'ı Teâlâ'ya î mân etmek için gerekli olduğunu insânlara bildirmelerini emretmiştir. Eğer ibâdetler î mâna dâhil olup hakîkatinden olmasaydı, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kendisine dini öğrenmek için gelen bu kimselere ibâdetleri î mân olarak öğretmez ve öğretmelerini de emretmezdi.

İmâm İbn Ebi'l-İzz rahîmehullâh bu hadîs-i şerîfi zikrettikten sonra şöyle demiştir: *“Amellerin î mânın müsemmasına (kapsamına) dâhil olduğuna bu delîlin üstünde başka hangi delîl olabilir? Bu hadîste î mân ameller olarak tefsîr edilmiş ve tasdîk söz konusu edilmemiştir. Çünkü inkâr ile birlikte bu amellerin bir faydasının olmadığı bilinen bir husûstur.”*²⁹

Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

²⁹ İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahavîyye: 2/487.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ، بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَذْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ.» [مسلم (37) وأبو داود (4676)...]

“Îmân yetmiş küsur şûbedir. En yükseği ‘lâ ilâhe illallâh’ sözüdür. En aşağısı eziyet veren şeyi yoldan kaldırmaktır. Hayâ îmândan bir şûbedir.” [Müslim (37), Ebu Dâvud (4676)...]

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem, bu hadîs-i şerîfte îmânın şûbelerini ifâde etmiş ve amelleri de bu şûbelere dâhil etmiştir. Bu da açık olarak göstermektedir ki, ameller îmânın müsemmasına dâhildir. Ancak amellerden bazıları hadîste geçen “lâ ilâhe illallâh” şûbesine, bazıları ise “eziyet veren şeyi yoldan kaldırma” şûbesine dâhildir. İşte bu Ehl-i Sünnet’in üzerine ittifak ettiği esaslardandır. Nitekim İmâm Beğavî rahîmehullâh da bu konudaki ittifaktan bahsederek şöyle demiştir: “*Sahâbe, tâbiîn ve onlardan sonra gelen Ehl-i Sünnet âlimleri amellerin îmândan olduğu husûsunda... İttifak etmişler ve şöyle demişlerdir: Îmân; söz, amel ve inançtır. İtaatle artar, masiyetle eksilir. Îmânın arttığını bizzat Kur’ân söylemiştir. Eksilmesi ise kadınların vafedildiği hadîste geçmektedir.*”³⁰

³⁰ Beğavî, Şerhu’s-Sünne: 1/38-39.

Îmânın Artıp, Eksilmesinin Delîlleri:

Kur'ân ve Sünnet'te îmânın artıp eksileceğine dair birçok delîller vardır. Nitekim İmâm İbn Ebî'l-İzz rahîme-hullâh şöyle demiştir: “Îmânın artıp eksildiğine dair Kitâb ve Sünnet'ten delîller ile seleften gelen rivâyetler gerçekten çoktur.”³¹ Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿وَيَزِدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا﴾ [المُدَّثِّر: ٣١/٧٤]

“Îmân edenlerin îmânını artırsın.” [el-Müddessir: 74/31]

Allâh Azze ve Celle, âyet-i kerîmesinde îmân edenlerin îmânlarının artacağını açık olarak beyan etmiştir. Buna dair Alî bin Ebî Tâlib radîyallâhu anh, şöyle demiştir: “Îmân kalb-te bir nükte şeklinde ortaya çıkar. Îmân arttıkça bu nükte de artar.”³²

İmâm Taberî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Îmân, söz ve amel midir, artar ve eksilir mi veya onda artma ve ek-silme olmaz mı? Bu konuda söylenecek söze gelince; îmân söz ve ameldir, artar ve eksilir diyenlerin görüşü doğrudur. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in ashâbından bir toplu-luğun bu görüşte olduğu haber verilmiştir. Geçmişte dîn ve fazilet sâhibi kimseler bu görüşü benimsemişlerdir.”³³ Allâh'u Teâlâ, başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

³¹ İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/479.

³² İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 7/224.

³³ Taberî, Sarîhu's-Sünne: 25.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ

عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾ [الأَنْفَال: ٢/٨]

“Müminler o kimselerdir ki, Allâh anıldığı zaman yürekleri ürperir, O’nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman îmânlarını artırır ve Rablerine tevekkül ederler.” [el-Enfâl: 8/2]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, bu âyet-i tefsîr ederken şöyle demiştir: “Buhârî ve diğer imâmlar îmânın artıp eksildiğine ve kalblerdeki îmânın farklılığına bu ve benzeri âyetlerle delîl getirmişlerdir. Hatta Şâfiî, Ahmed ve Ebû Ubeyd gibi birden fazla imâm bu konuda icmâ olduğunu haber vermişlerdir. Nitekim ben bunu Sahîh-i Buhârî’ye yaptığım şerhin başında uzun uzun açıkladım.”³⁴ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ

فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ [آل عمران: ١٧٣/٣]

“Onlar öyle kimselerdir ki, insânlar kendilerine: ‘Düşmanlarınız olan kimseler size karşı ordu hazırladılar, artık onlardan korkun’ dediklerinde, bu tehdit onların îmânlarını artırmış ve: ‘Allâh bize yeter. O ne güzel vekildir’ demişlerdir.” [Âli İmrân: 3/173]

³⁴ İbn Kesir, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 4/12.

İmâm İbn Ebi'l-İzz rahîmehullâh bu âyeti zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bu âyet-i kerîme ile ondan önceki âyet hakkında; buradaki artıştan kasıt, kendisine î mân edilen husûsların artışıdır, nasıl denilebilir? İnsânların söyledikleri bir söz olan: **‘Düşmanlarınız olan insânlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan korkun’** sözünde teşrî olarak bildirilen bir artış var mıdır? Müminlerin kalblerine huzur ve sükûnun indirilmesinde teşrî bakımından bir artış var mıdır?”³⁵

Ebû Saîd el-Hudrî radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ، ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَخْرِجُوا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ» [البخارى (٢٢) ومسلم (١٤٦)...]

“Cennetlikler Cennete, Cehennemlikler de Cehenneme girdikten sonra Allâh Subhânehu ve Teâlâ: ‘Kalbinde hardal danesi ağırlığınca î mânı olanı (Cehennemden) çıkarın!’ buyurur.” [Buhârî (22); Müslim (146) ...]

Bu hadîs-i şerîf î mânın azaldığını beyân eden nasların en açık olanlarındandır. Nitekim hadîste ifâde edildiği üzere î mân azalır; ta ki hardal tanesi kadar kalır.

³⁵ İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/479.

Bu ve benzeri naslara binâen sahâbelerden Abdullâh bin Abbâs, Ebû Hureyre ve Ebû'd-Derdâ radîyallâhu anhum şöyle demişlerdir. “Îmân artar ve eksilir.”³⁶

Cundub bin Abdullâh el-Becelî radîyallâhu anh ise şöyle demiştir: “Biz yiğit delikanlılar olarak Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber bulunuyorduk. Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenmeden önce îmânı öğrendik. Sonra Kur’ân-ı Kerîm’i öğrendik ve onunla îmânımızı artırdık.”³⁷

Ebû Umâme radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ.» [أبو داود (٤٦٨١) والطبراني (٧٦١٣) ...]

“Kim Allâh için sever, Allâh için buğzeder, Allâh için verir ve Allâh için mânî olursa îmânını tamâmlamış olur.”
[Ebû Dâvud (4681); Taberânî (Kebir: 7613)...]

Hadîs-i şerîfte ifâde edildiği üzere kişi, Allâh için sever, Allâh için buğzeder, Allâh için verir ve Allâh için mânî olursa îmânı artış göstererek tamâmlanır; kemâle erer. Bu itibarla diğer ibâdetler de îmânın tamâm olmasında ve kemâlata ulaşmada pay sâhibidirler. Nitekim sahâbelerden Umeyr bin Habib el-Hutamî radîyallâhu anh şöyle demiştir: “Îmân artar ve eksilir. Denildi ki: Onun artması ve eksilmesi nedir?

³⁶ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1016.

³⁷ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1017; İbn Battâ, el-İbâne: 2/847.

Dedi ki: Allâh'ı zikrettiğimiz ve O'na hamd ettiğimiz ve tesbih ettiğimiz zaman bu, îmânın artmasıdır. Gaflet ettiğimiz ve unuttuğumuz zaman bu, îmânın azalmasıdır.”³⁸

Bilinmelidir ki! Ümmetin Sünnet ve Cemaat ehli imâmları, îmânın söz, itikat ve amel olduğunda icmâ ettikleri gibi, artıp eksileceği husûsunda da icmâ etmişlerdir. Nitekim İmâm Ebû'l-Hasan el-Eşârî rahîmehullâh, selefin üzerinde icmâ ettiği esaslardan söz ederken şöyle demiştir: “Onlar îmânın itaatle arttığı, masiyetle azaldığı konusunda icmâ ettiler.”³⁹

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “İmân artar eksilir, sözü sahâbelerin sözüdür. Buna muhâlefet eden herhangi bir sahâbe bilinmemektedir.”⁴⁰

İmânın artıp eksildiğine dair ümmetin imâmlarından birçok rivâyetler nakl olunmuştur. Onlardan bazıları şöyledir:

1. Ebû Derdâ radîyallâhu anh, şöyle demiştir: “İmân: Artar eksilir.”⁴¹

2. Ebû Hureyre radîyallâhu anh, şöyle demiştir: “İmân: Artar eksilir.”⁴²

3. İmâm Mücâhid rahîmehullâh, şöyle demiştir:

³⁸ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1019; İbn Battâ, el-İbâne: 2/845; Acurrî, Kitâbu'ş-Seria: 2/583; İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 7/505.

³⁹ Eşârî, Risâletun ila Ehli's-Sağır: 155.

⁴⁰ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 7/224

⁴¹ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1015; İbn Battâ, el-İbâne: 2/848.

⁴² Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1016; İbn Battâ, el-İbâne: 2/844.

“Îmân: Artar eksilir.”⁴³

4. İmâm Sufyân İbn Uyeyne rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Îmân: Artar eksilir.”⁴⁴

İmâm’a “Îmân artar ve eksilir mi?” diye sorulduğunda şöyle demiştir: “Siz Kur’ân-ı Kerîm’i okumuyor musunuz? Allâh’u Teâlâ, şöyle buyurur: **‘Bu onların îmânlarını artırmıştır.’** [Âli İmrân: 3/173] Birden fazla yerde îmânın arttığına işâret edilir...” “Eksilir mi?” diye sorulduğunda ise şöyle demiştir: “Eksilmeyen bir şey artmaz”⁴⁵

5. İmâm İbn Cüreyc rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Îmân: Artar eksilir.”⁴⁶

6. İmâm Sufyân es-Sevrî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Îmân: Artar eksilir.”⁴⁷

7. İmâm Mâlik rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Îmân: Artar ve eksilir.”⁴⁸

8. İmâm Şâfiî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Îmân: Artar eksilir... İmânın (kişiden kişiye göre değişen) halleri, dereceleri ve tabakaları vardır. Bunların bir kısmı tam ve eksiksizdir. Bir kısmı eksiktir ve eksiği apaçık bellidir. Bir kısmı da bu ikisinin ortasında olup, bir tarafı ağır basmaktadır.”⁴⁹

⁴³ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1023; İbn Battâ, el-İbâne: 2/806.

⁴⁴ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1028; İbn Battâ, el-İbâne: 2/813.

⁴⁵ İbn Battâ, el-İbâne: 2/850; Acurrî, Kitâbu’ş-Şeria: 2/605.

⁴⁶ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâdî Ehli’s-Sünne: 5/1029.

⁴⁷ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 1/170; İbn Battâ, el-İbâne: 2/850.

⁴⁸ İbn Abdilber, el-İntika: 34; Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 5/1028.

⁴⁹ Beyhakî, Menakibu’ş-Şâfiî: 1/387.

9. İmâm Ahmed bin Hanbel rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İmân: Artar ve eksilir.”⁵⁰ İmâm’a imânın nasıl eksildiği sorulunca şöyle demiştir: “Nasıl artıyorsa öyle eksilir.”⁵¹

10. İmâm Eşarî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İmân: Artar ve eksilir. Bu konuda adâlet sâhibi sika (güvenilir) râvîlerin yine adâletli râvîlerden rivâyet ederek Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’de son bularak sahâbelerin, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’den naklettikleri rivâyetleri kabûl ederiz.”⁵²

İmâm Ebû Hanîfe ve İmânın Tarifi:

Soru: İmâm Ebû Hanîfe imânı: “Kalb ile tasdîk, dil ile ikrâr” olarak tanımlamıştır. Yukarıdaki nakillerde ise ümmetin imâmlarının imânı: “Kalb ile tasdîk, dil ile ikrâr ve azalarla amel” olarak tanımladığı yani amelleri imânın aslına dâhil ettikleri -hatta bunda icmâ akdettikleri- nakledilmektedir. Buradaki ihtilafı nasıl anlamamız gerekmektedir?

Cevâb: Öncelikle bilinmesi gerekli olan ilk şey, İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh’ın ümmetin imâmlarından bir imâm, Ehl-i Sünnet’in savunucularından bir muhafız olduğudur.

Bunun ardından bilinmesi gerekli olan ikinci şey ise: Bir imâmın bir mesele hakkındaki görüşü öğrenilecekse, o mesele ile alakalı tüm sözleri toplanır ve bu sözleri kime karşı; ne zaman söylediği, sözüne hangi naklî ve aklî delîlleri

⁵⁰ Abdullâh İbn Ahmed, es-Sünne: 1/307; İbn Battâ, el-İbâne: 2/813.

⁵¹ Hallâl, es-Sünne: 3/588.

⁵² Eşarî el-İbâne an Usûli’l-Diyâne: 27.

kullandığı tespit edildikten sonra çıkan sonuca göre: “Îmânın o meseledeki görüşü şudur” denilebilir. Bundan sonra:

Îmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh, “Fıkhu’l-Ekber” de: “Îmân: Dil ile ikrâr, kalb ile tasdîktir” diyerek amelleri îmânın tarifine almamıştır. Ancak “Kitâbu’l-Âlim” de “Îmân: Tasdîk, marifet, yakîn, ikrâr ve İslâm’dır”⁵³ diyerek “Fıkhu’l-Ekber” de ki tarifine ziyade yapmıştır. Burada îmânı tanımlarken İslâm’ı yani Allâh’ın emir ve yasaklarına tam bir teslimiyet ile boyun eğmeyi zikretmiştir. Zîrâ “Fıkhu’l-Ekber” de şöyle demiştir: “İslâm; teslim olma ve Allâh’u Teâlâ’nın emrine boyun eğme manasına gelir.”⁵⁴ Ve yine: “İslâmsız îmân ve îmânsız İslâm olmaz. Bu ikisi sırt ve karın gibidir. Dîn ise îmân, İslâm ve şerî hükümlerin hepsine birden verilen isimdir”⁵⁵ diyerek îmân ve amelin birbirinden ayrılamaz olduğunu, ayırmanın ise dînsizlik anlamına geleceğini açık olarak belirtmiştir.

Yine şöyle demiştir: “Günahlar, mümine zarar vermez” demeyiz. Yine: ‘Günah işleyen kimse Cehenneme girmez’ de demeyiz. ‘Dünyâ’dan mümin olarak ayrılan kimse fâsık olsa da Cehennemde ebedî kalacaktır’ demeyiz. Mürcie’nin dediği gibi: ‘İyiliklerimiz muhakkak kabûl edilmiştir, günahlarımız da muhakkak affedilmiştir’ demeyiz. Fakat: ‘Kim bütün şartlarına uygun ve ifsâd edici kusurlardan arınmış bir iyilik işler

⁵³ el-Âlim ve’l-Müteallim: 12.

⁵⁴ Beyazîade, el-Usûlu’l-Munife li’l-Îmâm Ebî Hanîfe: 119.

⁵⁵ Beyazîade, el-Usûlu’l-Munife li’l-Îmâm Ebî Hanîfe: 120.

ve onu küfür ve dînden dönme gibi şeylerle boşa çıkarmaz ve dünyâdan mümin olarak ayrılırsa şüphesiz Allâh onun amelini zâyî etmez, bilakis kabûl eder ve ondan dolayı ona sevâb verir’ deriz.”⁵⁶

İmâmın bu sözlerinden açık olarak anlaşılacağı üzere o, Mürcie ve Harici fırkalarının akîdelerini tamâmen red etmektedir. Binâenaleyh Ehl-i Sünnet’in diğer imâmları ile arasındaki ihtilafın lâfzî olduğu, hakîki bir ihtilaf olmadığı ortaya çıkmaktadır. Nitekim onun îmân hakkındaki görüşlerinin tamâmını inceleyen muhakkikler, buradaki ihtilafın hakîki bir ihtilaf olmadığını, bunun lâfzî bir ihtilaf olduğunu beyân etmişlerdir. Çünkü neticede ayrılık doğurmayan ihtilaflar, lâfzî olmaktan öteye geçmezler. İmâm Gazâlî, İmâm Zehebî ve Allame Muhammed Enver Şah Keşmirî gibi âlimler bu ayrılığın sadece lafızda kaldığını ve hakîkatte bir ayrılık olmadığını söyleyenlerden bazılarıdır.⁵⁷

Bu ayrılığın sadece lafızda kaldığını söyleyenlerden birisi de büyük âlim İbn Ebi’l-İzz rahîmehullâh’dır. O, şöyle demiştir: “Ebû Hanîfe ile Ehl-i Sünnet’in geri kalan imâmları arasındaki ihtilaf (anlaşmazlık) şekli (görünüşte kalan hakîkate ulaşmayan) bir anlaşmazlıktır. Çünkü uzuvların amellerinin kalbin îmânı için gerekli olması veya îmandan bir cüz (parça) olması, büyük günah işleyenin îmandan çıkmadığı, aksine Allâh’ın meşietinde olduğu, isterse Allâh’ın ona

⁵⁶ Beyazîzâde, el-Usûlu’l-Munife li’l İmam Ebî Hanife: 141.

⁵⁷ Bak: Alûsî, Rûhu’l-Meânî: 9/1617; Zehebî, Siyer: 5/233; Feyzu’l-Bâri âla Sahîhi’l-Buhârî: 1/53-54.

azâb edeceği, isterse de onu affedeceği konusunda varılan ittifakla beraber lâfzî bir ihtilaf olmakta ve herhangi bir itikâd bozukluğunu da gerektirmemektedir.⁵⁸ İttifaktan sonra şu açıkça ortaya çıkmıştır ki; Ehl-i Sünnet'in (bu konudaki) ihtilafı, herhangi (bir itikâd) bozukluğunu gerektirmeyen lâfzî bir ihtilaftır (anlaşmazlıktır).⁵⁹

Îmân, birçok şûbesi (dalı) olan bir asıl (kök) olunca, (doğal olarak) bu şûbelerden her biri îmân olarak isimlendirilir. Buna göre namaz îmândandır. Yine aynı şekilde zekât, oruç ve hac îmân olduğu gibi hayâ (utanma, arlanma), tevekkül, Allâh'tan korkma ve O'na dönüp yönelme gibi bâtını (kalbî) ameller de îmândandır. Nihâyet bu şûbeler geçenlere eziyet veren şeyi yoldan kaldırmaya varır. Çünkü eziyet veren şeyi yoldan kaldırmak îmânın şûbelerindendir. Bu şûbeler içinde, şehâdet şûbesi gibi, ortadan kalkmasıyla îmânın da ortadan kalktığı şûbeler bulunduğu gibi, eziyet veren şeyi yoldan kaldırmayı bırakmak gibi ortadan kalkmasıyla îmânın ortadan kalkmayacağı şûbeler de vardır. Ayrıca bu ikisi arasında da birbirinden farklı çok değişken şûbeler vardır. Bu şûbelerden bir bölümü şehâdet şûbesine yakın, bir bölümü de geçenlere eziyet veren şeyi (yoldan) kaldırma şûbesine yakındır. Îmânın şûbeleri îmân olduğu gibi küfrün şûbeleri de küfürdür.”⁶⁰

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle

⁵⁸ İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/462.

⁵⁹ İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/463.

⁶⁰ İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/476.

demiştir: “Bilinmesi gereken husûslardan birisi de şudur: Bu konuda Ehl-i Sünnet arasındaki anlaşmazlığın büyük çoğunluğu lâfzî bir anlaşmazlıktır. Yoksa î mânın sözden ibâret olduğunu söyleyen ilk kişi olan Hammâd bin Ebî Süleymân ve Kûfe ehlinde ona uyanlar ve başkaları gibi fıkıhçılar arasından î mânın (sadece) söz olduğunu söyleyenler, bütün Ehl-i Sünnet âlimleri ile beraber, günahkâr kimselerin, yerilmenin ve tehdidin kapsamı altına girdikleri husûsu üzerinde mütefiktirler. Onlar, günahkâr kimselerin î mânı Cibrîl’in î mânı gibi kâmilidir, demelerine rağmen şunu da söylerler: Farz olan ameli işlemeksizin haramları da işlemekle birlikte bulunan î mânın sâhibi yerilmeye ve cezâlandırılmaya müstahaktır. Nitekim (Ehl-i Sünnet ve’l-) Cemaat de böyle söylemiştir. Ayrıca şunu söylerler: Büyük günah işleyenlerden Cehenneme girecek olanlar da vardır. Nitekim (Ehl-i Sünnet ve’l-) Cemaat’ın görüşü de budur.”⁶¹ Bir başka yerde ise şöyle söyler: “Amellerin î mândan olup olmadığı husûsuy ile istisnâ husûsundaki anlaşmazlıkların geneli lâfzî bir anlaşmazlıktır.”⁶²

Sonuç olarak, î mânın tarifi konusunda Ehl-i Sünnet arasında hakîkatte bir ayrılık yoktur. Ehl-i Sünnet’in tamâmı î mân ve İslâm’ın arasını ayırmamış; ibâdetleri yapmanın, haramlardan kaçınmanın gerekli olduğunu söylemişlerdir. İşlenen günah küfre varmadığı sürece failini tekfîr etmemişler, mutlak Cehennemlik ya da Cennetlik olduğuna

⁶¹ İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 7/297.

⁶² İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 13/39.

hükmetmemişlerdir. Ancak Allâh'ın indirdiği kanunların yerine başka kanunlar teşrî etmek, bunlarla hükmetmek ve Müslümanlara karşı kâfirlere yardım etmek gibi îmânı bozan bir ameli işleyen kimselerin yaptıkları bu amelle kâfir olacaklarına icmâ ile hükmetmişlerdir.

Öyleyse, îmânın tarifinde İmâm Ebû Hanîfe ile Ehl-i Sünnet'in diğer imâmları arasındaki ihtilaf lafızda kalmaktadır. Zîrâ sonuçta ayrılık getirmeyen ihtilaflar, ıstılâhî olmaktan öteye geçmeyeceklerinden üzerlerinde durarak tartışmayı gerektirmezler. Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: *“İstılâhlar, ifsâd (bozukluk) içermediği müddetçe haklarında tartışılmaz.”*⁶³

Bununla birlikte cumhur ulema, îmânın tanımında nasların sadece mânasına değil, lafzına da bağlı kalmışlardır. Bu sebeble îmânın tanımı yapılıyorken amelleri de bu tanıma dâhil etmek gereklidir. Allâh'ı Teâlâ en iyisini bilendir.

Hâtîme:

Anlaşıldığı üzere Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Kitâb ve Sünnet'in açık beyânı ile şu sözler üzerinde icmâ etmişlerdir:

İmân: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'ı Teâlâ'dan getirdiklerini kalb ile tasdîk etmek, dil ile ikrâr etmek ve gerektirdikleriyle amel etmektir. Taatlerle

⁶³ İbn Kayyim, Medâricu's-Sâlikîn: 3/286.

(ibâdetlerle) artar, masiyetlerle (günahlarla) azalır. Böylece îmân, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiği tüm şeyleri kalben tasdîk etmeyi yani kalbin söz ve amelini, dil ile ikrâr etmeyi yani dilin söz ve amelini ve azaların amelini kuşatmaktadır.

Kalbin sözü hakkı tanıyarak onu kabûl etmesi ve onda şüphe etmemesidir. Kalbin ameli ise kalbin niyet ve kastını Allâh'a ait kılması, itaat ve teslimiyet, inâbe (yönelme) ve tevekkül (dayanma), havf (korkma) ve recâ (ümit etme), istiane (sığınma) ve istigâse (yardım isteme) gibi ibâdetleri sadece Allâh'a yapmasıdır. Dilin sözü, îmân için kabûl ettiğini söylemesi gerekli olan şeyleri ikrâr ederek bunlara bağlanmasıdır. Dilin ameli ise dil ile yapılan; kelime-i şehâdeti söylemek, Kur'ân okumak ve zikretmek gibi ibâdetleri yerine getirmektir. Azaların ameli, kalbin, dilin ve diğer azaların emredilenleri yaparak yasaklanan şeylerden kaçınmasıdır.

İşte bu üç unsuru yerine getiren kimselerin îmânları sahîh ve kâmil bir îmândır. Bu üç unsurdan ikisini yerine getiren fakat birini dahi -özü olmadığı halde- yerine getiremeyen bir kimsenin îmânı sahîh bir îmân değildir.

Îmân, itaatlerle (ibâdetlerle) artar, masiyetlerle (günahlarla) azalır. İbadetlerden bazılarını terk eden veya günah işleyen bir kimsenin Müslüman olması câizdir. Ancak bu, işlenen günahın mutlak îmânı yani îmânın aslını bozan bir günah olmaması şartına bağlıdır. Mutlak îmân, küfrü gerektiren (kişiyi kâfir yapan) günahlar hariç sâhibinden ayrılmaz. Îmân ile birlikte yapılan günahların kişiye zarar

vermesi yani günahları sebebiyle cezâlandırılması Allâh'ı Teâlâ'ya kalmıştır. Dilerse azâb eder, dilerse af eder. Kalbinde zerre kadar îmân olan bir kimse ebedî olarak Cehennemde kalmayacaktır.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

ULUVV SIFATI

-Ehl-i Sünnet'e Göre Uluvv İnancı-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

ULUVV SIFATI

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh’u Teâlâ’nın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh’a mahsustur. O’na hamd eder, O’ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O’na sığınırız. O’nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh’tan başka ibâdete lâayk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O’nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Ehl-i Sünnet’e göre uluvv, Allâh Tebâreke ve Teâlâ’nın zâtî sıfatlarından. Bu sebeble uluvv sıfatı, Kur’ân ve Sünnet naslarında geldiği gibi; hiçbir tahrif, hiçbir ta’til, hiçbir tekyif ve hiçbir temsil yapılmadan; manası malum, keyfiyeti meçhul olarak kabûl edilir.

İmâm Eşârî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Ehl-i Sünnet ve Ashâb-ı Hadîs, şöyle dediler: O, cisim değildir, eşyâya benzemez. O, arştdır. Nitekim Allâh’u Teâlâ, **‘Rahmân arşa istivâ etti’** [Taha: 20/5] buyurmaktadır. Biz de sözde Allâh’ın önüne geçmeyiz ve O’nun keyfiyetsiz olarak istivâ ettiğini söyleriz. O, ‘nûr’ dur. O, arştdır. Nitekim Allâh’u Teâlâ şöyle buyurmuştur: **‘Allâh göklerin ve yerin nurudur.’** [en-Nûr: 24/35]

Ehl-i Sünnet ve Ashâb-ı Hadîs, Kitâb'ta buldukları ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den gelen rivâyetler dışında bir şey söylemediler. (Bidât ehli) Mutezile şöyle dedi: Allâh'ın arşa istivâsı, istilâ anlamındadır.”⁶⁴

İmâm İbn Batta rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Ashâb ve tâbîinden olan Müslümanlar, Allâh'ın semâvâtı üzerinde, arşı üstünde mahlûkatından ayrı olduğu husûsunda icmâ etmişlerdir.”⁶⁵

Şeyhu'l-İslâm Ebû Osmân es-Sabûnî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Hadîs ashâbı Allâh'ın -kitâbında buyurduğu gibi- yedi semânın üstünde, arşı üzerinde olduğuna inanır ve tanıklık ederler. Ümmetin âlimleri ile selef imâmlarının önde gelenleri Allâh'ın arşı üzerinde olduğu, arşının da semâvâtının üzerinde olduğu husûsunda hiç ihtilaf etmemişlerdir.

İmâmımız Şâfiî de, ‘el-Mebsût’ adlı eserinde, kefâret husûsunda mümine köleyi azat etmek meselesinde, Muâviye bin el-Hakem’in haberini delîl göstermişlerdir. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e Arab olmayan siyahî câriyenin hürriyetine kavuşturulmasına dair soru sorulunca, o da o câriyenin mümin olup olmadığını bilmek üzere onu imtihan etti. Câriyeye: **‘Rabbin nerede diye sordu’** câriye semâya işâret etti.⁶⁶ Çünkü bu câriye Arab değildi. Bunun üzerine

⁶⁴ Eşarî, Makalâtu'l-İslâmiyyin: 1/168

⁶⁵ İbn Batta, el-ibânetu'l-Kubrâ: 7/136.

⁶⁶ Hadis esas itibariyle “Arap olmayan” ifadesi dışında sahîhtir. Ayrıca orada “semâya işâret etti” yerine “semâdadır, dedi” şeklindedir. Hadisin Müslim’in Sahîh’inde ve diğer kaynaklarda değişik yollardan gelen mahfûz şekil budur.

Allâh Rasûlü: **‘Onu hürriyetine kavuştur. Çünkü o mümin birisidir’** buyurdu. Böylelikle câriye, Rabbinin semâda olduğunu söyleyip, Rabbini uluvv ve fevkiyyet (üstte oluş) sıfatı ile tanıyınca, mümin olduğuna hüküm verdi.”⁶⁷

Uluvv Sıfatının Manası ve Kısımları:

Uluvv: Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın kendisine yakışır bir biçimde mahlûkatından ayrı ve yüce olarak onların fevkinde/üstünde olduğunu bildiren sıfatıdır. Bu sıfata, Kitâb, Sünnet, icmâ, akıl ve fitrat açık bir şekilde delâlet etmektedir. İki kısma ayrılır:

1. Sıfatların Uluvvu: Var olan her kemâl sıfatının, her bakımdan en yücesinin ve en mükemmelinin sadece Allâh’a ait olması demektir. Bu sıfatın, mecd/şeref, ihtişam ve kahr/kahretme sıfatlarından ya da cemal/güzellik ve kadr/şan, şeref gibi sıfatlarından biri olması arasında bir fark yoktur.

2. Zâtının Uluvvu: Allâh’u Teâlâ’nın bütün yaratıklarının üstünde, yücesinde olması demektir. Başka bir ifâdeyle Allâh’ın yüksekte olması, arşına istivâ etmiş olmasıdır.

Kitâb ve Sünnet’in Uluvv Sıfatına Delâleti:

Kitâb ve Sünnet, Allâh’u Teâlâ’nın zâtı ve sıfatlarıyla yaratıklarının üstünde ve yücesinde olduğuna dair birçok

“Arap olmayan siyahi câriye” lafzının geçtiği rivâyetin senedinde zayıf ve hafızası karışmış bir râvî bulunmaktadır.

⁶⁷ Zehebî, el-Uluvv li’l-Âliyyi’l-Gaffâr: 247.

açık delîllerle doludur. Allâh Azze ve Celle'nin el-Aliyy, el-Alâ ve el-Muteal isimleri uluvv sıfatına delâlet etmektedir. Bu bazen fevkiyyet ile bazen de istivâ ile anlatılmıştır:

﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ [البقرة: ٢/٢٥٥]

“O, (Allâh ki) Aliyy’dir (zâtıyla yüksek olandır), Azim’dir (çok büyüktür).” [el-Bakara: 2/255]

﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ [الاعلى: ١/٨٧]

“Alâ (yüksek olan) Rabbinin adını tesbih et.” [el-Alâ: 87/1]

﴿يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ [النحل: ٥٠/١٦]

“Onlar üstlerindeki rablerinden korkarlar.” [en-Nahl: 16/50]

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ [طه: ٥/٢٠]

“Rahmân arşa istivâ etti” [Taha: 20/5]

﴿ءَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾

[الملك: ١٦/٦٧]

“Gökte olanın sizi yerin dibine geçirmeyeceğinden emin misiniz?” [el-Mülk: 67/16]

Ebû Saîd el-Hudrî radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا تَأْمُنُونِي وَأَنَا أَمِينٌ مَنْ فِي السَّمَاءِ، يَأْتِينِي خَبْرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً.» [البخارى (٤٣٥١) ومسلم (١٠٦٥)...]

“Ben semâda (gökte) olanın emini olduğum halde, bana semânın haberleri sabah akşam geldiği halde bana güvenmeyecek misiniz?” [Buhârî (4351); Müslim (1065)...]

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَكَانَتْ لِي جَارِيَةٌ تَرْعَى غَنَمًا لِي قَبْلَ أُحُدٍ وَالْجَوَانِيَّةِ، فَاطْلَعْتُ ذَاتَ يَوْمٍ فَإِذَا الذِّيبُ قَدْ ذَهَبَ بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِهَا، وَأَنَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي آدَمَ، آسَفُ كَمَا يَأْسِفُونَ، لَكِنِّي صَكَّكْتُهَا صَكَّةً، فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعِظَّمْ ذَلِكَ عَلَيَّ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أُعْتِقُهَا؟ قَالَ: «اِئْتِنِي بِهَا» فَاتَيْتُ بِهَا، فَقَالَ لَهَا: «أَيْنَ اللَّهُ؟» قَالَتْ: فِي السَّمَاءِ، قَالَ: «مَنْ أَنَا؟» قَالَتْ: أَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «أُعْتِقُهَا، فَإِنَّهَا مُؤَمِّتَةٌ.» [مسلم (٥٣٧) وأبو داود (٩٣٠)...]

“Muâviye bin Hakem radîyallâhu anh anlatıyor: Benim bir câriyem vardı. Uhud ve Cevvâniyye taraflarında koyunlarımı güderdi. Bir gün kendisini dolaşmaya gittim. Bir de ne göreyim! Onun koyunlarından birini kurt götür-

müş! Ben de Âdemoğullarından bir adamım. Onlar gibi ben de üzülürüm! Lâkin câriyeye öyle bir tokat vurdum ki!. Müteakiben Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e geldim. Bu yaptığımı bana fazla buldu. Ben: 'Ya Rasûlullâh! O halde câriyeyi azat edeyim mi? dedim. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Sen onu bana getir' buyurdular. Derhâl getirdim. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Allâh nerededir?' diye sordu. Câriye: 'Göktedir' cevabını verdi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Ben kimim?' dedi. Câriye: 'Sen Rasûlullâh'sın' cevabını verdi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Onu azat et; çünkü o müminedir' buyurdular." [Müslim (537); Ebû Dâvud (930)...]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ، ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ، كَالسِّلْسِلَةِ عَلَى صَفْوَانٍ.» [البخارى (٤٧٠١) والترمذى (٣٢٢٣)...]

“Allâh semâda bir işe hükmettiği zaman melekler, pürüzsüz bir kayanın üzerine düşen, zincir sesine benzeyen O'nun emrine olan saygılarından kanatlarını çırpırlar.” [Buhârî (4701); Tirmizî (3223)...]

Sa'd bin Ebî Vakkâs radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ الْمَلِكِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَوَاتٍ» [الطحاوي (٥٩٨٧)...]

“(Ey Muâz,) Sen onların arasında (anlaşmayı bozan Yahûdîler hakkında) yedi kat semânın üstünde el-Melik olan Allâh’ın hükmü ile hüküm ile hüküm verdin.” [Tahâvî (Şerhu Muşkili'l-Âsâr: 5987) ...]

Bazen eşyânın O’na yükselmesi ve yükseltilmesi gibi sözlerle anlatılmıştır. Allâh’u Teâlâ’nın şu buyruklarında olduğu gibi:

﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ﴾

[السجدة: ٥/٣٢]

“Allâh emrini (işini) gökten yere düzenler, sonra O’na yükselir.” [es-Secde: 32/5]

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ [فاطر:

[١٠/٣٥]

“Güzel söz O’na yükselir, sâlih amel (iyi amel) onu yükseltir.” [Fâtır: 35/10]

﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ﴾ [المعارج: ٤/٧٠]

“Melekler ve ruh ona yükselir.” [el-Meâric: 70/4]

﴿بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ﴾ [النساء: ٤ / ١٥٨]

“Aksine Allâh onu (İsâ’yı) kendine yükseltmiştir.” [en-Nisâ: 4/158]

﴿إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ﴾ [ال عمران: ٣ / ٥٥]

“Muhakkak ki seni vefat ettireceğim ve kendime yükselteceğim.” [Âli İmrân: 3/55]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَلَا يَصْعَدُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا الطَّيِّبُ.» [البخارى (٧٤٢٩) وأحمد (٨١٨١) ...]

“Allâh’a ancak güzel şey yükselir (çıkar).” [Buhârî (7430); Ahmed (8181)...]

Yine Ebû Hureyre radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَيَخْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ إِلَى رَبِّهِمْ.» [البخارى (٥٥٥) ومسلم (٦٣٢) ...]

“Geceyi sizin aranızda geçiren melekler Rablerine çıkarlar.” [Buhârî (555); Müslim (632)...]

Bazen de eşyânın O'ndan aşağı indirilmesi sözüyle anlatılmıştır. Allâh'u Teâlâ'nın şu buyruklarında olduğu gibi:

﴿تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾ [فصلت: ٤٢/٤١]

“O (Kur’ân), Hâkim (hikmet sâhibi), Hamîd (çok övülen) olandan indirilmiştir.” [Fussilet: 41/42]

﴿تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [الواقعة: ٨٠/٥٦]

“O (Kur’ân), Âlemlerin Rabbinden indirilmiştir.” [el-Vâkıa: 56/ 80]

﴿قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ﴾ [النحل: ١٠٢/١٦]

“De ki: Onu (Kur’ân’ı), Rûhu’l-Kudus (Cibrîl), Rabbinden indirdi.” [en-Nahl: 16/102]

﴿تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى﴾ [طه: ٤/٣٠]

“(Kur’ân) Yeri ve yüksek gökleri yaratan (Allâh'u Teâlâ) tarafından bir indirmedir.” [Taha: 20/4]

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ [الزمر: ١/٣٩]

“Kitâb’ın indirilmesi mutlak güç sâhibi, hüküm ve hikmet sâhibi Allâh tarafındandır.” [ez-Zumer: 39/1]

İcmâ'nın Uluvv Sıfatına Delâleti:

İcmâya gelince, sahâbeler ve onlara ihsanla (güzelce) uyan tâbiîn ve Ehl-i Sünnet imâmları, Allâh'ı Teâlâ'nın göklerin üstündeki arşının fevkinde olduğu inancında birleşmişlerdir. Onların sözleri bu anlamı açıkça ifâde eden şeylerle doludur. Onlardan bazıları şöyledir:

1. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in huzurunda, O'nun takriiriyle Abdullâh bin Revâha radîyallâhu anh şu beyitleri söylemiştir:

«شَهِدْتُ بِأَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ... وَأَنَّ النَّارَ مَثْوًى الْكَافِرِينَ»

«وَأَنَّ الْعَرْشَ فَوْقَ الْمَاءِ طَافَ ... وَفَوْقَ الْعَرْشِ رَبُّ الْعَالَمِينَ»

“Şehâdet ederim ki Allâh'ın vadi haktır ve Cehennem kâfirlerin barınağıdır. Arş suyun üzerinde durmaktadır ve arşın üstünde âlemlerin Rabbi vardır.”⁶⁸

2. Abdullâh İbn Mesûd radîyallâhu anh'ın şöyle demiştir: “Arş suyun üstünde, Allâh da arşın üstündedir. Amellerinizden hiçbir şey O'na gizli kalmaz.”⁶⁹

3. Âişe radîyallâhu anhâ şöyle demiştir: “Allâh'a yemin ederim ki, eğer ben onu -yani Osman radîyallâhu anh'ın- öldürülmesinden hoşlansaydım, ben de katlederdim. Fakat arşının üstünde Allâh da biliyor ki, ben onun öldürülmesin-

⁶⁸ Zehebî, el-Uluvv: 49; İbn Kudâme, el-Muğni: 9/394; İbn Kayyim, İctimâu'l-Cuyuşi'l-İslâmîyye: 2/122; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye: 1/12; ed-Dârimî, er-Reddu Ale'l-Cehmiyye: 56 (82); İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahavîyye: 2/367.

⁶⁹ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 3/438; Zehebî, el-Uluvv li'l-Âliyyi'l-Gaffâr: 79.

den hoşlanan birisi değilim.”⁷⁰

4. Zeyneb binti Cahş radîyallâhu anhâ Rasûlullâh sal-lallâhu aleyhi ve sellem’in diğer hanımlarına karşı iftihar eder ve şöyle dermiş: “Sizi Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile aileleriniz evlendirdi. Beni ise, yedi kat semânın üstünden Allâh Azze ve Celle evlendirdi.”⁷¹

5. İbn Abbâs radîyallâhu anh -Âişe radîyallâhu anh’ın vefâtı esnasında onun yanına girmiş ve ona- şöyle demiştir: “Sen Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in en sevdiği hanımı idin. O, ancak iyi ve temiz olanı severdi. Allâh da yedi semânın üstünden, senin sana isnâd edilen suçtan beri olduğuna dair hükmü indirmiştir.”⁷² Ve yine şöyle demiştir: “Allâh, Mûsâ aleyhisselâm’a hitâb ettiğinde, nida semâda idi ve Allâh da semâda idi.”⁷³

6. İmâm Mâlik bin Enes rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh semâdadır, ilmi her yerdedir. Hiçbir şey O’nun ilminin dışında değildir.”⁷⁴

7. İmâm Şâfiî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Benim izlediğim ve Sufyân, Mâlik ve buna benzer gördüğüm kimsele-
rin izledikleri sünnete dair söylenecek söz: ‘Allâh’tan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed’in Allâh’ın Rasûlü olduğuna şehâdeti, Allâh’ın semâsı ve arşı üzerinde bulunduğu,

⁷⁰ Zehebî, el-Uluvv li’l-Alîyyi’l-Gaffâr: 79.

⁷¹ Buhârî, es-Sahîh: 9/124

⁷² Zehebî, el-Uluvv: 126; ed-Dârimî, er-Reddu Alâ’l-Cehmiyye: 57.

⁷³ Buhârî, Halku Efâli’l-İbâd: 32 (96).

⁷⁴ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 3/445; Zehebî, el-Uluvv: 138.

yarattıklarına dilediği şekilde yakınlaşıp dünyâ semâsına nasıl dilerse öylece ineceğine dair ikrârda bulunup kabûl etmektedir.”⁷⁵

8. İmâm Alî bin el-Medenî rahîmehullâh’a: “Cemaat ehlinin görüşü nedir” diye sorulduğunda şöyle demiştir: “Onlar rüyete ve kelâma (Allâh’ın görüleceğine ve söz söylediğine) îmân ederler. Azîz ve Celîl olan Allâh’ın semâvâtın üstünde arşına istivâ ettiğine inanırlar.”⁷⁶

9. İmâm Evzâî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Biz şöyle derdik -ki aramızda tâbîinden pek çok kimse vardı: Zikri çok yüksek olan Allâh, muhakkak ki arşının üstündedir ve biz Sünnet’in getirdiği bütün sıfatlara inanırız.”⁷⁷

10. Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh İmâm Evzâî’nin bu sözü hakkında söyle demiştir: “Allâh’ın arşının üstünde olduğunu inkâr eden ve onun sıfatlarını kabûl etmeyen Cehmiyye’nin ortaya çıkışından sonra söylenmiştir ki böylece insânlar, selefin inancının böyle olmadığını öğrensinler.”⁷⁸

11. İmâm Müzenî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Bir kimse Allâh’ın kendisine ait sıfatlarıyla arşın üzerinde olduğunu kesin bilmeden tevhîdi sahîh olmaz.”⁷⁹

12. İmâm Ebû Îsâ et-Tirmizî rahîmehullâh şöyle demiş-

⁷⁵ Zehebî, el-Uluvv li’l-Aliyyi’l-Gaffâr: 165.

⁷⁶ Zehebî, el-Uluvv li’l-Aliyyi’l-Gaffâr: 175.

⁷⁷ Zehebî, el-Uluvv: 136; İbn Kayyim, İctimâu’l-Cuyuşi’l-İslâmîyye: 2/213.

⁷⁸ İbn Teymiyye Mecmûu’l-Fetâvâ: 5/39.

⁷⁹ Zehebî, el-Uluvv li’l-Aliyyi’l-Gaffâr: 186.

tir: “İlim ehli: ‘O Subhânehu, kendi zâtını Kitâbında nitelendirdiği şekilde arşı üzerindedir’ demişlerdir.”⁸⁰

13. İmâm Abdullâh bin el-Mübârek rahîmehullâh’a: “Azîz ve Celîl olan Rabbimizi nasıl tanırız?” diye sorulduğunda şöyle demiştir: “O, yedinci semâda arşı üstündedir. Biz, Cehmiyye’nin dediği gibi: ‘O, işte burada yerededir’ demeyiz.”⁸¹

14. İmâm Ahmed bin Hanbel rahîmehullâh’a, Abdullâh bin el-Mübârek’in sözleri söylenilince, O: “Bu bize göre de böyledir” demiştir.”⁸²

İmâm Ahmed bin Hanbel’e: “Allâh yedinci semânın üstünde, arşı üzerinde, yarattıklarından ayrı ama kudreti ve ilmi her yerededir, öyle mi?” diye sorulunca, o şu cevâbı vermiştir: “Evet, O, arşı üzerindedir ve hiçbir şey onun ilminin dışında değildir.”⁸³

15. İmâm Eşârî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Ehl-i Sünnet’in ve hadîs ashâbının görüşlerinin özeti şöyledir: Allâh’a, meleklerine, kitâblarına, rasûllerine, Allâh’tan gelenlere îmân etmek ve sika râvîlerin Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’den rivâyet ettiklerini ikrâr etmektir. Bunların hiçbirisini reddetmezler. Yine onların görüşleri, Allâh’u Teâlâ’nın arşı üzerinde olduğunu ikrâr etmektir.”⁸⁴

⁸⁰ Tirmizî, es-Sünen: 5/403.

⁸¹ Beyhakî, el-Esmâ ve’s-Sıfat: 2/335; İbn Batta, el-İbâne: 7/156.

⁸² Zehebî, el-Arş: 1/252.

⁸³ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 3/445; Zehebî, el-Uluvv: 176.

⁸⁴ Zehebî, el-Uluvv li’l-Âliyyi’l-Gaffâr: 217.

16. İmâm Süleyman et-Teymî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Şâyet, Allâh nerededir? diye sorulursa: ‘Göktedir’ derim. Şâyet: ‘Semâdan evvel (Rahmân’ın) arşı nerede idi?’ diye sorulursa: ‘Su üzerinde idi’ derim. Şâyet: ‘Sudan evvel O’nun arşı nerede idi?’ diye sorulursa: ‘Bilmiyorum’ derim.” el-Buhârî, sözü naklettikten sonra şöyle demiştir: “Bu (son sözün) dayanağı şu âyettir: **‘Dilediğinden başka O’nun ilminden hiçbir şeyi kavrayamazlar’** [el-Bakara: 2/255] yani ancak O’nun beyân ettikleri kadarını anlayabilirler.”⁸⁵

17. İmâm Mukâtil bin Hayyân rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Bize -doğrusunu en iyi bilen Allâh’tır- Allâh’u Teâlâ’nın: **‘O evveldir, ahirdir, zâhirdir, bâtındır’** buyruğu hakkında şu açıklama ulaşmıştı: ‘O her şeyden önce olan ilktir, her şeyden sonra var olacak olan âhirdir, her şeyin üstünde olan zâhirdir, her şeye her şeyden daha yakın olan bâtındır. Onun yakınlığı ilmi iledir ve O, arşı üzerindedir.”⁸⁶

İmâm Mukâtil bin Hayyân rahîmehullâh, Allâh’u Teâlâ’nın: **‘Üç kişi fısıldaşmayıversin. Muhakkak O, onların dördüncüleridir’** [Mücadele: 58/7] âyeti hakkında ise şunları söylemiştir: “O, arşı üzerindedir, ilmi onlarla birliktedir.”⁸⁷

18. İmâm Ebû Nasr es-Siczî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Sufyân es-Sevrî, Mâlik, Hammâd bin Seleme, Hammâd bin Zeyd, Sufyân bin Uyeyne, el-Fudayl, İbn Mübârek, Ahmed ve İshâk gibi imâmlarımız Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın zâtıy-

⁸⁵ Buhârî, Halku Efâli’l-İbâd: 33; Zehebî, el-Uluvv li’l-Âliyyi’l-Gaffâr: 130.

⁸⁶ Beyhakî, el-Esmâ ve’l-Sıfat: 2/342; Zehebî, el-Arş: 2/244.

⁸⁷ Lâlakâî, Şerhu Usûli İtikâd: 3/444; Zehebî, el-Uluvv li’l-Âliyyi’l-Gaffâr: 176.

la arşın üzerinde olduğunu, ilminin her yerde olduğunu, O'nun dünyâ semâsına indiğini, gazab ettiğini, hoşnut olduğunu ve dilediği sözleri söyleyerek konuştuğunu ittifakla kabûl etmişlerdir.”⁸⁸

19. İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh’dan da bu konuda pek çok söz rivâyet edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

“Her kim: ‘Rabbim gökte mi yoksa yerde midir? Bilmiyorum’ derse kâfir olmuştur. Yine aynı şekilde: ‘O, arş(ının) üzerindedir, fakat arş gökte midir, yoksa yerde midir bilmiyorum’ diyen kimse de kâfir olmuştur.”

Bu sözün diğer bir rivâyeti de şöyledir: “Her kim: ‘Rabbim gökte mi yoksa yerde midir bilmiyorum’ derse kâfir olmuştur. Çünkü Allâh’u Teâlâ: **‘Rahmân arşa istivâ etti’** [Ta-ha: 20/5] buyuruyor. Allâh’ın arşı da yedi kat semânın üstündedir. Yine aynı şekilde: ‘O, arşın üzerindedir, fakat arş gökte midir yoksa yerde midir bilmiyorum’ diyen kimse de kâfir olmuştur. Çünkü o Allâh’ın gökte olduğunu inkâr etmiştir. Allâh’ın gökte olduğunu inkâr eden de kâfir olmuştur: Çünkü Allâh İlliyyinin en üstündedir, en yukarisındadır. O’ndan yukarıdan istenir, aşağıdan değil.”

“Allâh’u Teâlâ’dan bir şey istenirken, yukarıdan istenir, aşağıdan değil. Çünkü aşağı hiçbir şeyde rubûbiyyet ve ulûhiyyetin sıfatlarından değildir. Nitekim hadîste de şöyle rivâyet edilmiştir: ‘Bir adam siyah câriyesini Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e getirerek şöyle dedi: ‘Bir mümine câriyeyi

⁸⁸ Zehebî, el-Uluvv: 248; İbn Teymiyye, Mecmû’l-Fetâvâ: 3/222.

azat etmek üzerime vâcib oldu. Bunu bana yeterli görür müsün?’ Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de câriyeye: ‘Sen mümine misin?’ diye sordu. O da ‘evet’ deyince bu defa Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: ‘Peki Allâh nerede?’ diye sordu. O da göğse işâret etti. Bunun üzerine Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem adama: ‘Onu azat et, çünkü o müminedir, buyurdu.’”

“Biz Allâh’ın ihtiyaç olmaksızın Arş üzerine istivâ ve istikrâr ettiğini ikrâr ederiz. O ihtiyaç olmaksızın Arş’ı da başkalarını da muhafaza eder.”

“Her kim Allâh Azze ve Celle’nin semâda olduğunu inkâr ederse muhakkak kâfir olmuştur.”⁸⁹

Evet, bu sözler İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh’dan sahîh olarak rivâyet olunan sözlerdir. Bâtıl ehlinin ve kelâmcıların kendilerini onun mezhebine nispet ederek uluvv sıfatını inkâr etmeleri yahut tahrife ve ta’tile düşmeleri seni aldatmasın; bundan sakın! Zîrâ o büyük imâmın kendisine hak üzere tâbî olan takipçilerinden İmâm Tahâvî rahîmehullâh şöyle demiştir: “O’nun Arş’a da Arş’ın altındaki varlıklara ihtiyacı yoktur. Her şeyi kuşatmış ve her şeyin üstündedir. Yaratılmışları ise kendini kuşatmaktan âciz kılmıştır.”

İmâm Tahâvî rahîmehullâh’ın bu sözlerini, İbn Ebi’l-İzz

⁸⁹ Bak: el-Usûlu’l-Munîfe li’l-İmâm Ebî Hanîfe: 100-101. İbn Kudâme, el-Uluvv: 170; İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ 5/48; İbn Kayyim, İctimâu’l-Cuyuşi’l-İslâmîyye: İbn Ebi’l-İzz, Şerhu’l-Akîdeti’t-Tahavîyye: 2/387; el-Alûsî, Rûhu’l-Meânî: 4/109.

rahîmehullâh şerh ederken şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın uluvv (üstünlük, yücelik) sıfatını kabûle dair selefin sözleri oldukça çoktur. Bunlardan bazıları şunlardır: Şeyhu’l-İslâm Ebû İsmâîl el-Ensârî ‘el-Fâruk’ adlı eserinde senedini kaydederek Ebû Mutî’ el-Belhi’den şunu nakletmektedir: Ebû Mutî’, Ebû Hanîfe’ye: ‘Ben Rabbimin gökte mi yoksa yerde mi olduğunu bilmiyorum, diyen bir kimsenin durumu hakkında soru sormuş. Ebû Hanîfe’de: ‘Bu kimse kâfir olur’ demiştir. Çünkü Allâh’u Teâlâ: **‘Rahman Arş’a istivâ etti.’** [Taha: 20/5] diye buyurmaktadır. O’nun Arş’ı ise yedi semânın üstündedir. Ben: ‘Eğer O Arş’ın üzerindedir’, dediği halde ‘bilemiyorum Arş semâda mıdır, yoksa yerde midir?’ diyecek olursa (durumu ne olur) diye sordum. Yine: ‘O kâfirdir, çünkü o Allâh’u Teâlâ’nın semâda olduğunu inkâr etmiş olur. O’nun semâda olduğunu inkâr eden de kâfir olur’, dedi. Başkası da şunu da ilâve etmektedir: Çünkü Allâh, Alâ’yı İlliyyin’dedir. O’na yukarıdan duâ edilirken, eller yukarıya kaldırılır aşağıya indirilmez.

Ebû Hanîfe’nin mezhebine müntesib olanlardan bunu kabûl etmeyenlerin bu reddedişlerine iltifat edilmez. Çünkü Mutezile’den ve başkalarından onun kabûl ettiği itikâdî esasların birçoğunda ona muhâlefet eden pek çok kesimler intisâb etmiştir. Mâlik, Şâfiî ve Ahmed’e de inandıkları bazı husûslarda onlara muhâlefet eden bir takım kimseler de intisâb edebilirler. (İmâm) Ebû Yusuf’un, Bîşr el-Merisi’nin Allâh’u Teâlâ’nın Arş’ın üzerinde olduğunu inkâr etmesi üzerine tevbe etmeye çağırması olayı oldukça meşhurdur. Bunu

Abdu'r-Rahmân bin Ebî Hatim ve başkaları rivâyet etmişlerdir... O halde bunu (uluvv sıfatını) kabûl etmeksizin O'nun varlığını kabûl etmek, Rasûllerini tasdik etmek, Kitâbı'na ve Rasûlü'nün getirdiklerine îmân etmek, söz konusu olmayacağına göre; bir de bunlara sağlıklı akılların, dosdoğru fitratların, Allâh'ü Teâlâ'nın mahlûkatının üstünde oluşuna ve kullarının fevkinde bulunuşuna dair yaklaşık yirmi tür civarında çeşitli ve muhkem nasların vârid olduğunu da katacak olursak (O'nun ulviyetini ve fevkiyetini kabûl etmeksizin bütün bunlara îmân nasıl mümkün olabilir?)... ”

İmâm İbn Ebi'l-İzz rahîmehullâh, Allâh'ü Teâlâ'nın fevkiyetini isbât eden delîlleri onsekiz maddede ortaya koyduktan sonra şöyle demiştir: “Allâh'ü Teâlâ'nın fevkiyyetinin inkârı, ancak rüyetinin/görüleceğinin inkârı ile mümkün olabilir. Bundan dolayı Cehmiyye'ye mensûb olanlar her ikisini de (fevkiyyeti ve ruyetullâhı) inkâr etmişlerdir. Ehl-i Sünnet ise her ikisini de tasdik edip kabûl etmişlerdir. Görmeyi kabûl edip, yukarda oluşu kabûl etmeyenler ise ikisi arasında bir yerde kalmıştır. Ne bunlardan olmuş, ne ötekilerden olabilmişlerdir. İşte bu tür delîller eğer birer birer serdedilmeye kalkışılacak olursa, yaklaşık bin delîl kadar olur. Bunu tevîl etmeye kalkışan kimsenin bütün bunlara ayrı ayrı cevâb vermesi gerekir. Hepsine cevâb vermek bir tarafa, bunların bir bölümüne dahi sağlıklı ve doğru cevâb vermek imkânı nereden bulunacak ki?”⁹⁰

20. İmâm Ebû Bekr el-Acurrî rahîmehullâh şöyle de-

⁹⁰ İbn Ebi'l-İzz el-Hanefi, Şerhu Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviyye: 2/380-386.

miştir: “İlim ehlinin benimsediği kanaate göre Allâh’u Teâlâ semâvâtının üstünde, Arş’ının üzerindedir. İlmî her şeyi kuşatmıştır. Yüce göklerde yarattığı her şeyi, yedi yerde bulunan her şeyi ilmiyle kuşatmıştır. Kulların amelleri O’na yükseltilir. Şâyet: **‘Fısıldaşan üç kişi olmaz ki, dördüncüleri mutlaka O’dur.’** [Mücâdele: 58/7] buyruğunun anlamı nedir, diye sorulacak olursa, şöyle cevâb verilir: Maksat O’nun ilmidir. Allâh, Arş’ının üstündedir, ilmiyle onların fısıltılarını kuşatmıştır. İlim ehli bunu böylece tefsîr etmiştir. Âyetin başı da, sonu da O’nun Arşı üstünde olduğu halde, beraber oluştan kastın ilmi olduğuna delîl teşkil etmektedir. Müslümanların kabûl ettiği görüş budur.”⁹¹

21. İmâm Ebû Nuaym rahîmehullâh şöyle demiştir: “Yolumuz Kitâb’a, Sünnet’e ve ümmetin icmâsına tâbi olanların yoludur... Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’den Arş ve Allâh’ın istivâsı hakkında sâbit olan hadîsler, onların (Ehl-i Sünnet’in) itikâdî olan şeylerdir, onları söyler, keyfiyetsiz, misilsiz ve teşbihsiz olarak isbât eder, Allâh’ın mahlûkatından, mahlûkatın Allâh’tan ayrı olduğunu, O’nun onlar arasına girip hulul etmediğini, onlarla karışmadığını, yeryüzünde ve yaratıkları içinde değil, göğünde Arş’ı üzere istivâ ettiğini kabûl ve ifâde ederler.”⁹²

22. İmâm Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İmâm Ebû Zur’a er-Râzî’yi -‘**Rahmân Arş’a istivâ etti**’ [Taha: 20/5] buyruğuna dair kendisine soru sorulduğunda-

⁹¹ Acurrî, eş-Şerîa: 3/1076

⁹² İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 5/60.

kızarak şunları söylediğini dinledim: Bunun tefsîri senin okuduğun şekildedir. O, Arş'ı üstündedir. İlmi her yerdedir. Bundan başka bir şey söyleyene de Allâh'ın laneti olsun.”⁹³

23. İmâm İbn Huzeyme rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh'ın yedi semâsının üzerinde mahlûkatından ayrı olarak Arş'a istivâ ettiğini kabûl etmeyen bir kimse, tevbe etmesi istenecek bir kâfirdir. Tevbe ederse mesele yok, aksi takdirde boynu vurulur ve kokuşarak kible ehline ve zimmet ehline eziyet vermemesi için de bir çöplüğe atılır.”⁹⁴

24. İmâm Ebû'l-Kâsım el-Lâlâkâî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh'u Teâlâ'nın: **‘Güzel söz O'na yükselir’** [Fâtır: 35/10]; **‘Gökte olanın sizi yerin dibine geçirmeyeceğinden emin misiniz?’** [Mülk: 67/16]; **‘Ve O, kullarının üstünde kâhîr olandır’** [el-Enâm: 6/18] buyurduğu bu âyetleri, O'nun semâda olduğuna, ilminin ise her yerde olduğuna delîldir. Bu, Ömer, İbn Mesûd, İbn Abbâs, Ümmü Seleme'den, tâbiînden Rebîa, Süleymân et-Teymî ve Mukâtîl bin Hayyân'dan rivâyet edilmiştir. Mâlik, es-Sevrî ve Ahmed de bu görüşü belirtmişlerdir.”⁹⁵

25. İmâm Zekerîyyâ Yahyâ bin Ammâr es-Sicistânî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Biz Cehmiyye'nin dediği gibi: ‘Allâh'u Teâlâ'nın -hâşâ- mekânlar ile iç-içedir, her şeyle içli dışlı olup karışır ve biz O'nun nerede olduğunu bilmeyiz’ demeyiz. Aksine: O, zâtıyla Arş'ın üzerindedir. İlmi her şeyi ku-

⁹³ Zehebî, el-Uluvv li'l-Âliyyi'l-Gaffâr: 188.

⁹⁴ Zehebî, el-Uluvv li'l-Âliyyi'l-Gaffâr: 207.

⁹⁵ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 3/429.

şatmıştır. O'nun ilmi, işitmesi, görmesi, kudreti her şeyi idrak eder. İşte Allâh'ı Teâlâ'nın: **'Nerede olursanız O sizinle beraberdir'** [el-Hadîd: 57/4] buyruğunun anlamı budur. Bizim bu söylediklerimiz Allâh'ın ve Rasûl'ünün dediklerinin aynısıdır.”⁹⁶

26. İmâm İshâk bin Râhûye rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İlim ehlinin icmâsına göre Allâh'ı Teâlâ Arş'a istivâ etmiştir. Yedinci arzın en altında bile olan her şeyi bilir.”⁹⁷

27. İmâm Eşârî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Ehl-i Sünnet ve Ashâb-ı Hadîs, şöyle dediler: Allâh, cisim değildir, eşyâya benzemez. Arş'tadır. Nitekim Allâh'ı Teâlâ: **'Rahmân Arş'a istivâ etti'** [Taha: 20/5] buyurmaktadır. Biz de sözde Allâh'ın önüne geçmeyiz ve O'nun keyfiyetsiz olarak istivâ ettiğini söyleriz. O, 'nûr' dur. O, Arş'tadır. Nitekim Allâh'ı Teâlâ şöyle buyurmuştur: **'Allâh göklerin ve yerin nûrudur.'** [en-Nûr: 24/35]... Ehl-i Sünnet ve Ashâb-ı Hadîs, Kitâb'ta buldukları ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den gelen rivâyetler dışında bir şey söylemediler. (Bidât ehli) Mutezile şöyle dedi: Allâh'ın Arş'a istivâsı, istilâ anlamındadır.”⁹⁸

28. İmâm İbn Batta rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Ashâb ve tâbiînden olan Müslümanlar, Allâh'ın semâvâtı üzerinde, Arş'ı üstünde mahlûkatından ayrı olduğu husûsunda icmâ etmişlerdir.”⁹⁹

29. İmâm Kuteybe rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Bu

⁹⁶ Zehebî, el-Uluvv li'l-Âliyyi'l-Gaffâr: 245.

⁹⁷ Zehebî, el-Uluvv li'l-Âliyyi'l-Gaffâr: 179.

⁹⁸ Eşârî, Makalâtü'l-İslâmiyyin: 1/168.

⁹⁹ İbn Batta, el-İbânetu'l-Kubrâ: 7/136.

İslâm, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat imâmalarının kabûl ettikleri görüştür: Biz Rabbimizi yedinci semâda Arş'ının üzerinde biliriz.”¹⁰⁰

30. Şeyhu'l-İslâm Ebû Osmân es-Sabûnî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Hadîs ashâbı Allâh'ın -kitâbında buyurduğu gibi- yedi semânın üstünde, Arş'ı üzerinde olduğuna inanır ve tanıklık ederler. Ümmetin âlimleri ile selef imâmalarının önde gelenleri Allâh'ın Arş'ı üzerinde olduğu, arşının da semâvâtının üzerinde olduğu husûsunda hiç ihtilaf etmemişlerdir.”¹⁰¹

Akılın Uluvv Sıfatına Delâleti:

Akla gelince, her sağlıklı akıl, Allâh'ın zâtıyla yaratıklarının üstünde olması gerektiğini iki bakımdan gösterir:

1. Yükseklik bir kemâl/olgunluk sıfatıdır. Zâtıyla yüksekte olan Allâh, her bakımdan mutlak anlamda tam olmayı kendisine farz kılmıştır. Öyleyse çok kutsal ve yüksek olan Allâh'ın yüksekte olması gerekir.

2. Yükseklik, alçaklığın zıddıdır. Alçaklık da bir eksiklik sıfatıdır. Zâtıyla yüksekte olan Allâh ise bütün eksik sıfatlardan münezzehtir. Öyleyse Allâh'ı Teâlâ'nın alçaklıktan tenzih edilmesi ve onun karşıtı olan yükseklikle nitelendirilmesi gerekir.

Fıtratın Uluvv Sıfatını Delâleti:

Fıtrata (yaratılış kanununa) gelince, Allâh, Arabıyla

¹⁰⁰ Zehebî, el-Uluvv li'l-Aliyyi'l-Gaffâr: 470.

¹⁰¹ Zehebî, el-Uluvv li'l-Aliyyi'l-Gaffâr: 247.

Acemiyle bütün insânları ve hatta hayvanları dahi, hem kendisine, hem de kendisinin onların üzerinde olduğuna îmân etmek üzere yaratmıştır.

Duâ veya ibâdetle Rabbine yönelen hiçbir kul yoktur ki, yüksekleri arzuladığına ve kalbinin sağa ve sola bakmadan sadece göğe yöneldiğine dair bu kaçınılmaz duyguyu içinden geçirmesin, onu kalbinin derinliklerinde duymasın. Şeytânların ve hevâsının ayartmış olduğu kimselerden başka hiç kimse bu fitrat gereğinden vazgeçmez.

Hâtîme:

İşte bu, Kitâb, Sünnet, icmâ, akıl ve fitrat olmak üzere beş delîl, Allâh’u Teâlâ’nın uluvv sıfatını inkârını mümkün kılmayan bir şekilde isbât etmektedir. Bu sebeble Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’in büyük imâmları, Kur’ân ve Sünnet naslarında gelen tüm isim ve sıfatları kabûl ettikleri gibi uluvv sıfatını da hiçbir tevîle gitmeden geldiği gibi kabûl etmişler ve bunu îmânının ve Ehl-i Sünnet olmanın gereği olarak belirlemişlerdir. Mutezile ve Cehmiyye gibi ehl-i bidât fırkaları Allâh Azze ve Celle’nin uluvv sıfatını inkâr etmişlerdir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, zâlimlerin iftiralarından çok yüce ve çok münezzehdir.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh’a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

RASÛLULLÂH'A EZİYETİN HÜKMÜ

***-Rasûlullâh'a Sövmenin ve
Onu Tahkir Etmenin Hükmü ve Cezâsı-***

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

RASÛLULLÂH'A EZİYETİN HÜKMÜ

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasûlüdür. Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Allâh'ı Teâlâ'nın insânlara ve cinlere hidâyete ve rahmet için gönderdiği son rasûl olan Muhammed aleyhisselâm'a karşı yapılan eziyetlerin arttığı şu zaman diliminde, lânetli olan bu işlere ve bu işleri yapanlara karşı her bir mükellefin üzerine düşen sorumluluğu; gücü yetiyorsa eli ile buna gücü yetmiyor ise dili ile buna da gücü yetmiyor ise kalbiyle yerine getirmesi, îmân ettiğini söylediği rasûle karşı bir görevidir. Kâdî İyâd rahîmehullâh bunu şöyle ifâde etmiştir: *“Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem”i hayatında ve vefatından sonra, ezâ ve cefâdan korumak her mümin üzerine farzdır. Lâkin bu farz-ı kifâyedir.*”¹⁰²

---

¹⁰² Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/245.

İşte bu nâciz risâlenin hedefi, Müslüman kardeşleri-me Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet etmenin hükmünü ve bu lânetli işi yapanların cezâsını şerî delîllerle beyân etmektir. Yardım ve başarı Allâh’tandır.

Rasûlullâh’a Eziyetin Keyfiyeti:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyetten maksat, onu üzecek tüm söz ve hareketlerdir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ âyet-i kerimesinde şöyle buyurarak Rasûlüne eziyet edenlerden bahsetmektedir:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ

لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا﴾ [الأحزاب: ٥٧/٣٣]

“Şüphesiz Allâh ve Rasûlüne eziyet edenlere, Allâh, dünyâ ve âhirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azâb hazırlamıştır” [el-Ahzâb: 33/57]

Âyetin tefsîrinde İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet onu rahatsız eden bütün sözler ve bütün fiillerdir. Ona eziyet veren sözlere örnek onun hakkında sihirbaz, şâir, kâhin ve deli... demeleri; ona eziyet veren fiiller ise: Uhud günü küçük azı dişini kırıp yüzünü yaralamaları, Mekke’de secdede iken sırtının üzerine devenin sakatatını atmaları ve buna benzer davranışlardır.”¹⁰³

¹⁰³ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur’ân: 14/238.

Binâenaleyh Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e küfretmek ve onu zemmetmek; kendisini, ahlakını ve sıfatlarını ayıplamak; dînine ve huylarından bir huya noksanlık ifâde etmek, bunları kerih görmek; emirlerini ve işlerini kötölemek; makamına ve derecesine kınama yoluyla layık olmayan bir şeyi isnâd etmek, şahsına ve şahsına ait olan şeylerle alay etmek... Ona eziyet etmek demektir. Bunun ciddi olarak ya da şaka yoluyla yapılması; yazı veya resim ile söz veya işâret ile tiyatro veya film ile olması arasında hiçbir fark yoktur; hepsi aynı şerî hükmü ve cezâyı gerektirmektedir.

Rasûlullâh’a Eziyet Etmek Allâh’a Eziyet Etmek Demektir:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet etmek, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya eziyet etmek demektir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ âyet-i kerîmesinde şöyle buyurarak kendisine yapılan eziyet ile Rasûlüne yapılan eziyeti birbirinden ayırmamıştır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ

لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا﴾ [الأحزاب: ٥٧/٣٣]

“Şüphesiz Allâh ve Rasûlüne eziyet edenlere, Allâh, dünyâ ve âhirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azâb hazırlamıştır” [el-Ahzâb: 33/57]

Allâh Azze ve Celle'nin bu âyet-i kerîmesinden açıkça anlaşılacağı üzere, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e yapılacak olan herhangi bir eziyet, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya yapılmış demektir. Abdullâh bin Muğaffel radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ آذَى اللَّهَ فَيُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ.»

[الترمذی (۳۸۶۲) وأحمد (۱۶۸۰۳) ...]

“Kim bana eziyet ederse Allâh’a eziyet etmiştir. Kim Allâh’a eziyet ederse Allâh onu tez zamanda yakalar.” [Tirmizî (3862); Ahmed (16803)...]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh şöyle demiştir: *“Her kim, ne şekilde olursa olsun Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet ederse; Allâh’a eziyet etmiş olur. Kim de ona itaat ederse; Allâh’a itaat etmiş olur.”*¹⁰⁴

Rasûlullâh’a Eziyetin Hükmü:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e sövmek, çirkin şeyler isnâd etmek ve onunla alay etmek gibi şeyler ile eziyet etmek, kişiyi dînden çıkaran büyük küfürdür. Böyle bir kimse ebedi Cehennem ateşinde kalmayı hak eden kâfir bir kimsedir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

¹⁰⁴ İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 6/424.

﴿قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ

كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ [التوبة: ٦٥/٦٦]

“De ki: Allâh ile O’nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? (Boşuna) Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz.” [et-Tevbe: 9/65-66]

Bu âyetler, şehâdet kelimesini söyleyen, namaz kılan ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber savaşa çıkmış olan bazı insânlar hakkında inmiştir. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ve sahâbeler hakkında alay ve hakaret içeren sözleri söylemeleri nedeni ile Allâh’u Teâlâ onları tekfîr etmiştir. Bu kimseleri şehâdet kelimesini söylemeleri, namaz kılmaları, cihâda çıkmaları ve diğer amelleri yerine getiriyor olmaları onları tekfîr edilmekten kurtarmamıştır. Böylece zaman veya mekân farkı gözetmeden şu hüküm ortaya çıkmaktadır: Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile alay ederse, ona hakaret ederse, Müslüman olduğunu iddia etse bile, namaz gibi ibâdetleri gerine getirip zina gibi haramlardan kaçınsa bile söylediği ya da yaptığı ile küfrü kastetmediğini söylese dahi kâfir olur. Nitekim âyet-i kerimde: **“Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz”** buyrulmuştur.

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: **“Allâh Subhânehu ve Teâlâ onların: ‘Biz kalben inanmaksızın küfür sözünü söyledik yalnızca dalmış eğleniyorduk’**

demelerine rağmen onların îmânlarından sonra kâfir olduklarını bildirmekte ve Allâh'ın âyetleriyle alay etmenin küfür olduğunu açıklamaktadır. Bu alay etme işi ancak küfre göğüs açan kimselerde olur. Eğer kalbinde îmân varsa onu bu sözü söylemekten alıkoyar.”¹⁰⁵

Molla Alîyyu'l-Kârî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Bir kimse şerîata yahut şerîat için lüzumlu ve şerîattan ayrılmaz önemli meselelere hakaret ederse, küçük görürse kâfir olur.”¹⁰⁶

İmâm İshâk bin Râhûye rahîmehullâh Rasûlullâh sal-lallâhu aleyhi ve sellem'e söven kimsenin kâfir olacağı hakkında icmâ naklederek söyle demiştir: “Müslüman âlimler, Allâh'a veya Rasûlüne söven ya da Allâh'ın nebîlerinden bir nebîyi öldüren bir kimsenin -Allâh'ın indirdiği şeylerin tamâmını kabûl etse bile- sırf bu yaptığı şey sebebiyle kâfir olacağı husûsunda icmâ etmişlerdir.”¹⁰⁷

İmâm Muhammed bin Sahnûn rahîmehullâh da bu konuda icmâ naklederek şöyle demiştir: “Âlimler Nebî sal-lallâhu aleyhi ve sellem'e söven, onun gözden ve itibardan düşüren (buna çabalayan) kimsenin kâfir olduğunda ve Allâh'ın azâbına müstahak olduğunda icmâ etmişlerdir. Böyle bir kimsenin dünyâda bütün imâmlar katında hükmü ölümdür.”¹⁰⁸

¹⁰⁵ İbn Teymiyye, Mecmuu'l-Fetâvâ:7/220.

¹⁰⁶ Alîyyu'l-Kârî, Şerhu Fıkhı'l-Ekber: 454.

¹⁰⁷ Abdulmunim, Tenbihu'l-Çafilîn ilâ Hükmi Şatimillahi ve'd-Dîn: 13.

¹⁰⁸ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/215-216.

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet etmenin küfür, fâilinin ise kâfir olduğunda şüphe etmek dahi - Allâh bizleri korusun- îmân dairesinden çıkıp küfre girmeye sebep olur. Nitekim İmâm Muhammed bin Sahnûn rahîmehullâh, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven kimse- nin kâfir olacağı hakkında icmâ naklettikten sonra şöyle demiştir: *“Kim ki, onun küfrü ve ona verilen azâb hakkında şüphe ederse, kâfir olur.”*¹⁰⁹

Anlaşıldığı üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet etmek kişiyi dînden çıkaran küfürdür; fâili ise kâfirdir.

Soru: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet eden bir kimse, bunu şaka ile yaptığını söylese yine de kâfir olur mu?

Cevâb: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet etmek, ister şaka isterse ciddi olarak yapılsın kişiyi dînden çıkaran büyük küfür olup, sâhibini kâfir yapar. Nitekim İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: *“Küfrü gerektiren sözü söylemenin ve dîn ile alay etmenin şaka olarak veya ciddi olarak yapılması arasında fark yoktur.”*¹¹⁰ İmâm Ebû Bekr bin el-Arabî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *“Şaka olarak yapılan küfür, kişiyi küfre götürür. Ümmette bu konuda ihtilaf yoktur.”*¹¹¹

Anlaşıldığı üzere, ister şaka isterse ciddi olarak yapıl-

¹⁰⁹ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/215-216.

¹¹⁰ Nevevî, Ravdatu't-Tâlibîn: 10/64.

¹¹¹ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 8/197.

sın Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet etmek kişiyi dînden çıkaran küfürdür; fâili ise kâfirdir.

Soru: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet eden bir kimse, bununla küfre girmeyi kastetmediğini söylese yine de kâfir olur mu?

Cevâb: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet etmek demek olan bir şeyi yaptıktan sonra bununla küfre girmeyi kastetmediğini söyleyen bir kimse, küfür fiili işlemiştir ve bununla küfrü kastetmediğini söylemesi kendisini kâfir olmaktan kurtarmaz. Zîrâ İslâm Dîni’nde hükümler zâhire göre verilir. Nitekim İmâm İbn Hacer rahîmehullâh şöyle demiştir: “Dünyâ hükümlerinin zâhire göre verileceği husûsunda âlimlerin hepsi icmâ etmişlerdir.”¹¹² Buna göre her kim -ikrah hali hariç- küfür olduğu açık olan bir şeyin fâili olursa, kalbinde olduğunu söylediğine göre değil, zâhindekine göre hükmolunur.

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Kim, küfür olan bir söz söyler veya küfür olan bir ameli işlerse kâfir olmayı kastetmese dâhi bu sebeble kâfir olur. Çünkü Allâh’ın diledikleri müstesna hiç kimse kâfir olmayı kastetmez...”¹¹³ Riddet, buna yol açan belli bir sebepten dolayı meydana gelebileceği gibi, dîni değiştirme veya risâleti yalanlama kastıyla da meydana gelebilir. Tıpkı İblisin küfrünün rubûbiyeti yalanlama kastı ile olması gibi. Gerçi böyle bir kastının olmaması ona fayda vermez. Kendisini küfre so-

¹¹² İbn Hacer, Fethu’l-Bârî: 12/273.

¹¹³ İbn Teymiyye, es-Sârimu’l-Meslûl: 178.

kacak sözü söyleyen (ya da ameli işleyen) kişiye küfrü kastetmemesi fayda vermez (kâfir olur).”¹¹⁴ Şeyh Keşmirî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Kim, gerek alay ederek gerekse şaka yere küfür kelimesini söylerse (ya da amelini işlerse) ittifakla kâfir olur ve bu konuda itikadına itibar edilmez.”¹¹⁵

Anlaşıldığı üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet eden kimse, bununla küfre girmeyi kastetmediğini söylese dahi kâfirdir.

Rasûlullâh’a Eziyetin Cezâsı:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet etmenin hükmü icmâ ile küfür olunca, bunun cezâsı da ölüm olur. Nitekim Allâh Subhânehu ve Teâlâ, Rasûlüne hakaret ve sövme gibi amellerle eziyet edenler hakkında şöyle buyurarak bu kimseleri tehdit ederek dünyâ ve âhiret azâbını vaad etmektedir:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ

لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا﴾ [الأحزاب: ٥٧/٣٣]

“Şüphesiz Allâh ve Rasûlüne eziyet edenlere, Allâh, dünyâ ve âhirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azâb hazırlamıştır” [el-Ahzâb: 33/57]

¹¹⁴ İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 370.

¹¹⁵ Keşmirî, İkfâru'l-Mulhidin: 59.

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ emirlerine muhâlefet etmek, yasaklarını çiğnemek, bunda ısrar etmek ve Rasûlünü ayıplayarak, onu küçümseyerek eziyet edenleri tehdit ederek azâb vaadini bildiriyor. Rasûlüne ayıp ve noksanlık isnâd ederek -Allâh bizi ondan korusun- incitenleri tehdit ediyor.”¹¹⁶

Âyet-i kerîmede Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet edenlerin dünyâ ve âhiret cezâyâ müstahak oldukları açık olarak beyân edilmektedir. Bu kimselerin dünyâdaki cezâları ölümdür. Âhirette ki cezâları ise Cehennem ateşidir. İmâm İbn Münzir rahîmehullâh şöyle demiştir: “İlim ehli, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e sövenin öldürülmesi konusunda icmâ ettiler.”¹¹⁷ İmâm el-Hattâbî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e söven bir kimsenin Müslüman ise öldürülmesinin farz olduğu hakkında Müslümanlardan herhangi bir kimsenin ihtilaf ettiğini bilmiyorum.”¹¹⁸ Başka bir âyet-i kerîmede ise şöyle buyrulmaktadır:

﴿وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا

أَئِمَّةَ الْكُفْرِ﴾ [التوبة: ١٢/٩]

“Eğer ahidlerinden sonra yeminlerini bozup dîninize dil uzatırlarsa, küfrün önderleriyle savaşın.” [et-Tevbe: 9/12]

¹¹⁶ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm 6/423.

¹¹⁷ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi’l-Kur’ân: 8/82.

¹¹⁸ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/215.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ bu âyet-i kerîmesinde: **“Dîninize dil uzatırlarsa, küfrün önderleriyle savaşın”** buyurarak İslâm Dîni’ne dil uzatan kimselerle, buna sebebiyet veren, destekleyen ve önderlik eden kimselerle savaşılmasını ve onların öldürülmesini emretmiştir. Nitekim İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın: **‘Dîninize dil uzatırlarsa’** buyruğunun manası: ‘Onu ayıplar ve küçümserlerse’ demektir. İşte Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e veya İslâm Dîni gibi kutsallara sövenin öldürülmesi buradan alınmıştır.”¹¹⁹

Ömer radîyallâhu anh kendi yanına Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e söven bir adam getirildiğinde onu derhal öldürmüş ve şöyle demiştir: “Kim, Allâh’a veya nebîlerden birisine söverse onu derhal öldürün!”¹²⁰

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet edenlere verilecek cezâ hakkında Kâdî İyâd rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh, seni ve beni muvaffak kılsın bil ki! Şüphesiz Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e küfredenler yahut onu zemmedenler veyahut da kendisine, sıfatlarına, soyuna, dînine, huylarından bir huya noksanlık katanlar veyahut bu husûsta işârette bulunan, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e küfretmek, hakaret etmek, küçük düşürmek, emrini kötölmek, hükmünü ayıplamak için bir şeye benzetenlerin hepsi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e sövmüş olurlar. Bunlara verilecek cezâ öldürülmeleridir...

¹¹⁹ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 4/102-103.

¹²⁰ İbn Teymiyye, es-Sârimu’l-Meslûl ala Şâtimi’r-Rasûl: 201.

Biz Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven bu kimsenin sövmesinin, açık veya işâretle olmasında hiçbir fark görmeyiz. Onu öldürmekte hiçbir şüphe etmeyiz. Yine O'na lânet eden, bedduâ eden veya ona zarar vermek isteyen ya da yüksek makamına layık olmayan herhangi bir şeyi ona kınama yolu ile izâfe eden veya onun kıymetli azîz şahsına alay ifâde eden sözler ile şahsiyeti ile oynayan veya şerîata aykırı yalan sözler ile onu tâciz eden veya beşerî sıfatlardan fakirlik, açlık gibi husûslardan kendisine arız olması câiz olanlardan dolayı onu ayıplayan kimse de hüküm olarak aynıdır; öldürülür.

Bu zikrettiğimiz görüşlerde sahâbe devrinden bu güne kadar gelmiş, geçmiş bütün âlimler, müfessirler, muhaddîsler ve ictihâd sâhibi fetvâ imâmları ittifak etmişleridir.”¹²¹

Anlaşıldığı üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet etmek, kişiyi dînden çıkarıp kâfir yapan büyük küfürdür. Bunu yapan kimse icmâ ile kâfir olur. Cezâsı ise ölümdür. Bunda şüphe etmek dahi îmân dairesinden çıkmaya sebep olur. Nitekim İmâm Muhammed bin Sahnûn rahîmehullâh şöyle demiştir: “Âlimler Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven, onu gözden ve itibardan düşüren kimsenin kâfir olduğunda ve Allâh'ın azâbına müstahak olduğunda icmâ etmişlerdir. Böyle bir kimsenin dünyâda bütün imâmlar katında hükmü ölümdür. Kim ki, onun küfrü ve ona verilen azâb hakkında şüphe ederse, kâfir olur.”¹²²

Soru: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet

¹²¹ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/214.

¹²² Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/215-216.

eden kimsenin Müslüman veya Ehl-i Kitâb veyahut başka bir dîn mensubu olması arasında fark var mıdır?

Cevâb: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet eden kimseye uygulanacak cezâ ifâde olunduğu üzere ölümdür. Bunu yapan kimsenin Müslüman veya Ehl-i Kitâb veyahut başka bir dîn mensubu olması arasında hiçbir fark yoktur. Nitekim âyette: **“Şüphesiz Allâh ve Rasûlüne eziyet edenlere, Allâh, dünyâ ve âhirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azâb hazırlamıştır”** [el-Ahzâb: 33/57] buyrularak, Allâh’a ve Rasûlüne eziyet eden kim olursa olsun lânetleneceği ve azâba uğrayacağı beyân olunmaktadır.

Onların dünyâdaki azâbları yukarıda geçtiği üzere öldürülmeleridir. Nitekim Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in müşriklerden Ka’b bin Eşref, Ebû Rafî, Nadr bin el-Hâris, Ukbe bin Ebû Muayt ve İbn Hattal’ın iki câriyesi gibi kendisine eziyet eden kimselerin ölüm emrini verdiği sahîh olarak sâbit olmuştur.¹²³

Bu konu hakkında İmâm Mâlik rahîmehullâh şöyle demiştir: *“Müslümanlardan yahut kâfirlerden kim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e veya nebîlerden başkasına söverse, o kimse öldürülür. Tevbesi kabûl olunmaz (tevbe etse de öldürülür).”*¹²⁴

Kâdî İyâd rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *“Abdullâh bin Abdulhakim şöyle demiştir: Müslüman veya kâfir olanlar-*

¹²³ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/221-222.

¹²⁴ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/216.

dan kim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e söverse o kimse öldürülür."¹²⁵

Anlaşıldığı üzere her kim Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet ederse onun hükmü ölümdür.

Soru: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet eden kimsenin erkek ya da kadın olması arasında fark var mıdır?

Cevâb: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet eden kimseye uygulanacak cezâ umumî olarak her mükellef için geçerlidir. Bunda -âlimlerin çoğunluğuna göre- kadın erkek ayrımı yoktur. Nitekim İbn Abbâs radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, o, şöyle demiştir: **"Gözleri görmeyen âmâ birisinin ümmü veledi (kendisinden çocuk dünyâya getirmiş câriyesi) vardı. Bu kadın Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e küfrederek, onun hakkında yakışsız şeyler söylerdi. Âmâ adam onu bundan nehyeder, fakat kadın vazgeçmez, âmâ yine onu meneder ama dinlemezdi. Kadın bir gece Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakkında yakışsız şeyler söylemeye, ona küfretmeye başladı. Bunun üzerine âmâ hançeri aldı kadının karnına sapladı ve üzerine yüklenip onu öldürdü. Ayakları arasına bir çocuk düştü. Kadın orasını (yatağı) kana buladı. Sabah olunca olay Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e anlatıldı. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem halkı toplayıp şöyle dedi: 'Bu işi yapan şahsı Allâh'a havale ediyorum**

¹²⁵ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/216.

(Allâh adına yemin vererek arıyorum). Şüphesiz onun üzerinde benim hakkım var, (bana itaat etmesi farz) ama ayağa kalkarsa müstesna.’ Bunun üzerine âmâ kişi kalktı, saf-ları yararak ve sallanarak (gelip) Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in önüne oturdu ve: ‘Ya Rasûlullâh! Ben o kadının sâhibiyim. Sana küfreder ve hakkında çirkin sözler söylerdi. Onu nehyederdim dinlemez, menederdim vazgeçmezdi. Benim ondan inci tanesi gibi iki oğlum var. O bana karşı da yumuşaktı. Dün gece yine sana sövmeye ve hakkında çirkin sözler söylemeye başladı. Ben de hançeri alıp karnına sapladım, üzerine yüklenip onu öldürdüm! dedi. Bunun üzerine Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: ‘Dikkat edin ve şâhit olun ki, o kadının kanı hederdir (kisas gerekmez)’ buyurdu.” [Ebû Dâvud (4361); Nesâî (4070)...]

Yine rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem Fetih günü İbn Hattal ile şarkı ve şiir söyleyerek kendisine söven iki câriyesinin öldürülmesini emretmiştir.¹²⁶

Ebû Bekir radîyallâhu anh, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’i kötileyici nitelikte şarkılar söyleyen bir kadın hakkında İbn Ebî Rebia’ya mektûb yazarak şöyle demiştir: “Eğer sen, o kadını öldürme husûsunda benden önce davranmış olmasaydın ben hemen onu öldürmeni sana emrederdim. Çünkü nebîler hakkında ki had cezâları, diğer insân-larinkine benzemez. Müslümanlardan her kim böyle bir suç işlerse o artık mürted olmuş olur. Eğer İslâm Devleti ile an-

¹²⁶ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/222.

laşmalı kimselerden birisi böyle yapacak olsa o artık anlaşılmayı bozmuş bir muhârib (savaşçı) sayılır.”¹²⁷

Anlaşıldığı üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet eden kimseye uygulanacak cezâ, -âlimlerin çoğunluğuna göre- bunu yapan ister erkek ister kadın olsun aynıdır.

Soru: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet ettikten sonra tevbe ettiğini ifâde eden kimseye uygulanacak cezâ nedir?

Cevâb: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet ettikten sonra tevbe ettiğini ifâde eden bir kimseye uygulanacak cezâ, -âlimlerin çoğunluğuna göre- küfren değil de, hadden öldürülmesidir. Çünkü böyle bir kimse, tevbe etmekle küfürden kurtulur fakat işlediği suçun haddinden kurtulamaz.

Nitekim Kâdî İyâd rahîmehullâh şöyle demiştir: “Bil ki! İmâm Mâlik ve Mâlikî Mezhebinin diğer âlimlerine, selevin ve cumhur ulemânın kavillerine göre: O kimse küfren değil, hadden öldürülür.”¹²⁸

Anlaşıldığı üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e eziyet ettikten sonra tevbe eden bir kimse küfürden kurtulur ancak işlediği suçun cezâsı olarak yine de öldürülür.

¹²⁷ İbn Teymiyye, es-Sârimu’l-Meslûl: 418.

¹²⁸ Kâdî İyâd, eş-Şifâ: 2/254.

Hâtîme:

İsbât ve izah olunduğu üzere, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet etmek, Kur'ân, Sünnet ve icmâ gibi şerî delîllerin delâletiyle kişiyi dînden çıkaran büyük küfürdür. Bu hakaretin ciddi olarak ya da şaka yoluyla yapılması; yazı veya resim ile söz veya işâret ile tiyatro veya film ile olması arasında hiçbir fark yoktur. Böyle lânetli olan bir fiilin fâili olan kimse -Allâh bizleri korusun-, Müslüman ise kâfir olur. Bu yaptığı işten tevbe etse dahi Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet suçundan dolayı öldürülür. Bu fiilin fâili gayr-i müslim bir kimse ise yine Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e eziyet suçundan dolayı öldürülür.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

HÂKİMİYET ALLÂH'INDIR

-Hükmetme Yetkisi Allâh'a Aittir-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

HÂKİMİYET ALLÂH'INDIR

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Hâkimiyet yani kanunlar belirleme ve hükmetme hakkı sadece Rabbimiz Allâh'ı Teâlâ'ya aittir. Zîrâ bu âlemi kim yarattı ve yaşatıyor ise onlar adına emirler ve yasaklar koyarak hükmetme yetkisi de ona aittir. Bu rab olmanın bir gereğidir. Hiçbir beşerîn bunda payı yoktur, olmamış ve olmayacaktır. Ancak zamanımız itibariyle ağızlarıyla; “bizi Allâh yarattı ve yaşatıyor” diyerek, Müslümanlık iddia ederken şirk içerisinde yaşayan milyonlar, dünün Dâru'n-Nedve'si gibi mekânlar oluşturarak kanun ve yasaları Allâh'ın şerâtından değil de, kendi âciz akıllarından belirliyorlar. Bunlarla insânlar arasında hükmediyorlar. Mallar, kanlar ve canlar, daha da ileri si inanca dair meseleler hakkında Allâh'ın haram kıldıklarını serbest, helâl kıldıklarını ise helâl ediyorlar.

İşte bu sebeble, rubûbiyyet ve ulûhiyyet sâhibinin temel sıfatlarından olan hâkimiyetin ne olduğunun bilinmesi ve de bildirilmesi, hatırlanılması ve de hatırlatılması gereklidir. Böyle zarûrî bir gerekliliğin gerçekleşmesi adına bu risâlenin kalbini hakka açmış ve açacak olanlar için çok geç olmadan hakikatleri görmelerinde küçükte olsa bir katkı sağlayacağını umuyorum. Yardım ve başarı izzet ve şeref Allâh’u Teâlâ’dandır.

Hâkimiyetin Tanımı ve Hakîkatî:

“el-Hükm” kelimesi Arapçada: *“İyileştirmek amacıyla menetmek, düzeltmek, karar vermek”* manalarında mastar; *“ilim, derin anlayış, siyâsî hâkimiyet, karar ve yargı”* manalarında isim olarak kullanılan bir kelimedir. Fıkıh ilminde: *“Hüküm: İslâm Dîni’nin inanç, ibâdet, muamelât ve ahlâka dair temel ilkeleridir.”* Fıkıh usûlünde ise: *“Mükelleflerin fiilleriyle ilgili ilâhî hitâblardır.”*

Bu kökten gelen hâkimiyet kelimesi: *“Engel olmak, men etmek”* anlamına gelen bir mastardır. Buna göre: *“Hâkimiyet, kendisi dışında tüm kudret ve kuvvet sâhiblerine engel ve üstün olma hâlini ifâde etmekle birlikte, hüküm verme, kanun ve nizam belirlemede de tek yetkili olma hâlini ifâde eder.”*¹²⁹

Hâkimiyet kelimesinin Türkçe karşılığı *“egemenlik”* tir. *“Ege”* kökünden türeyen *“egemen”* kelimesi: *“Yöneti-*

¹²⁹ Bak: “H-k-m” Maddesi: İsfahânî, el-Müfredat; Firûzâbâdî, el-Kâmûsu’l-Muhît; İbn Manzûr, Lisânu’l-Arab; Cevherî, es-Sihâh; Zebidî, Tâcu’l-Arûs...

mini hiçbir kısıtlama veya denetime bağlı olmaksızın sürdüren, bağımlı olmayan, sözünü geçiren, hükümrân ve hâkim olan” anlamlarına gelmektedir. Egemen sıfatının isim hâlini oluşturan “egemenlik” ise: “Egemen olma durumu” demektir.¹³⁰

Kur’ân-ı Kerîm’de hâkimiyyet/egemenlik kavramı, genel olarak kevnî, uhrevî ve şerî olarak üç kısma ayrılır.

Kevnî Hâkimiyyet:

Âlemlerin yani tüm kâinatın yaratılışı, bunlara bir düzen ve kanunun belirlenişi, bu kanunlara göre idâre edilişi ve varlıkta kalabilmek için ihtiyaç duydukları şeylerin onlara verilmesini ifâde eder. Hiç şüphesiz kevnî hâkimiyyeti elinde bulunduran Allâh Azze ve Celle’dir. O, şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ

وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١/١٠﴾ [يونس: ٣١/١٠]

“De ki: Kimdir sizi gökten ve yerden rızıklandıran? Kimdir kulaklarınızı ve gözlerinizi yaratan? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran? Kimdir bütün işleri çekip çevi-

¹³⁰ Bak: Büyük Türkçe Sözlük: 323; T.D.K Türkçe Sözlük: 1/34; Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü: 102.

ren, kâinatı yöneten? Duraksamadan: ‘Allâh’ diyeceklerdir. De ki: O halde O’nun cezâsından sakınmaz mısınız?” [Yûnus: 10/31]

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ
قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ
شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ
فَأَنِّي تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾ ﴿المؤمنون﴾

[٩٠-٨٤/٢٣:

“De ki: ‘Bütün yeryüzü ve içinde yaşayanlar kimindir söyleyin bakalım, biliyorsanız?’ Elbette: ‘Allâh’ındır’ diyecekler. Öyleyse sende de ki: ‘Neden aklınızı başınıza almıyorsunuz?’ “Peki, yedi kat göğün ve yüce Arş’ın rabbi kimdir?” diye sor. Elbette: ‘Allâh’tır’ diyecekler. Öyleyse, de ki: ‘İnandığınız Allâh’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?’ De ki: ‘Peki her şeyin gerçek yönetimini elinde tutan, kendisi her şeyi koruyup gözeten, ama kendisi himâyeye altında olmayan kimdir? Biliyorsanız söyleyin bakalım! Elbette ‘Allâh’tır’ diyecekler. Sen de ki: ‘Öyleyse nasıl oluyor da büyülenip (aldanıp) gerçekten uzaklaşıyorsunuz?’ Hayır, Biz onlara gerçeği getirdik; fakat buna rağmen onlar, yalanı tercih ediyorlar.” [el-Müminûn: 23/84-90]

Bu hâkimiyet türünün yalnız Allâh Azze ve Celle'ye ait olduğunu, dünün müşrikleri gibi günümüzün Müslümanlık iddia eden müşrikleri de ihtilafsız bir şekilde kabûl etmektedirler.

Uhrevî Hâkimiyet:

Bu hâkimiyet türü dünyâ hayatından sonra başlayacak olan âhiret hayatına dair tüm yetki ve kararlara sâhib olunmasını ifâde eder. Hiçbir kimseye haksızlık yapmadan Müslüman ve kâfir, suçlu ve suçsuz ayrımı yaparak, cezâ veya mükâfata adâlet üzere karar verenin, hükmünde ve irâdesinde eşi ve benzeri olmayanın hâkimiyetidir. Kevnî hâkimiyet gibi uhrevî hâkimiyette sâdece Allâh'a aittir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ

يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾ الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ

أَمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ [الحج: ٥٦-٥٥/٢٢]

“Kâfir olanlar, kendilerine kıyâmet ansızın gelinceye yahut da onlara kısır bir günün azâbı gelip çatıncaya dek, o Kur’ân’dan şüphe içindedirler. İşte o gün mülk Allâh’ındır. O insânların arasında hükmünü verir. Artık îmân edip sâlih ameller işlemiş olanlar, Naîm Cennetlerindedirler.” [el-Hac:

﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ

الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾ الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ

الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ [غافر: ١٦/٤٠-١٧]

“O günde onlar (kabirlerinden) çıkacaklardır. Onların hiçbir şeyi Allâh’a gizli kalmaz. Bu gün mülk (hâkimiyyet ve her şeyin mutlak sâhibliği) kimindir?’ (diye sorar). Kahrhâr ve tek olan Allâh’ındır. Bugün herkese kazandığı ile karşılık verilecektir. Zulüm yoktur, bu gün Allâh, hesabı çarçabuk görendir.” [Gâfir: 40/16-17]

Bu hâkimiyyet türünün de yalnız Allâh’a ait olduğunu dünün müşrikleri gibi günümüzün Müslümanlık iddia eden müşrikleri de kabûl etmektedirler.

Şerî Hâkimiyyet:

Bu hâkimiyyet türü ise kulların fiilleri hakkında yetki ve kararlara sâhib olunmasını ifâde eder. İnsânların ve cinlerin nasıl ibâdet edeceklerini, tüm hayatlarına dair neyi yapabileceklerini ve de neyi yapamayacaklarını kanun ve yasa olarak belirtme gücünde bulunanın hâkimiyyetidir.

Kevnî ve uhrevî hâkimiyyet gibi şerî hâkimiyyette sâdece Allâh Azze ve Celle’ye aittir. Allâh, hâkimler hâkimidir. O’nun hükmünün üzerinde, hiçbir hükmün olması söz konusu değildir. Hânî bin Yezîd radiyallâhu anh’dan rivâyet

edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ هَانِيٍّ بْنِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ، وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ». [أبو

داود (٤٩٥٥) والنسائي (٥٣٨٧) ...]

**“Muhakkak ki gerçek hakem Allâh’dır. Hüküm (on-
dan çıkar, yine) ona (döner).”** [Ebû Dâvud (4955); Nesâî (5387)...]

İmâm Beğavî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *“Hüküm vermek, emretmek ve yasaklamak ancak Allâh’u Teâlâ’ya ait bir haktır.”*¹³¹

Ancak Allâh Azze ve Celle’yi kevnî ve uhrevî hâkimiyette birleyen geçmişin ve bu günün müşrikleri, şerî hâkimiyette O’na şirk koşmuşlar ve de koştaktadırlar. Hâlbuki mutlak ve sınırlandırılmaz hâkimiyet, yalnızca Allâh’ındır. Kevnî, uhrevî ve şerî olarak hüküm vermek, sâdece Allâh’a ait olan özel bir yetkidir. Başkalarının bunda hiçbir ortaklığı yoktur. Hiçbir kimsenin Allâh ile birlikte hüküm vermesi sözkonusu değildir. O, hükmüne ve hâkimiyetine hiçbir kimseyi asla ortak etmez. Buna göre İslâm Dîni’nde tartışılmaz ve oylanamaz kaide şudur: **“Hâkimiyet kayıtsız ve şartsız Allâh’a aittir.”**

Kur’ân-ı Kerîm’de hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız Allâh Tebâreke ve Teâlâ’ya ait olduğunu açıklayan birçok

¹³¹ Beğavî, Meâlimu’t-Tenzîl: 2/493.

âyet-i kerîme vardır. Onlardan bazıları şöyledir:

﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ [الملک]

[١/٦٧:

“Mülkü elinde bulunduran Allâh, ne yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.” [el-Mülk: 67/1]

﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [الأعراف]

[٥٤/٧:

“İyi bilin ki! Yaratmak da, emretmek de (hükmetmek de yalnızca) O’na aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allâh ne yücedir.” [el-Arâf: 7/54]

﴿أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ﴾ [الأنعام: ٦٢/٦]

“İyi bilin ki hüküm yalnız O’nundur. O, hesâb görenlerin en çabuğudur.” [el-Enâm: 6/62]

﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ﴾]

[الأنعام: ٥٧/٦]

“Hüküm vermek yalnızca Allâh’a aittir. O, doğru haberi verir ve O, ayırt edenlerin en hayırlısıdır.” [el-Enâm: 6/67]

Allâh Azze ve Celle, bu âyetlerinde mülke yani kâinat-ta her ne varsa tamâmına istisnasız mâlik olduğunu, yaratmak gibi emretmenin ve saklamanın yani hükmetmenin sadece kendine ait olduğunu beyân etmektedir.

Şeyh Şankîti rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, hüküm konusunda hiç kimsenin kendisine ortak olmasını asla kabûl etmez. Hüküm sâdece O’na aittir. O’ndan başka hiç kimsenin kesinlikle hüküm verme yetkisi yoktur. Helâl, Allâh’ın helâl kıldığı, haram, Allâh’ın haram kıldığıdır. Hak dîn, Allâh’ın koyduğu şerîattır. İhtilaflı meselelerde sâdece O’nun verdiği hüküm geçerlidir. Hükümden kasıt ise: Allâh’ın hüküm verdiği her meseledir. Teşrî koyma meselesi ise buna öncelikle dâhildir.”¹³²

﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ

أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [يوسف: ٤٠/١٢]

“Hüküm vermek yalnızca Allâh’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye ibâdet etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru olan dîn işte budur. Fakat insânların çoğu bilmezler.” [Yûsuf: 12/40]

﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

[يوسف: ٦٧/١٢]

“Hüküm vermek yalnızca Allâh’a aittir. Ben O’na tevekkül ettim. Tevekkül edenler de yalnız O’na tevekkül etsinler.” [Yûsuf: 12/67]

﴿وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾]

[الرعد: ٤١/١٣]

¹³² Şankîti, Edvâu'l-Beyân: 3/258.

“Hüküm veren Allâh’tır, O’nun hükmünü gözden geçirecek hiç kimse yoktur. O’nun hesâblaşması pek çabuktur.”

[er-Rad: 13/41]

﴿وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ

وَالِيهِ تُرْجَعُونَ﴾ [القصص: ٧٠/٢٨]

“O, Allâh’tır. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. İlkte ve sonda hamd O’na mahsustur. Hüküm yalnızca O’nundur. Kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” [el-Kasas: 28/70]

﴿وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [القصص: ٨٨/٢٨]

“Sen Allâh ile beraber başka (hiç) bir ilâha ibâdet etme. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O’nun vechinden başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O’nundur ve kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” [el-Kasas: 28/88]

Allâh Azze ve Celle, bu âyetlerinde hükmün yani hâkimiyetin kendine ait olduğunu hiçbir kimsenin reddedemeyeceği açıklikta ifâde etmiştir. Hâkimiyet, hamd gibi ilkte ve sonda sadece O’na mahsustur. Çünkü bu, rab ve ilâh olmanın gereklerindendir. Kulları hakkında dünyâda hükmeden ve âhirette de hükmedecek olan sadece O’dur. Şehid Seyyid Kutub rahîmehullâh şöyle demiştir: “Hüküm vermek ve buna dayanan kararını uygulamak Allâh’ın elinde-

dir. Gerçekten haber verende sâdece O'dur. Yoluna dâvet edenle onu yalanlayanlar arasında hükmedecek olanda, yine odur. Bu husûslarda, kullarından herhangi birinin en ufak bir yetkisi yoktur.¹³³ Hükmeden sâdece O'dur. Tek başına hesâba çeken de O'dur. Hükmederken ağır davranmaz, cezâlandırırken de süre tanımaz...

Müslüman'ın hayata, ölüme, ölümden sonra dirilmeye ve hesâba çekilmeye ilişkin bu düşünce biçimi, Allâh'ı birleme konusundaki tüm tereddütleri ortadan kaldırma bakımından yeterli bir garanti oluşturmaktadır. Bu çerçevede Müslüman yeryüzünde ve kullarla ilgili meselelerde Allâh'ı Teâlâ'nın hükümlerine tereddütsüz inanacaktır. Âhirette gerçekleşecek hesâb, cezâ ve hüküm, insânların dünyâda yaptıklarına göre olacaktır. İnsânların yaptıklarından dolayı hesâba çekilişleri de ancak Allâh'tan gelen bir şerîat çerçevesinde yürütülecektir. Çünkü şerîat onlara kıyâmet gününde hesâba çekilmelerine neden olan helâl ve haramı belirleyecek, yine dünyâ ve âhiretteki ilâhî hâkimiyeti bu esasa göre birleştirecektir.

İnsânlar yeryüzünde Allâh'ın kanunları dışında bir yasayla hükmederlerse, âhirette neye göre hesâba çekileceklerdir? Acaba yeryüzünde hükmettikleri ve hükmüne başvurdukları insânların yasalarına göre mi hesâba çekileceklerdir? Yoksa onunla hükmetmedikleri gibi hükmüne de başvurmadıkları semâvî olan ilâhî kanuna göre mi hesâba çekileceklerdir? İnsânlar şunu iyice bilmek zorundadırlar ki, Allâh'ı Teâlâ, insânları kulların yasalarına göre değil, kendi kanunlarına

¹³³ Seyyid Kutub, Fî Zilâli'l-Kur'ân: 2/1111.

göre hesâba çekecektir. Eğer insânlar, ibâdet ve merasimlerinde uyguladıkları gibi dünyâ hayatı ve işlemlerini de Allâh'ın kanunlarına uygun biçimde düzenlemezlerse, bu, Allâh'ın huzurunda hesâba çekilecekleri konuların başında gelecektir. O gün, yeryüzünde Allâh'ı ilâh edinmeyip, O'nun dışında birçok rabler edinmelerinden ötürü hesâba çekileceklerdir. Allâh'ın ilâhlığını tanımadıkları ya da ibâdet ve merasimler yönünden Allâh'ın yasalarını uygularken sosyal, siyâsî ve ekonomik düzen bakımından, uygulama ve ilişkilerinde O'ndan başkasının yasasına uymak suretiyle şirk koştuktan dolayı hesâb vereceklerdir. Çünkü Allâh, kendisine şirk koşulmasını bağışlamamış, bunun dışındaki günahları, dilediği kimselere bağışlayacağını bildirmiştir.”¹³⁴

﴿وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [الكهف: ٢٦/١٨]

“O, hükmüne hiçbir kimseyi ortak etmez.” [el-Kehf: 18/26]

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ

يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: ٥٠/٥]

“Onlar, hâlâ câhiliye devrinin (şirk olan) hükmünü mü istiyorlar? Yakînen bilen bir kavim (topluluk) için Allâh'tan daha güzel hüküm veren kim vardır?” [el-Mâide: 5/50]

Allâh Azze ve Celle, bu âyetlerinde ise hükmüne kimseyi ortak etmeyeceğini ve kendi hükümleri haricindeki

¹³⁴ Seyyid Kutub, Fî Zilâli'l-Kur'ân: 2/1123.

hükümlerin câhiliye hükümleri olduğunu beyân etmiştir. İmâm Taberî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, yarattığı hiç bir mahlûku hüküm verme konusunda kendisine ortak kabûl etmez. İnsânlar arasında hüküm verecek yalnız O’dur. Hüküm verme, ihtilâfları çözme, insânları ve işlerini idâre etme konusunda dilediği ve sevdiği şekilde hareket eder. Bu özellik sâdece O’nun hakkıdır.”¹³⁵

Şeyh Şankîti rahîmehullâh ise rubûbiyyet özelliklerine dikkat çekerek kanun ve yasa koymanın sâdece Allâh’a ait olduğunu şöyle açıklamaktadır: “Allâh Azze ve Celle, hüküm verme ve hüküm koyma hakkının kime ait olduğunu, bu zâtın sıfatlarının neler olduğunu birçok âyette bildirmiştir. Her akıl sâhibinin Allâh’u Teâlâ’nın bildirdiği, hüküm koyucuda bulunması gereken sıfatları düşünmesi lazımdır.

Beşerî kanunları koyanların sıfatı, Kur’ân-ı Kerîm’de zikredilen teşrî koyanda bulunması gereken sıfatlara uyuyor mu acaba? Eğer Kur’ân-ı Kerîm’deki sıfatlar, onların sıfatlarına uyuyorsa, o zaman onların kanunlarına tâbi olunsun! Fakat bu teşrî koyucuların sıfatları Kur’ân-ı Kerîm’de bildirilen teşrî koyucunun sıfatına asla ve hiçbir zaman uymamaktadır, uymayacaktır. Üstelik onların sıfatları, ya Kur’ân’da zikredilen teşrî koyucunun sıfatına nazaran çok alçak ve çok düşüktür... İşte o zaman, kendisinin de teşrî koymada hakkı bulunduğunu iddia eden o sahtekâr teşrî koyuculara hadleri bildirilsin! Onlar asla rablık makamına yükseltilmesin!

¹³⁵ Taberî, Câmiu’l-Beyân: 15/234.

İbâdette, hükmünde ve mülkünde ortak koşulmasından Allâh'ü Teâlâ'yı tenzih ediyoruz. İşte! Allâh'ü Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerîm'de bildirdiği, teşrî ve hüküm koyucunun sıfatlarına dair âyetlerden bazı misâller: **'Hakkında ihtilâfa (ayrılığa) düştüğünüz herhangi bir şeyin hükmü Allâh'a aittir. İşte bu, Rabbim Allâh'tır. Yalnız O'na tevekkül ettim ve ancak O'na yöneliyorum. O, göklerin ve yerin hiç yoktan var edicisidir. Size kendi cinsinizden eşler, hayvanlardan da çiftler yaratmıştır. Sizi bu şekilde çoğaltmaktadır. Onun benzeri, hiçbir şey yoktur. O, işitendir, görendir. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur, dilediğine rızkını yayar ve daraltır. O, her şeyi hakkıyla bilendir.'** [Şûrâ: 42/10-12]

Bu fecere, küfür içerikli şeytânî kanunları koyanlardan acaba hangileri: 'Bütün işler kendisine dönen' olarak vasıflandırılabilir? Hangileri: 'O'na tevekkül edilir' sıfatına sâhibtir? Hangileri: 'Gökleri ve yeri örneksiz yaratan', 'insânları çiftler halinde yaratan', 'hayvanları çiftler halinde yaratan' sıfatını alabilir? Hangileri: 'O'nun benzeri hiçbir şey yoktur, O işitendir, görendir' sıfatına sâhibtir? Hangilerinde: 'Göklerin ve yerin anahtarları' vardır? Hangileri: 'Dilediğine rızık yayma ve daraltma' gücüne sâhibtir? Hangileri: 'Her şeyi hakkıyla bilendir' sıfatı ile sıfatlandırılabilir?

Ey Müslümanlar! Kanun koyucu olanın, helâl ve haramlar belirleyici kimsenin sıfatlarını çok iyi bilmeniz ve anlamanız gerekir. Hiçbir zaman ve asla alçak, câhil, kâfir bir kişiden kanun kabûl etmeyin! Böylelerine kesinlikle kanun koyma hakkı vermeyin!

Allâh'ü Teâlâ dışında kanun koyan, kâfir ve fâcir kimse-lerden hangisi: 'Bir olan Allâh'ü Teâlâ olarak vasfedilebilir? Hangisi: 'O'nun dışında her şey helak olacak' sıfatına sâhibtir? Hangisi: 'Bütün kullar ona dönecektir' sıfatına hâizdir? Allâh'ü Teâlâ, sıfatlarının halkın en alçağına verilmesinden münezze ve yücedir. Kanun koyma hakkının sâdece Allâh'ü Teâlâ'nın hakkı olduğunu gösteren âyetlerden birisi de şudur: **'İşte bunun sebebi şudur: Bir olan Allâh'a çağırıldığınız zaman inkâr ettiniz. O'na ortak koşulduğunda inanıp onayladınız. Artık hüküm, Aliyyu'l-Kebîr (olan) Allâh'ındır.'** [Gâfir: 40/12]

Allâh'ü Teâlâ dışında kanun koyan, kâfir ve fâcir kimse-lerden hangisi: 'En yüce semâvî Kitâb 'ta Allâh'ü Teâlâ'nın Aliyyu'l-Kebîr' sıfatıyla vasfedildiği gibi vasfedilebilir? Ey Rabbimiz! Sana lââyık olmayan, senin yüceliğine lââyık olmayan her türlü noksan sıfattan seni tenzih ederiz!

Teşrînin yalnızca Allâh'ü Teâlâ'nın hakkı olduğuna delâlet eden diğer bir âyet de şudur: **'O, Allâh'tır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. İlkte (dünyâda) ve sonda (âhirette) hamd O'na mahsustur. Hüküm yalnızca O'nundur. Kesinlikle O'na döndürüleceksiniz. De ki: 'Ne dersiniz? Allâh, üzerinize geceyi kıyâmete kadar sürekli kılsaydı, Allâh'tan başka hangi ilâh size bir aydınlık getirir? Hâlâ duymayacak mısınız?' (Yine) De ki: 'Ne dersiniz? Allâh, üzerinize gündüzü kıyâmete kadar sürekli kılsaydı, Allâh'tan başka hangi ilâh size içinde dinleneceğiniz bir gece getirebilir? Hâlâ görme-yecek misiniz?' Allâh, rahmetinden ötürü geceyi içinde din-**

lenesiniz; gündüzü de, lütfundan isteyesiniz ve şükredesiniz diye sizin için yarattı.’ [el-Kasas: 28/70-73]

Allâh’u Teâlâ dışında kanun koyanların hangisi: ‘Dünyâda ve âhirette hamd onundur’ sıfatıyla vasfedilebilir? Hangisi: ‘Büyük kudret ve azâmetini ve de kullarına verdiği nimetini açıklamak için gündüzü, geceye, geceyi gündüze çeviren’ sıfatına hâizdir? Göklerin ve yerin yaratıcısı olan Allâh’u Teâlâ’yı hükmünde, ibâdetinde, mülkünde şeriki olmasından tenzih ederim.”¹³⁶

Hâtime:

Bu ve benzeri âyet-i kerîmeler, hadîs-i şerîfler ve ümmetin âlimlerinin sözleri, çok açık bir şekilde hüküm vermenin yani tüm mahlûkat (yaratılmış olan her şey) için karar vermenin, kanun ve yasa belirlemenin sâdece Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya ait olduğunu beyân etmektedir. Zîrâ yaratan ve yaşatan kimse, yönetmeye de hak sâhibi olan ancak O’dur. Bu fiiller, kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan es-Samed ve hiç bir benzeri bulunmayan el-Ahad olan Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya ait olup, ancak O’nun özelliklerindendir. İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: “Kişi, hâkimiyyet hakkını sadece Allâh’a vermediği sürece tâğûtu inkâr etmiş olmaz.”¹³⁷

Allâh Azze ve Celle, tek gerçek rab ve ilâh olduğu için hükmetme yetkisine sâhib olma vasfı da sâdece ona aittir.

¹³⁶ Şankîti, Edvâu’l-Beyân: 7/49-50.

¹³⁷ İbn Kayyim, Tarîku’l-Hicreteyn: 37.

O, yarattığı tüm mahlûkat için kanun ve yasalar koymuş ve ihtilâflarının çözüm kaynağını onlara ulaştırmıştır. O'nun mahlûkat için koyduğu kanun ve yasaları kimse değiştiremez. Güneşe, aya, yıldızlara, dağlara, suya, havaya... Kısacası yarattığı tüm şeylere kanun ve nizam koymuştur. Kimse bu kanunları sorgulayamaz ve de tahrif edemez. Kimse güneşi batıdan doğdurup doğudan batıramadığı gibi, O'nun ihtilâfların çözüm kaynağı olarak indirdiği Kur'ân ve Sünnet'in hükümlerini de değiştiremez. Onların yerine kendi fâni ve âciz aklından kanun ve yasalar koyamaz. Bunları toplumlara dayatamaz. Zîrâ tüm bunlar, rubûbiyyet özelliklerinden olup, Allâh'a aittir. Allâh'ı rubûbiyyette ve ulûhiyyette yani tevhîd de birlemek ise O'nun elem dolu sonsuz azâbından kurtulmanın tek çaresidir.

Tek bir hücreyi dâhi yaratıp, mutlak egemenliği altına alamayan insânoğlunun, Allâh'ın hâkimiyetine göz dikerek Kur'ân ve Sünnet'in yerine geçmek üzere kanun ve yasalar koymağa kalkışması kendisini yaratan ve yaşatan Allâh'a karşı işleyebileceği en büyük küfürlerden bir tanesidir. İşte bu, Allâh'ı Teâlâ'ya karşı başkaldırarak savaş açmak demektir. Rubûbiyyet tevhîdinin rûkûnlerinden olan hâkimiyette, dünün câhiliyesinde Allâh'ın gönderdiği kanunları bir kenara bırakarak kendileri kanunlar uyduran Firavunlar, Sezarlar, Kısralar, Nemrutlar ve Ebû Cehiller Allâh'a karşı savaş açmışlardı. Hâkimiyette kendilerini Allâh'a ortak koşmuşlardı. Zamanımızda ise onların yerini beşerî sistemlerin başkanları, bakanları ve meclis üyeleri olarak hâkimiy-

yeti Allâh'a değil de, kendilerine hasrederek selefleri olan azılı kâfirlerin yapmadığı zulümleri yapmaktadırlar.

Ey Kahhar olan Allâh'ım! Onlara karşı bizlere yardım et. Sözlerimizi ve dağılan kalblerimizi takvâ üzere cem et. Hükümlerini yeryüzüne yayabilmek için bize güç ve kuvvet ihsân et. Bize zor gelen şeyler sana kolaydır. Bizler sana îmân ettik ve ancak sana ibâdet ederiz. Allâhumme Âmîn.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

TÂĞÛTU REDDETMEK

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

TÂĞÛTU REDDETMEK

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Tâğût kavramı, Kur'ânî kavramların en önemlilerindendir. Çünkü îmân ehli olabilmek için tâğûtun reddedilmesi şarttır. Bu sebeble tâğûtun tanınması ve cüzlerinin de bilinmesi gereklidir. İşte bu risâlenin amacı özlü bir şekilde tâğûtü tanıtmak ve cüzlerini bildirmektir. Zîrâ bilinmeyen ve tanınmayan bir şeyin reddedilmesi imkânsızdır.

Tâğûtun Tanımı ve Reddedilmesi:

Tâğûtü reddetmek her mükellef için farz olup, îmânın ilk şartının ön şartıdır. Yani Müslüman olmanın ilk şartı Allâh'a îmân etmek, Allâh'a îmân etmenin ilk şartı ise tâğûtü reddetmektir. İmâm Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh, bu gerçeği şöyle ifâde etmiştir: “Allâh'u Teâlâ

sana rahmet etsin. Bil ki! Allâh'ın Âdemoğluna farz kıldığı ilk şey tâğûtu reddetmek ve Allâh'a î mân etmektir.”¹³⁸

Şeyh Süleymân bin Abdullâh rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Manasını bilmeden, gerektirdiği tevhîdi sağlamadan, bütün şirkleri terketmeden ve tâğûtu reddedip tekfîr etmeden şehâdet kelimesini söylemek icmâ ile sâhibine bir fayda sağlamaz.”¹³⁹

Tâğût, “طغى t-g-y” kökünden türeyen bir kelime olup, mastarı “tuğyan”dır. Tuğyan ise: “İsyân etmek, haddi aşmak, azgınlık ve sapkınlık” gibi anlamlara gelmektedir. Istîlâhta ise -en özlü tanım itibariyle:-

الطَّاعُوتُ: كُلُّ مَا عُبِدَ مِنْ دُونِ اللَّهِ تَعَالَى.

“Tâğût: Allâh Subhânehu ve Teâlâ dışında kendisine ibâdet edilen (ve buna râzı olan) her şeydir.”

Bu tanımı, İmâm Mâlik rahîmehullâh ve diğer Ehl-i Sünnet âlimlerinden bazıları yapmıştır.¹⁴⁰ Tâğûtun tanımı hakkında bundan başka Ehl-i Sünnet'in selef ve halef uleması çeşitli tarifler ve açıklamalar yapmıştır. Bunları incelediğimizde tâğûtu; Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dan başkasına ibâdete çağıran şeytân, kendisine tapılan put, gaybı bildiğini iddia eden kâhin, sihir yapan sihirbaz, dîndar kılığına girerek insânları Allâh'ın yolundan saptıran belâm ve Allâh'ın

¹³⁸ ed-Dureru's-Seniyye: 1/161.

¹³⁹ Süleymân bin Abdullâh, Teyşîru'l-Azîzi'l-Hâmid: 51.

¹⁴⁰ Kurtubî, Câmiu li Ahkâm: 5/248; Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim: 3/18.

kanunları haricindekilerle hükmeden idâreci şeklinde sınıflandırabiliriz. Ancak tâğût, Allâh'tan başka kendisine râzı olduğu halde ibâdet edilen her şey olduğuna göre, tâğûtların sayısı hakkında rakamsal bir değer ifâde edemeyiz. Bunun için diyoruz ki:

Yeryüzünde İslâm Dîni'ne yani Allâh'ın kanun ve yasalarına isyân ederek başkaldırmak suretiyle haddi aşan ve aştıran, insândan devlete, güçten otoriteye, nefisten şeytâna, puttan kâhine kadar, canlı veya cansız, soyut veya somut her türlü şey tâğüttür.

“Tâğûtu reddetmek... îmânın ilk şartının ön şartıdır” sözümüzde geçen şart kelimesi ise: *“Yok olması halinde hükmünde yok olacağı, var olması halinde ise bizâtihi hükmün varlığının veya yokluğunun gerekli olmadığı şeydir.”*¹⁴¹ Bunun anlaşılması için bir misâl verecek olursak:

Yapılan ibâdetlerin sahîh yani kabûl olma şartlarından ilki îmandır. Bir kimsenin îmânlı olarak yapmış olduğu namaz, oruç ve cihâd gibi ameller, eğer bu amelleri ifsâd edici başka bir durum yok ise kabûl olunur ve âhirette bunlara mukabil ecir alınır. Ancak îmân olmadan yapılacak tüm ibâdet çeşitleri sahîh olmaz. Zîrâ îmân olmadan ibâdet etmek, kişiye fayda sağlamaz. Yani yapılan ibâdetlerin geçerli olmasındaki ilk şart, îmandır. İmânın ilk şartı ise tâğûtları reddetmektir. Tâğûtları reddetmeden ve onlardan uzak olmadan îmân asla kabûl edilmez. İmânın kabûl olması

¹⁴¹ Bak: el-Mevsûatu'l-Fikhiyye: 3/22.

tâğûtların reddedilmesi şartına bağlanmıştır. Nitekim Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ

الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ [الزمر: ١٧/٣٩]

“Tâğûttan, ona ibâdet etmekten kaçınan ve içtenlikle Allâh’a yönelenler için müjde vardır. O hâlde, kullarımı müjdele!” [ez-Zumer: 39/17]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, Mekkî olan bu âyet-i kerîmesinde tâğûtun reddedilmesini istemiş, kendisine îmân ve ibâdetten önce zikretmiştir. Nitekim âyette: **“Tâğûta kulluk etmekten kaçınan”** kavliyle öncelikle tevhîdin red kısmının teşekkülü istenmiş, **“Allâh’a içten yönelenler”** buyrularak da tevhîdin isbât kısmını ortaya koyanlara müjdeler olduğu beyân edilmiştir. Allâh’u Teâlâ, başka bir âyetinde şöyle buyrulmuştur:

﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ

فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

[البقرة: ٢٥٦/٢]

“Artık hak, bâtıldan apaçık ayrılmıştır. O halde her kim tâğûtu reddederek Allâh’a îmân ederse, kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulba yapışmıştır. Allâh işitir ve bilir.” [el-Bakara: 2/256]

Medenî olan (Medine döneminde inen) bu âyet-i kerîmede ise: **“Her kim tâğûtu reddedersek, Allâh’a îmân ederse”** buyrulmuş, bir önceki âyette olduğu gibi Allâh’a îmân için önce tâğûtun reddi emredilmiştir. Yani kelime-i tevhîdde olduğu gibi önce nefy/red, sonra isbât/kabûl emredilmektedir. Kelime-i tevhîdin “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ” kısmı red, “إِلَّا اللَّهُ” Allâh’tan başka” kısmı ise isbâttır.

Ebû Mâlik’in babasından rivâyet ettiğine, babası şöyle demiştir: Ben Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’i işittim şöyle buyurdular:

عَنْ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، حَرَّمَ مَالُهُ، وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ.» [مسلم (٣٧) و

الطبراني (٨١٩٠) ...]

“Her kim lâ ilâhe illallâh (Allâh’tan başka ibâdete la-yık ilâh yoktur) der de Allâh’tan başka tapılan şeyleri de (tâğûtları) reddederse onun malı ve kanı haram olur. (Gizli hallerinin) Hesâbı ise Allâh’a kalmıştır.” [Müslim (37); Taberânî (el-Kebir: 8190)...]

Hadîs-i şerîfte bildirildiği üzere bir kimsenin Müslüman olup, kanının ve malının haram olması için Allâh’ı tevhîd etmesi ve onun dışında kendisine tapılan şeyleri yani tâğûtları reddetmesi gereklidir.

Binâenaleyh tâğûtu reddetmek her mükellef için farz

olup, îmânın ilk şartının ön şartıdır. Hiçbir kimse tâğûtu reddetmeden Allâh’a geçerli bir şekilde îmân etmiş olamaz. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu şartı gerçekleştirerek kendisine ibâdet etmeleri için her topluluğa bir rasûl göndermiştir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا

الطَّاغُوتَ﴾ [النحل: ٣٦/١٦]

“Andolsun, biz her ümmete: ‘Allâh’a kulluk edin ve tâğûttan kaçının’ diye bir rasûl gönderdik.” [en-Nahl: 16/36]

Tâğûtun reddi kalb, dil ve tüm azalarla gerçekleşmelidir. Müslüman olmak ve de Müslüman kalmak isteyen bir kimse, kalbiyle tüm tâğûtlardan nefret etmeli, onların yok olmalarını istemeli ve onlara karşı kalbinde en ufak bir sevgi kırıntısı dâhi bulundurmamalıdır. Bunu diliyle ifâde etmeli ve organlarıyla kalbinin ve dilinin ikrârını yalanlamamalıdır. Bu da tâğûtları ve tâğûtlara ibâdet edenleri tekfîr etmekle, onlara düşmanlık ederek buğzetmekle, onları hiçbir surette velî edinmemekle, onlardan hiçbir şekilde hüküm istemekle, onları hiçbir zaman desteklememekle, onların hiçbir şartta savunuculuğunu yapmamakla ve onlara şerî olan herhangi bir meselede asla itaat etmemekle gerçekleşir. Zîrâ tâğûtun reddi tecezzi yani parçalara ayırma kabûl etmediğinden tâğûtun reddedilmesi, onun tüm cüzlerinden ve çeşitlerinden teberri etmekle yani arınıp yüz çevirmekle mümkün olur.

Tâğûtun Cüzlerinin Reddedilmesi:

Tâğûtun reddedilmesi gerekli olan dört cüzü vardır. Bu dört cüz, tüm tâğût çeşitleriyle ilgili meselelerin aslını oluşturmaktadır. Tâğûtun reddedilmesi gerekli olan dört cüz: Velâyeti, muhâkemesi, savunuculuğu ve itaatidir.

Tâğûtun Velâyetinin Reddedilmesi:

Tâğûtun velâyetinin reddedilmesi, onun reddedilmesi gerekli olan birinci cüzüdür. Hiçbir kimse tâğûtun velî edilmesini reddetmeden Allâh’a sahîh (geçerli) bir şekilde îmân etmiş olamaz.

Velî: *“Bir işin idâre ve bakımını üzerine alan, otorite, dost, yardım eden, himâye eden, anlaşmalı, temsil yetkisine sâhib olan, başkası üzerinde onun adına tasarruf yetkisi olan”* anlamlarına gelmektedir.¹⁴²

Öyleyse kişinin sevdiği, dost olduğu, savunduğu, itaat ettiği, emri altına girdiği, kanun çıkarma yetkisi tanıdığı, muhâkeme olduğu merci, kişi, kurum, kuruluş ya da devlet, velâyet yetkisi verdiği yerdir.

Müslümanların velîsi Allâh Subhânehu ve Teâlâ’dır. Çünkü Müslümanlar, O’na boyun eğerek O’nun ilâhlığını kabûl ederler. O’nun gönderdiği dîni tasdik edip, kanunlarını benimseyerek uygulalar ve Allâh’ı kendilerine dost kabûl ederler. Böylece Cennet ehli olmayı hak ederler.

¹⁴² Bak: “V-l-y” maddesi: İbn Manzur, Lisânu’l-Arab; Firuzbadi, el-Kamusu’l-Muhit; Zebidi, Tasu’l-Arus; Tehanevi, Keşşaf; Ragib, Müfredat...

Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ [٢٥٧/٢]

[البقرة: ٢٥٧/٢]

“Allâh, îmân edenlerin velîsidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.” [el-Bakara: 2/257]

Bu âyet-i kerîmede îmân edenlerin velîsinin yani onlar adına kanun koyanın, hükmedenin, inanç ve yaşam sistemi belirleyenin, ihtilafların çözümü için onlara Kur’ân ve Sünnet’i indirenin ve dost olanın Allâh Azze ve Celle olduğu beyan edilmektedir.

Kâfirlerin velîsi ise tâğûttur. Çünkü kâfirler, Allâh Tebâreke ve Teâlâ’nın dînine boyun eğmezler, kanunlarını reddederler. O’nu kendilerine dost edinmezler. Kâfirler, idâre ve yaşam şeklinde, kanun ve nizam belirlemede Allâh’ın değil de, kendileri gibi beşer olanlara tâbi olarak tâğûtların velâyetini Allâh’ın velâyetine tercih ederler. Böylece velîleri olan tâğûtlar gibi Cehennem ateşinde ebediyen kalmayı hak ederler. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى

الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ [البقرة: ٢٥٧/٢]

“Kâfirlerin velîleri ise tâğûttur. Onları aydınlıktan çı-

kararak karanlıklara sokarlar. İşte bunlar, Cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalırlar.” [el-Bakara: 2/257]

Allâh’u Teâlâ, âyet-i kerîmede, müminlerin kendisine, kâfirlerin ise tâğûtlara velâyet verdiğini açık bir şekilde ifâde etmektedir. Böylelikle müminler felâha kavuşacaklar, kâfirler ise ebedî bir cezâya çarptırılacaklardır. Nitekim İbn Kesîr rahîmehullâh, âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, âyette rızâsına tâbi olanları selâmet yollarına hidâyet edeceğini haber veriyor. O, mümin kullarını; küfür, şüphe karanlıklarından apaçık, kolay ve nurlu hakkın aydınlığına çıkaracağını ve kâfirlerin dostlarının ise şeytân olduğunu bildiriyor. Şeytân, onların içinde bulundukları bilgisizlik ve sapıklıkları kendilerine güzel göstererek onları hak yoldan çıkarır. Küfür ve iftira yollarına saptırır.”¹⁴³ Allâh Azze ve Celle, başka bir âyeti kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ

أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾ [المائدة: ٨١/٥]

“Eğer onlar Allâh’a, Nebî’ye ve ona indirilene (Kur’ân’a) inanıyor olsalardı, onları velî edinmezlerdi. Fakat onlardan birçoğu fâsık kimselerdir.” [el-Maide: 5/81]

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, bu âyeti zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ bu âyette

¹⁴³ İbn Kesîr, Tefsîri’l-Kur’âni’l-Azîm: 1/685.

şart cümlesi kullanmıştır. Koşulan şart gerçekleşecek olursa, meşrut (kendisi için şart koşulan) da gerçekleşir. Eğer şart gerçekleşmeyecek olursa, meşrut da gerçekleşmez. Zîrâ Allâh’u Teâlâ şöyle buyuruyor: **‘Eğer onlar Allâh’a, Nebî’ye ve ona indirilene inanıyor olsalardı, onları velî edinmezlerdi.’** Bu âyet, zikredilen îmânın, kâfirleri velî edinmeye zıt olduğunu apaçık bir şekilde göstermektedir. Çünkü bir kalbte gerçek îmân ile kâfirleri velî edinme bir arada bulunamaz.”¹⁴⁴

Tâğûtun Hükmünün Reddedilmesi:

Tâğûtun hükmünün reddedilmesi, onun reddedilmesi gerekli olan ikinci cüzüdüdür. Hiçbir kimse tâğûtun yani beşerî olan kanunlarla hükmedecek olan kimselerin muhâkemesini reddetmeden Allâh’a sahîh (geçerli) bir şekilde îmân etmiş olamaz. Nitekim İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, bu konuda icmâ naklederek şöyle demiştir: “Her kim, nebîlerin sonuncusu Muhammed bin Abdullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e indirilen muhkem şerîatı terkeder ve neshedilmiş başka şerîata muhâkeme olursa kâfir olur. O halde (Cengiz Han’ın uydurduğu yasalar olan) Yesak’a muhâkeme olan ve onu İslâm kanunlarından üstün tutanın durumu acaba nasıl olur? Kim bunu yaparsa Müslümanların icmâsıyla kâfir olur.”¹⁴⁵

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Davasıyla, Allâh ve Rasûlü’nün dışındaki bir merciye gidip

¹⁴⁴ İbn Teymiyye, Mecmû’u’l-Fetâvâ: 7/17.

¹⁴⁵ İbn Kesîr, el-Bidâye ve’n-Nihâye: 13/139.

muhâkeme olan kimse; inkâr ve reddetmekle emrolunduğu tâğûta müracaat etmiş olur. Kişi, hâkimiyet hakkını sadece Allâh'a vermediği sürece tâğûtu inkâr etmiş olmaz."¹⁴⁶ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ

مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ [النساء: ٥٩/٤]

“Ey îmân edenler! Allâh’a ve Rasûlü’ne itaat edin. Ve sizden olan ulu’l-emre de itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız onu Allâh’a ve Rasûlü’ne (Kur’ân ve Sünnet’e) götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.” [en-Nisâ: 4/59]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh âyet-i kerîmeye dair şöyle demiştir: “Âyet-i kerîmedeki: **‘Herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz’** ifâdesi, şart bağlamında gelen nekira (belirtisiz) bir ifâdedir ve büyük küçük, açık ve kapalı dînin bütün konularında müminlerin ihtilafa düştükleri bütün meseleleri kapsar...

Allâh’a döndürmenin, Allâh’ın Kitâbı’na başvurmak, Rasûlullâh’a döndürmenin ise, hayatında bizzat kendisine,

¹⁴⁶ İbn Kayyim, Tarîku’l-Hicreteyn: 37.

vefat ettikten sonra da Sünneti'ne başvurmak olduğu konusunda insânlar icmâ etmişlerdir.”¹⁴⁷

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh ise âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ: **‘Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız’** buyurmaktadır. Yani: ‘Dâvaları ve bilinmeyen şeyleri; Allâh’ın Kitâbı’na, Rasûlü’nün Sünneti’ne götürün, aranızda çıkan ihtilaflarda o ikisine başvurunuz’ demektir. **‘Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız.’** Bu da gösteriyor ki kim ihtilaf halinde Kitâb ve Sünnet’in hakemliğine gitmez ve o ikisine müracaat etmezse, o Allâh’a ve âhiret gününe îmân etmiş değildir.”¹⁴⁸ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ

مِّن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ

وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ [النساء: ٦٠/٤]

“Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar, tâğûta muhakeme olmayı istiyorlar. Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor.” [en-Nisâ: 4/60]

¹⁴⁷ İbn Kayyim, İlamu’l-Muvakkîn: 1/39.

¹⁴⁸ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 2/345.

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: “Tâğût; kendisine ibâdet edilme, bağlanılma ve itaat edilme noktasında haddini aşan kul demektir. İnsânların tâğûtu, Allâh ve Rasûlü’nün kanunlarıyla hükmetmeyen, Allâh’tan başka kendisine muhâkeme olunan, ibâdet edilen ve Allâh’ın emrine dayanmaksızın, Allâh’a itaat etmeksizin kendisine tâbi olunanlardır. Bunları düşünür ve insânların durumlarına bakarsan, insânların çoğunun Allâh’a değil, tâğûtlara ibâdet ettiğini, Allâh ve Rasûlü’nün hükümlerine değil, tâğûtların hükümlerine muhâkeme olduklarını, Allâh ve Rasûlü’ne değil, tâğûta itaat edip tâbi olduklarını görürsün... Kim, Rasûlullâh’ın getirdiğinin dışında bir hüküm verir veya bu hükme muhâkeme olursa işte o, tâğûtu hakem tayin etmiş ve tâğûta muhâkeme olmuştur.”¹⁴⁹

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Her kim, Allâh’ın Kitâbı ve Rasûlü’nün Sünneti dışında bir şeye başvurarak ona muhâkeme olursa, tâğûta muhâkeme olmuş demektir. Oysa Allâh mümin kullarına, onu red ve inkâr etmelerini emretmiştir. Kim de, bu ikisiyle hüküm vermez ve bu ikisi dışında başka bir hükme veya mahkemeye başvurursa, bu haliyle haddi aşmış olur. Böylece Allâh’ın ve Rasûlü’nün kendisi için şer’at kıldığı şeyin dışına çıktığını ve bu hükmü, lâyük olmadığı halde, şer’atın konumuna getirmiş olduğunu ortaya koymakta, şer’at dışı bir tutum ve davranış içine girmektedir. Dolayısıyla kim Allâh’tan başka bir şeye ibâdet ederse, o kimse bu haliyle

¹⁴⁹ İbn Kayyim, İlämu’l-Muvakkîn: 1/40.

tâğûta ibâdet etmiş olur...

Her kim, insânları Allâh ve Rasûlü'nden başkasına muhâkeme olmaya çağırır ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiğini terk etmeye ve bundan vazgeçmeye dâvet ederse, itaat konusunda Allâh'a şirk koşmuş, Rasûlullâh'ın Allâh'tan getirdiği şeye muhâlefet etmiş olur. Oysa Allâh bize bunları reddetmeyi emretmiştir...

Kim, Allâh ve Rasûlü'nün emrettiği şeye muhâlefet eder, insânlara Allâh'ın indirdiğinin ve Allâh ve Rasûlü'nün emrettiğinin dışında bir hükümle hüküm verilmesini ister ve emrederse ya da bunu taleb eder ve bu şekilde kendi heva ve isteklerine uyarak hareket ederse, bu kimse İslâm ipini, ahdi-ni boynundan çıkarıp atmıştır. Hatta kendisinin Müslüman olduğunu ileri sürse, mümin olduğunu iddia etse de durum böyledir. Çünkü Allâh'u Teâlâ, böyle bir şey peşinde olanları red ve inkâr etmekte, onların 'bizde inanıyoruz' iddialarını kabûl etmeyip yalanlamaktadır. Çünkü âyette yer alan 'زعم' zu'm' kelimesi onların îmânsızlıklarını gösterir. Zîrâ Arapça-daki '**zannediyorlar**' fiili, çoğunlukla içinde yalanın yer aldığı kuru dâva iddiayı ifâde eder. Çünkü buradaki kişiler, iddia ettikleri şeye aykırı amelde bulunmaktadır."¹⁵⁰

Şeyh Şankî rahîmehullâh da şöyle demiştir: "Allâh'ın şerîatinin dışındaki bir şerîata muhâkeme olmak tâğûta muhâkeme olmak demektir."¹⁵¹ Allâh'ın kanunlarından başka

¹⁵⁰ Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 391-392.

¹⁵¹ Şankî, Edvâu'l-Beyân: 7/50.

kanunlarla muhâkeme olmayı isteyenlerin şirke girdiklerini Nisâ Sûresi'nin 60. âyeti apaçık bir şekilde bildiriyor. Ve böylelerinin Müslümanlık iddiasını hayretle karşılıyor. Çünkü hem îmân ettiklerini iddia ediyorlar, hem de Allâh'ın kanunlarından başka kanunlarla muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa aynı kalbte Allâh'a îmân ile tâğûta muhâkeme olmaya rızâ gösterme bir arada bulunamaz. İşte bu, onların îmân iddialarında yalancı olduklarını ortaya koymaktadır.”¹⁵²

Tâğûtun Savunuculuğunun Reddedilmesi:

Tâğûtun savunuculuğunun reddedilmesi, onun reddedilmesi gerekli olan üçüncü cüzüdü. Hiçbir kimse tâğûtun savunuculuğunu reddetmeden Allâh'a sahîh (geçerli) bir şekilde îmân etmiş olamaz. Nitekim İmâm Kurtubî rahîmehullâh, şöyle demektedir: “Kim, Müslümanlara karşı kâfirleri (el, dil, mal veya can ile) desteklerse hükmü onların hükmü gibidir, yani mürted olmuştur.”¹⁵³ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي

سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

[النساء: ٧٦/٤]

¹⁵² Şankîti, Edvâu'l-Beyân: 3/259.

¹⁵³ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 6/217.

“Îmân edenler Allâh yolunda savaşırlar; kâfirler ise tâğût yolunda savaşırlar. Öyleyse şeytânın dostlarıyla savaşın. Hiç şüphesiz, şeytânın hilesi pek zayıftır.” [en-Nisâ: 4/76]

Fahreddîn Râzî rahîmehullâh, bu âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Bil ki! Allâh’u Teâlâ, cihâdın farz olduğunu beyan edince, nazar-ı dikkate alınacak olan şeyin, cihâdın şekli değil, bilakis niyet ve maksad olduğunu bildirmiştir. Buna göre müminler, Allâh’ın dînini kuvvetlendirmek ve O’nun kelimesini yüceltmek maksadıyla savaşırlar. Kâfirler ise, tâğûtun yolunda (onun sistemini yüceltmek maksadıyla) savaşırlar.”¹⁵⁴

Şeyh Abdurrahman bin Hasen rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Tevhîdi bozan meselelerin en büyüğü üç tanedir... Bunlardan üçüncüsü: Müşriklere karşı dostluk göstermek, onlara meyletmek, onlara elle, dille veya malla yardımcı olmak.”¹⁵⁵ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîme-sinde şöyle buyurmaktadır:

﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ

يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾ [آل عمران: ٣/٢٨]

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri velîler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allâh’tan hiçbir şey (yardım-bağlantı) yoktur.” [Âli İmrân: 3/28]

¹⁵⁴ Râzî, Mefâtiḥul-Gayb: 10/147.

¹⁵⁵ el-Mevrid el-Adebu’z-Zulal: 237-238.

İmâm Taberî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Bu âyetin manası şöyledir: Ey müminler! Kâfirlere dînleri konusunda yardımcı olmayın. Müminleri bırakıp da Müslümanlara karşı kâfirlere destek olmayın, müminlerin gizli hallerini onlara anlatmayın! Sizden her kim böyle yapacak olursa Allâh’u Teâlâ’dan bekleyeceği hiçbir şey yoktur. Çünkü o Allâh’u Teâlâ’dan, Allâh’u Teâlâ da ondan beri olmuştur. Böylece dîninden irtidat etmiş ve küfre girmiştir.”¹⁵⁶

Tâğûtun İtaatinin Reddedilmesi:

Tâğûta itaat etmenin reddedilmesi, onun reddedilmesi gerekli olan dördüncü cüzüdü. Hiçbir kimse tâğûta itaat etmeyi red etmeden Allâh’a sahîh (geçerli) bir şekilde îmân etmiş olamaz. Nitekim Şeyh Muhammed bin Abdülvahhâb rahîmehullâh şöyle demiştir: “Câhil olsalar bile mürtedlere tâbi olanlara, mürted hükmü verilmesi konusunda bütün âlimler ittifak etmişlerdir.”¹⁵⁷ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ

وَعَصَبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَٰئِكَ

شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠/٥﴾ [المائدة: ٦٠/٥]

¹⁵⁶ Taberî, Câmiu'l-Beyan: 6/313

¹⁵⁷ ed-Dureru's-Seniyye: 8/118

“De ki: Allâh katında, kesinleşmiş bir cezâ olarak bundan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allâh’ın kendisine lanet ettiği, ona karşı gazâblandığı ve onlardan maymunlar ve domuzlar kıldıdığı ile tâğûta ibâdet edenler; işte bunlar, yerleri daha kötü ve dümdüz yoldan daha çok sapanlardır.” [el-Mâide: 5/60]

Âyetteki: **“Tâğûta ibâdet edenler”** buyruğundan kasıt, tâğûta itaat edenlerdir. İmâm Cevherî rahîmehullâh, şöyle demiştir: **“İbadet, itaat etmektir. Kulluğun aslı, itaat ve boyun eğmektir.”**¹⁵⁸ Zîrâ tâğûta ibâdet edenler dâhil hiçbir kimse, Allâh’tan başkası için namaz kılmaz, oruç tutmaz ve haccetmez. Ancak Allâh’ın kanun ve yasalarına aykırı olan meselelerde tâğûta itaati gerekli görenler ve tâğûtun kanun ve yasalarını benimseyerek bunlara itaat edenler, tâğûta ibâdet etmiş, Allâh’a küfretmişlerdir.

Şeyh Şankitî rahîmehullâh şöyle demiştir: **“Kur’ân-ı Kerîm’in naslarından açıkça anlaşılmaktadır ki, şeytânın dostları vasıtası ile koydurduğu, İslâm Şer’iatı’na muhâlif beşerî kanunlara tâbi olanların kâfir ve müşrik olduklarında ancak onlar gibi Allâh’ın basiretlerini kör ettiği, vahyin nûrundan kör olan kâfir ve müşrik kimseler şüphe ederler.”**¹⁵⁹ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

¹⁵⁸ Cevherî, es-Sihâh: “A-b-d” Maddesi.

¹⁵⁹ Şankitî, Edvâu’l-Beyan: 3/259

﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ [الأنعام: ١٣١/٦]

“Eğer Onlara itaat ederseniz şüphesiz siz de müşrik olursunuz.” [el-Enâm: 6/121]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Yani Allâh’ın emrinden ve şerîatından başkasının dediğine saparsanız başkasını onun önüne geçirirseniz işte bu şirktir.”¹⁶⁰

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh, şöyle demiştir: “İnsânların Allâh’u Teâlâ’dan başka taptıkları tüm şeyler onların rabbi ve mabûdudur. Allâh’u Teâlâ’ya ve yasalarına rağmen, kendisine itaat olunan her varlık puttur, tâğûttur. Her kim, Allâh’ın şerîat olarak indirdiğinin ve Rasûlû’nün gösterdiğinin dışında bir kimseye mutlak olarak itaat ve tâbi olursa, o, itaat eden ve tâbi olan kişinin rabbi ve mabûdu olmuş olur. Yasama konusunda Allâh’u Teâlâ’dan başkalarına itaat edilmesi, Allâh’u Teâlâ’dan başkasına ibâdet olarak kabûl edilmiş, kendilerine itaat edilen kimsele-
rin de rab edinilmiş olacağı açıklanmıştır. Ne acıdır ki, bu ümmet içerisinde de böyleleri vardır. Bu en büyük şirk olup, tevhidle çelişmektedir ve ‘lâ ilâhe illallâh’ kelimesinin içeriğine terstir.”¹⁶¹

Şeyh Şankitî rahîmehullâh ise bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bu âyet, yaratıcı olan

¹⁶⁰ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 3/329

¹⁶¹ Abdurrahmân bin Hasen, Fethu’l-Mecîd: 106.

Allâh'ü Teâlâ tarafından gökten inen bir hükümdür. Bu hüküm şöyledir: Rahmân'ın kanunlarına ve şer'âtına muhâlif şeytânın hükümlerine tâbi olan kişi, Allâh'a eş koşmuş ve müşrik olmuştur.”¹⁶²

Hâtime:

Kur'ân, Sünnet ve icmâ gibi şer'î delîllerin delâletiyle ispatlandığı üzere, hiçbir kimse tâğûtu ve de cüzlerini reddetmeden Allâh'a sahîh bir şekilde îmân edemez. Tâğûtu reddetmeyen bir kimsenin Müslüman olduğunu söylemesi, namaz ve zekât gibi farzları yerine getirmesi, zina ve fâiz gibi haramlardan kaçınması kendisine kâfir isminin verilmesine engel olmadığı gibi; Cehennem'in ebedî ateşinden kurtulması için bir yarar da sağlamaz.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

¹⁶² Şankitî, Edvâu'l-Beyan Tefsiri: 7/54

TÂĞÛTTAN HÜKÜM İSTEMEK

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

TÂĞÛTTAN HÜKÜM İSTEMEK

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Tâğûttan Hüküm İstemek Küfürdür:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Tâğûttan yani Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın indirdiği kanunlar ile hükmetmeyen bir kimseden, kurum ya da kuruluşan, devlet veya devletler birliğinden hüküm istemek, ihtilafları onların beşerî kanunlarına göre çözmeğe azmetmek, Kur'ân, Sünnet ve icmâ ile sâbit olduğu üzere kişiyi dînden çıkaran büyük küfürdür. Bu konudaki delîllerden bazılarını ve bu delîllere binâen Ehl-i Sünnet âlimlerinin açıklamalarından bir kısmını münkirlere hüccet, bulanık gönüllere şifâ ve tüm Müslümanlara göz aydınlığı olması için -inşallâh- zikredeceğim. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ [يوسف: ٤٠/١٢]

“Hüküm vermek yalnızca Allâh’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye ibâdet etmemenizi emretmiştir.” [Yûsuf: 12/40]

İmâm Taberî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, yarattığı hiç bir mahlûku hüküm verme konusunda kendisine ortak kabûl etmez. İnsânlar arasında hüküm verecek yalnız O’dur. Hüküm verme, ihtilâfları çözme, insânları ve işlerini idâre etme konusunda dilediği ve sevdiği şekilde hareket eder. Bu özellik sâdece O’nun hakkıdır.”¹⁶³

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde başkalarından hüküm istenmesin, onlara muhâkeme olunmasın için hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız kendisine ait olduğunu açıkça bildirmiştir. Allâh Azze ve Celle başka bir âyet-te ise şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾ [الشورى]

[١٠/٤٢:

“Hakkında ihtilâfa düştüğünüz (büyük-küçük) herhangi bir şeyin hükmü Allâh’a aittir.” [eş-Şûrâ: 42/10]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde küçük ya da büyük tüm ihtilaflarda hükmedici olanın sadece kendisi olduğunu akleden kimseler için açıkça beyân etmiş-

¹⁶³ Taberî, Câmiu’l-Beyân: 15/234.

tir. Buna dair olarak Şeyh Şankîti rahîmehullâh şöyle demiştir: “Bu âyetten anlaşılıyor ki: Allâh’ın Kitâbı ve Rasûlü’nün Sünneti’nden başka hiçbir şeye muhâkeme olmak câiz değildir. Allâh, Allâh ve Rasûlü’nden başka şeylere muhâkeme olanları azarlayarak onların şeytân tarafından derin bir sapıklığa itildiklerini belirtiyor. Allâh’u Teâlâ şöyle buyuruyor: ‘**Sana indirilene (Kur’ân’a) ve senden önce indirilene (Tevrât’a) gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar, tâğûta muhâkeme olmayı istiyorlar (arzuluyorlar-irâde ediyorlar). Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor.**’ [en-Nisâ: 4/60]”¹⁶⁴ Allâh Azze ve Celle başka bir âyette şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ

مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ [النساء: ٥٩/٤]

“Ey îmân edenler! Allâh’a ve Rasûlü’ne itaat edin. Ve sizden olan ulu’l-emre de itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız onu Allâh’a ve Rasûlü’ne (Kur’ân ve Sünnet’e) götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.” [en-Nisâ: 4/59]

¹⁶⁴ Şankîti, Edvâu’l-Beyân: 1/244.

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh, âyet-i kerîmeye dair şöyle demiştir: “Âyetteki: **‘Herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz’** ifâdesi, şart bağlamında gelen nekira bir ifâdedir ve büyük küçük, açık ve kapalı dînin bütün konularında müminlerin ihtilâfa düştükleri bütün meseleleri kapsar. İhtilafa düştükleri konuların hükmü; Allâh’ın Kitâbı’nda ve Rasûlü’nün Sünneti’nde bulunmasaydı ve bu iki kaynaktaki hükümler, bu meselelerin çözümü için yeterli olmasaydı, onlara bu meseleleri bu iki kaynağa döndürmelerini emretmezdi. Çünkü anlaşmazlığı gidermek için, çözümü olmayan bir kişiye çözüm için başvurmayı Allâh’ın emretmesi imkânsızdır. Allâh’a döndürmenin, Allâh’ın Kitâbı’na başvurmak, Rasûlullâh’a döndürmenin ise, hayatında bizzat kendisine, vefat ettikten sonra da Sünneti’ne başvurmak olduğu konusunda insânlar icmâ etmişlerdir.”¹⁶⁵

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh ise âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Seleften birçokları: ‘Allâh’ın Kitâbı’na Rasûlü’nün Sünneti’ne’ demişlerdir. Bu da dînin usûl ve fûruunda tartışılan her şeyin Kitâb ve Sünnet’e götürülmesine dair emirdir. Nitekim Allâh’u Teâlâ, şöyle buyurmuştur: **‘Hakkında ihtilâfa düştüğünüz herhangi bir şeyin hükmü Allâh’a aittir.’** [eş-Şûrâ: 42/10] Kitâb ve Sünnet’in hükmettiği ve doğruluğuna şehâdet ettikleri hak ve gerçektir. Hakkın dışında dalâletten (sapıklıktan) başka ne vardır? Bu sebeble Allâh’u Teâlâ: **‘Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız’** buyurmaktadır. Yani: ‘Davaları ve bilinmeyen şeyle-

¹⁶⁵ İbn Kayyim, İlamu’l-Muvakkîn: 1/39.

ri Allâh'ın Kitâbı'na, Rasûlü'nün Sünneti'ne götürün, aranızda çıkan ihtilâflarda o ikisine başvurunuz' demektir. **'Allâh'a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız.'** Bu da gösteriyor ki: Kim ihtilâf halinde Kitâb ve Sünnet'in hakemliğine gitmez ve o ikisine müracaat etmezse, o Allâh'a ve âhiret gününe îmân etmiş değildir."¹⁶⁶

Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh, bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın bu emri gereği, kişilerin aralarında çekiştikleri, anlaşmazlığa düştükleri ve inatlaştıkları zaman, mevcût anlaşmazlığın çözümünü Allâh'a ve Rasûlü'ne arzetmeleri gerekmektedir. Bu âyette: **'Eğer anlaşmazlığa düşerseniz'** şart cümlesinden sonra zikredilen: **'Herhangi bir şeyde'** ifâdesinin nasıl nekira olarak getirildiğini düşün! Bu cins ve miktar bakımından üzerinde ihtilâf edilen her türlü anlaşmazlığı ihtiva etmektedir. Daha sonra Allâh'a ve âhiret gününe îmânın hâsıl olabilmesi için, ihtilâf edilen her türlü anlaşmazlığın çözümünün Allâh'a ve Rasûlü'ne götürülmesi bir şart olarak zikredilmiştir: **'Bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.'** Allâh'ı Teâlâ'nın hayırlı olarak isimlendirdiği her şey mutlak surette hayırlıdır. Ve kendisinde kesinlikle bir şer yoktur. Bundan dolayıdır ki, âyette belirtildiği üzere bütün anlaşmazlıkların Allâh'a ve Rasûlü'ne arz edilmesi, hem dünyâda hem de âhirette sonuç bakımından hem daha hayırlı, hem de daha güzeldir. Anlaşmazlık halinde meselenin Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den başkası-

¹⁶⁶ İbn Kesîr, Tefsîru'l Kur'ân-il Azîm: 2/304.

na arzedilmesi ise bir şer olup, gerek dünyâda gerekse âhirette sonuç itibarîyle de en kötü olandır. Münâfıkların: **‘Biz sâdece iyilik etmek ve arayı bulmak istedik’** [en-Nisâ: 4/62] ya da: **‘Biz ancak ıslah edicileriz’** [el-Bakara: 2/11] sözleri ise, anlaşmazlık halinde, meselenin çözümünün Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya ve Rasûlü’ne arz edilmesinin dünyâ da ve âhirette hayır olduğu gerçeğinin tam tersinedir.

Her türlü anlaşmazlık halinde Allâh ve Rasûlü’ne müracaat edilmesinin dünyâda ve âhirette hayır getireceği gerçeği, hevâ ve heveslerinden kanun çıkaranların, insânların bu kanunlara muhtaç olması, hatta bu kanunlarla muhâkeme olmanın zarûrî olması yönündeki iddialarının tam aksinedir. Onların bu iddiaları, sırf Rasûlullâh’ın getirdiği şeylere karşı kötü zan beslemeleri sebebiyledir. Onların bu şekildeki iddialarının gereği, Allâh’u Teâlâ’nın ve Rasûlü’nün açıklamalarının noksan olduğu, anlaşmazlık halinde Allâh’ın ve Rasûlü’nün hükümlerinin yetersiz kaldığı, Allâh’ın ve Rasûlü’nün hükümlerine muhâkeme olmanın dünyâda ve âhirette kötü sonuçlar doğuracağını gerekli kılmaktadır.”¹⁶⁷

İfâde olunduğu üzere Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde ihtilafların hükmünün indirdiği Kur’ân ve gönderdiği Nebîsinin Sünneti’nde aranmasını; aramayanların ise Allâh’a ve âhîret gününe îmân etmediklerini, ancak ölü kalblerin inkâr edeceği bir açıklikta beyân etmiştir. Allâh’u Teâlâ başka bir âyette ise şöyle buyurmaktadır:

¹⁶⁷ Şerhu Tahkîmî’l-Kavânîn: 7-8.

﴿الَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ [النساء: ٦٠/٤]

“Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar, tâğûta muhakeme olmayı istiyorlar. Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor.” [en-Nisâ: 4/60]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Tâğût; kendisine ibâdet edilme, bağlanılma ve itaat edilme noktasında haddini aşan kul demektir. İnsânların tâğûtu, Allâh ve Rasûlü’nün kanunlarıyla hükmetmeyen, Allâh’tan başka kendisine muhâkeme olunan, ibâdet edilen ve Allâh’ın emrine dayanmaksızın, Allâh’a itaat etmeksizin kendisine tâbi olunanlardır. Bunları düşünür ve insânların durumlarına bakarsan, insânların çoğunun Allâh’a değil, tâğûtlara ibâdet ettiğini, Allâh ve Rasûlü’nün hükümlerine değil, tâğûtların hükümlerine muhâkeme olduklarını, Allâh ve Rasûlü’ne değil, tâğûta itaat edip tâbi olduklarını görürsün... Kim Rasûl’ün getirdiğinin dışında bir hüküm verir veya bu hükme muhâkeme olursa işte o, tâğûtu hakem tayin etmiş ve tâğûta muhâkeme olmuştur.”¹⁶⁸

¹⁶⁸ İbn Kayyim, İlâmu’l-Muvakkîîn: 1/40.

Allâme Şevkânî rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Burada Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e indirilene yani, Kur’ân-ı Kerîm’e ve daha önce gönderilen nebîlere indirilen kitâblara îmân ettiğini iddia eden o kimselerin haline karşı bir şaşırma ve hayret vardır. Onlar bu iddialarını temelden bozan ve iptal eden bir şeyle gelmektedirler ki, o da tâğûtun hükmünü istemeleridir. Hâlbuki Rasûlullâh’a indirilende ve daha önce indirilenlerde onu inkâr etmekle emrolunmuşlardı.”¹⁶⁹

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Her kim, Allâh’ın Kitâbı ve Rasûlü’nün Sünneti dışında bir şeye başvurarak ona muhâkeme olursa, tâğûta muhâkeme olmuş demektir. Oysa Allâh, mümin kullarına, onu red ve inkâr etmelerini emretmiştir. Müslüman, bütün mesele ve problemlerini, yalnızca Allâh’ın Kitâbı’na ve Rasûlü’nün Sünneti’ne götürmek ve yalnızca bu ikisine muhâkeme olmakla mükelleftir.

Kim de bu ikisiyle hüküm vermez ve bu ikisi dışında başka bir hükme veya mahkemeye başvurursa, bu haliyle haddi aşmış olur. Böylece Allâh’ın ve Rasûlü’nün kendisi için şerîat kıldığı şeyin dışına çıktığını ve bu hükmü, lâıyk olmadığı halde, şerîatin konumuna getirmiş olduğunu ortaya koymakta, şerîat dışı bir tutum ve davranış içine girmektedir. Dolayısıyla kim, Allâh’tan başka bir şeye ibâdet ederse, o kimse bu haliyle tâğûta ibâdet etmiş olur...

Kim, Allâh ve Rasûlü’nün emrettiği şeye muhâlefet

¹⁶⁹ Şevkânî, Fethu’l-Kadîr: 1/557.

eder, insânlara Allâh'ın indirdiğinin ve Allâh ve Rasûlü'nün emrettiğinin dışında bir hükümle hüküm verilmesini ister ve emrederse ya da bunu taleb eder ve bu şekilde kendi hevâ ve isteklerine uyarak hareket ederse, bu kimse İslâm ipini, ahdi-ni boynundan çıkarıp atmıştır. Hatta kendisinin Müslüman olduğunu ileri sürse, mümin olduğunu iddia etse de durum böyledir. Çünkü Allâh'ı Teâlâ, böyle bir şey peşinde olanları red ve inkâr etmekte, onların 'bizde inanıyoruz' iddialarını kabûl etmeyip yalanlamaktadır. Çünkü âyetle yer alan 'zu'm' kelimesi onların îmânsızlıklarını gösterir. Zîrâ Arapçadaki **'zannediyorlar'** fiili, çoğunlukla içinde yalanın yer aldığı kuru dâva iddiayı ifâde eder. Çünkü buradaki kişiler, iddia ettikleri şeye aykırı amelde bulunmaktadır."¹⁷⁰

Şeyh Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh, bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Muhakkak ki Allâh'ı Teâlâ, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu hükümlerden başka bir hükme gitmek isteyen münâfıkların îmânını yok saymıştır. Âyetle geçen **'zannediyorlar'** kelimesi onların îmân iddialarını bir yalanlamadır. Çünkü îmân iddiası ile birlikte Rasûlullâh'ın getirdiği hükümlerin dışında başka bir otoritenin hakemliğine gitmek, bir kulun kalbinde asla bir araya gelmez. Bilakis bu iki durum, birbirinin tam tersidir. Allâh'ı Teâlâ'nın: **'Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı'** kavlini bir düşün! Burada beşerî kanunları ortaya atanların Allâh'ı Teâlâ ile büyük bir inatlaşma içinde oldukları, bu husûsta Allâh'ı Teâlâ'nın istek-

¹⁷⁰ Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 391-392.

lerinin tam tersini yaptıkları görülmektedir. Esas olarak onlardan istenilen ibâdet ettikleri tâğûtların kanunlarına başvurmak değil, bilakis tâğûtu tanımamaları ve onu inkâr etmeleridir. **‘Fakat zâlimler, kendilerine söylenenleri başka sözlerle değiştirdiler. Bunun üzerine biz, yapmakta oldukları kötülükler sebebiyle zâlimlerin üzerine gökten acı bir azâb indirdik.’** [el-Bakara: 2/59]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, daha sonra: **‘Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor’** buyurmaktadır. Âyetin bu kısmı beşerî kanunlarla muhâkeme olmanın ne derece büyük bir sapıklık olduğuna ne güzel işâret etmektedir. Fakat beşerî kanunlarla hükmedenler ya da bu kanunlara muhâkeme olanlar, âyette böyle bir fiilin, şeytânın irâdesi olduğu apaçık bir şekilde belirtilmesine rağmen bu yaptıkları eylemlerini doğru bir iş olarak görmektedirler.

Beşerî kanunları ortaya atanların, koydukları bu kanunlarda insânlığın menfaati ve şeytândan uzaklaşma olduğuna dair düşünceleri gerçeği yansıtmamaktadır. Aslında onların iddialarına göre insânlığın menfaati şeytânın isteklerinde olmuş oluyor. Hâlbuki Rahmân’ın bizlerden istedikleri ve Rasûlullâh’ın kendisiyle gönderildiği esaslar bu vasıftan ve bu durumdan ne kadar da uzaktırlar.”¹⁷¹

Şeyh Şankîti rahîmehullâh ise âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Allâh’ın şerîatının dışındaki bir şerîata muhâkeme

¹⁷¹ Şerhu Tahkîmi’l-Kavânîn: 24 vd.

olmak tâğûta muhâkeme olmak demektir.¹⁷² Allâh'ın kanunlarından başka kanunlarla muhâkeme olmayı isteyenlerin şirke girdiklerini Nisâ Sûresi'nin 60. âyeti apaçık bir şekilde bildiriyor. Ve böylelerinin Müslümanlık iddiasını hayretle karşıyor. Çünkü hem îmân ettiklerini iddia ediyorlar, hem de Allâh'ın kanunlarından başka kanunlarla muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa aynı kalbte Allâh'a îmân ile tâğûta muhâkeme olmaya rızâ gösterme bir arada bulunamaz. İşte bu onların îmân iddialarında yalancı olduklarını ortaya koymaktadır.”¹⁷³

Açıklandığı üzere Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde tâğûta muhâkeme olmak isteyenlerin îmânlarında zan sâhibi olan kâfirler olduklarını, reddedilmesi îmânı zan durumuna düşüren bir açıklıkta beyân etmiştir. Allâh Azze ve Celle, başka bir âyette ise şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

النساء ﴿٦٥﴾

[٦٥/٤:]

“Hayır! Senin Rabbine andolsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar.” [en-Nisâ: 4/65]

¹⁷² Şankîti, Edvâu'l-Beyân: 7/50.

¹⁷³ Şankîti, Edvâu'l-Beyân: 3/259.

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, bu âyetin tefsirinde şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ kendi kerîm, mukaddes zâtına yeminle ifâde ediyor ki: Bütün işlerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tayin edilmedikçe hiç kimse gerçekten î mân etmiş olamaz. Onun verdiği hüküm gizli ve açık her zaman bağlanması vâcib olan hak ve gerçektir. Bunun içindir ki, Allâh’u Teâlâ: **‘Sonra da verdiğin hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe î mân etmiş olmazlar’** buyurmaktadır. Yani, seni hakem tayin ettiklerinde, içlerinden sana itaat ederler. İçlerinden senin verdiğin hükme karşı herhangi bir sıkıntı duymazlar. İç ve dışlarıyla bu hükme uyarlar. Bir karşı koyma, bir müdafaa ve münakaşa olmaksızın bütünüyle bu hükme teslim olurlar.”¹⁷⁴

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh ise bu âyeti zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, bu âyette, usulde, fûruda, şerî hükümlerde, bütün sıfatlarda ve daha başka konularda meydana gelebilecek bütün ihtilaflarda, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’i hakem tayin etmedikçe hiç kimsenin î mân etmiş olmayacağını, mukaddes nefesine yemin ederek tekit etmiştir. İ mân, ancak bütün meselelerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tayin edildiğinde gerçekleşmiş olur. Ayrıca, bütün meselelerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tayin edilse de, verdiğin hükme karşı kalblerinde bir sıkıntı duymadan tamâmen teslim olmadıkça, kalbler de verilen hükümden dolayı mutmain ol-

¹⁷⁴ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azim: 2/349.

madıkça ve bu hükümleri tamâmen kabûl etmedikçe, yine de mümin olmayacaklarını bildirmiştir. Dahası, bütün bunlar sağlansa bile, verilen hükme tamâmen rızâ ve teslimiyet göstermediklerinde, bu hükme karşı gelip itiraz ettikleri veya bu hükümler dışında başka hükümler istediklerinde de yine mümin olamayacaklarını bildirmiştir.”¹⁷⁵

Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh ise bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Allâh Subhânehu ve Teâlâ, nefiy edatlarının tekrarıyla ve yemin ederek, aralarında çıkan tartışmalı durumlarda Rasûlullâh’ı hakem tayin etmedikleri sürece kişilerin îmân sâhibi olamayacaklarını üstüne basa basa vurgulamıştır. Yine Allâh’u Teâlâ, sadece Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’i hakem tayin etmeyi yeterli görmemiş, buna ilâveten kişilerin nefislerinde en ufak bir darlık ve sıkıntı olmaması gerektiğini de eklemiştir.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın: **‘İçlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın’** buyruğundaki ‘el-Harac’ kelimesi: ‘Sıkıntı’ demektir. Yani, nefislerin endişe ve ıstıraptan kurtularak, genişlik içinde olması gerekmektedir. Allâh’u Teâlâ buna ilâveten sadece bu iki şartı da yeterli görmemiş, üçüncü bir şart olarak da Allâh Rasûlü’nün verdiği hükme karşı tam bir teslimiyet şartını ilâve etmiştir. İşte bu, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in hükmüne teslimiyetin tamâmlanmasıdır. Zîrâ bu şekilde kişi nefsi isteklerinden tamâmen uzaklaşmış ve hak olan hükme tâm bir teslimiyet göstermiş olur. Bunun için teslimiyet şartı müekked bir mastarla tekid edilmiştir. Açık

¹⁷⁵ İbn Kayyim, et-Tıbyân fi Aksâmi’l-Kur’ân: 430.

bir şekilde görülmektedir ki, burada gelişi güzel bir teslimiyetle de yetinilmemiştir, bilakis mutlak bir teslimiyet istenmiştir. Yine aynı şekilde burada: **‘Aralarında çıkan çekişmeli işlerde’** ifâdesindeki genellemeyi düşün! Usûl ve diğer dil âlimlerine göre ‘ism-i mevsûl’ sılasıyla beraber zikredildiği zaman umum (genellik) ifâde eder. Bu genelleme ve kapsam, miktar bakımından olduğu gibi cins ve çeşitlilik bakımından da böyledir. Anlaşmazlıkların büyüğü ile küçüğü arasında bir fark olmadığı gibi, türleri arasında da bir fark yoktur.”¹⁷⁶

Anlaşılabileceği üzere Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyeti kerîmesinde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e yani onun getirdiği Kur’ân ve Sünnet’e muhâkeme olmayanların, verilen hükümden dolayı kalblerinde sıkıntı duyanların ve verilen hükme tâm bir teslimiyetle teslim olmayanların îmân etmemiş sayılacaklarını açık olarak beyân etmektedir. Allâh Azze ve Celle, başka bir âyetinde ise şöyle buyurmaktadır:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ

يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: ٥٠/٥]

“Onlar, hâlâ câhiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar? Yakînen bilen bir kavim (topluluk) için Allâh’tan daha güzel hüküm veren kim vardır?” [el-Mâide: 5/50]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, âyetin tefsirinde şöyle

¹⁷⁶ Şerhu Tahkîmi'l-Kavânîn: 8 vd.

demiştir: “Allâh’u Teâlâ, muhkem ve her hayrı ihtiva eden, her şerri yasaklayıcı olan hükümlerinden yüz çevirip, bunun yerine câhiliyede olduğu gibi kişilerin görüşlerine, dalâlet ve sapıklığı ihtiva eden değer yargılarına ya da çeşitli dînlerin karışımı ve beşerî görüşlerden meydana gelen Cengiz Han’ın vaaz ettiği Yesak gibi (insân aklının ürünü olan) İslâm dışı hükümlere yönelenin îmânını kabûl etmiyor. Yesak; Cengiz Han’ın Kur’ân, Tevrât, İncîl ve kendi görüşlerine dayanarak ortaya koymuş olduğu kanunları ihtiva eden bir kitâbtır. Cengiz Han öldükten sonra yerine geçen çocukları, İslâm’a girdiklerini söyledikleri halde bu kitâbı anayasa kitâbı olarak görmeye devam ettiler. Allâh’ın Kitâbı ve Rasûlullâh’ın Sünneti’ni bir kenara atarak bu kitâbtaki hükümlerle Tatarlara hükmettiler. İşte böyle davranan kimseler kâfirdir. Bunlarla büyük küçük her meselede yalnız Allâh’ın ve Rasûlü’nün hükmüne dönünceye kadar savaşmak farzdır.”¹⁷⁷

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh’ın tefsirini ihtisar eden Şeyh Ahmed Şakir, Allâh’ın şerâtına dayanmayan insân aklının ürünü olan demokrasi ve laiklik gibi bâtil dînlerin ifsâd ediciliğine değindikten sonra şöyle demiştir: “Bu dînin kaideleri İslâm diyarının çoğunda hâkim oldu. Artık insânlar bu yeni dine muhâkeme oluyor. Bil ki! Bu kanunların hepsi, ister şerâtata uygun olsun ister uygun olmasın, bâtıldır ve bu kanunlara muhâkeme olmak, İslâm şerâtından çıkmaktır. Bu kanunların içindeki İslâm şerâtına uygun hükümler, İslâm kanunlarına tâbi olunarak, Allâh’u Teâlâ ve Rasûlü’nün hük-

¹⁷⁷ İbn Kesir, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azim: 3/131.

müne itaat edilerek konulmamış, bilakis tevafuken İslâm şeriatının hükümlerine uygun düşmüştür. Bu yüzden bu kanunların hepsi, ister İslâm Şeriatı'na muhâlif olsun, ister olmasın, sapıklıktır. Bu kanunlar, kendisine uyanı Cehenneme sevkeder. Hiçbir Müslüman'ın bu kanunlara boyun eğmesi ve onlardan râzı olması asla câiz değildir.”¹⁷⁸

Şeyh Muhammed Hamid el-Faki rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Yesak gibi hatta ondan daha şerli olan şey ise: Kan, ırz ve mallar hakkında Allâh'ü Teâlâ'nın Kitâbı'nda ve Rasûl'ünün Sünneti'nde hükümler açıkken, kişinin batılınların kanunlarını bu konularda kendisine kanun edinip, onlara muhâkeme olmasıdır. Böyle yapan kimse şüphesiz kâfirdir, mürteddir. Bu ameller üzerinde ısrar ettiği ve Allâh'ü Teâlâ'nın indirdiği hükme dönmediği müddetçe onun Müslüman olarak isimlendirilmesi, İslâm'dan olduğu açık olan namaz, oruç, hac ve bunlar gibi amelleri yerine getirmesi kendisine hiçbir fayda sağlamaz.”¹⁷⁹

İfâde olunduğu üzere Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde Kur'ân ve Sünnet'ten kaynaklanmayan hükümlerin câhiliye hükümleri olduğunu; bu hükümlerle hükmedenlerin ve bunlardan hüküm isteyenlerin cahiliye hükümlerini istediklerini; cahiliye hükümleri ile hükmedenlerin ve onlardan hüküm isteyenlerin ise câhiliye ehlinde olduklarını açıkça beyân etmiştir. Allâh Azze ve Celle, başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

¹⁷⁸ Ahmed Şakir, Umdetu't-Tefsir: 3/314-315.

¹⁷⁹ Fethu'l-Mecîd: 396 (Dipnot: 1).

﴿وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [الكهف: ٢٦/١٨]

“O, hükmüne hiçbir kimseyi ortak etmez.” [el-Kehf: 18/26]

Şeyh Şankitî rahîmehullâh, bu âyeti zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın hükmünde ortak koştak, tıpkı ibâdetle ortak koştak gibidir. Mütevâtir yedi kıraatten biri olan İbn Âmir kıraatine göre bu âyet: ‘وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا’ **Hükümde ortak koştak!**” şeklinde okunmuştur.¹⁸⁰ Gerek kaderle ve gerekse kâinatla ilgili hükümlerde hükmün tamâmı Allâh’a aittir ve bu, rubûbiyyetin özelliklerindendir... Bu sebeble kim, Allâh’u Teâlâ’dan başkasının teşrîsine boyun eğerse, teşrîde boyun eğdiği kişiyi rab edinmiş ve onu Allâh’u Teâlâ’ya ortak koştak olur.¹⁸¹ Kur’ân-ı Kerîm’in naslarından açıkça anlaşılmaktadır ki, şeytânın dostları vasıtası ile koydurduğu, İslâm Şerîatı’na muhâlif beşerî kanunlara tâbi olanların kâfir ve müşrik olduklarında ancak onlar gibi Allâh’ın basiretlerini kör ettiği, vahyin nurundan kör olan kâfir ve müşrik kimseler şüphe ederler.”¹⁸²

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde açık olarak kendi hükümlerine kimseyi karıştırmayıp, ortak kılmayacağını beyân etmektedir. Bu, hem kevnî hem de şerî hükümlerin tamâmı hakkında geçerlidir. Zîrâ O, her şeyin mâliki olarak dilediğini dilediği şekilde yapan ve kulları için en güzel kanun ve yasaları nebîleri vasıtası ile kullarına

¹⁸⁰ Şankitî, Edvâu’l-Beyân: 7/48.

¹⁸¹ Şankitî, Edvâu’l-Beyân: 7/53.

¹⁸² Şankitî, Edvâu’l-Beyân: 3/259.

ulaştırandır. O, hükmünde kimseyi kendine ortak kılmadığı gibi îmân edenlerde O'ndan başkasından hüküm isteyerek kimseyi âlemlerin rabbi olan Allâh'a ortak edemezler. Allâh'ı Teâlâ, başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

[التوبة: ٣١/٩] ﴿n﴾

“Onlar, Allâh'ı bırakıp haham ve rahiplerini rabler edindiler ve Meryem oğlu Mesîh'i de... Oysa onlar, tek ve bir olan ilâha, Allâh'a ibâdet etmekten başka bir şeyle emrolunmadılar. O'ndan başka ilâh yoktur. O, bunların şirk koştukları şeylerden münezzehtir.” [et-Tevbe: 9/31]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, Ebû'l-Behteri'den bu âyet hakkında, şöyle rivâyet etmiştir: “Onlar dîn adamlarına namaz kılmadılar. Şâyet dîn adamları onlara rûkû ve secde etme şeklinde kendilerine ibâdet etmelerini emretseydi Ehl-i Kitâb dîn adamlarına bu noktada itaat etmezlerdi. Ancak Allâh'ı Teâlâ'nın haram kıldıklarını helâl, helâl kıldıklarını da haram tanımları husûsunda kendilerine itaat edilmesini emretmişlerdi. Onlar da bu emre itaat ettiler. İşte onların dîn adamlarını rab edinmeleri bu şekilde olmuştur.”¹⁸³

¹⁸³ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 7/76.

İfâde olunduğu üzere Allâh'tan başkasını rab kabûl eden bu kimselerin, haham ve râhiblerini hüküm koymada, haram ve helâl (yasak ve serbest) belirlemede yetkili gördüklerinden dolayı, onları kendilerine rab edindikleri beyân olunmuştur. Zîrâ kanun ve yasa belirlemede tek yetkili olma, rab olanın en önemli sıfatlarındandır. Adiy bin Hatim radîyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, o, şöyle demiştir: **“(Bu âyeti okuyan Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e:) ‘Bizler onlara (hamamlara ve rahiplere) ibâdet ediyor değiliz’ dediğimde Rasûlullâh: ‘Allâh’ın helâl kıldığını onlar haram sayınca, siz de haram saymıyor musunuz? Yine onlar, Allâh’ın haram kıldığını helâl sayınca, siz de helâl saymıyor musunuz?’ buyurdu. Bende: ‘Evet’ dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu: ‘İşte bu, onlara ibâdettir’.”**

[Tirmizî (3095); Taberânî, (el-Kebîr: 17/92)...]

Allâh’ın hükümleriyle hükmetmeyecek olan kimsele-
rin hayata ve ihtilâflara dair hüküm vermelerini kabûl et-
mek ve de onlardan hayata ve ihtilâflara dair hüküm talep
etmek onlara ibâdet etmek demektir. Zîrâ hükmü Allâh’tan
taleb etmek ulûhiyyet tevhîdidir; yani Allâh’ı ibâdetde bir-
lemektir. Bu istenilen ve beraberinde rubûbiyyet tevhîdini
de gerektiren; tüm nebîlerin dâvetinin ilk esasıdır. Bu se-
beble Allâh’ın dışındakilere hükmetme hakkı vermek
rubûbiyyet tevhîdinde; hükmetme hakkı verilen bu kimse-
lere itaat etmek ve onlardan hüküm istemek ise ulûhiyyet
tevhîdinde yani ibâdet tevhîdinde Allâh Subhânehu ve
Teâlâ’ya ortak koşmak demektir. Allâh Azze ve Celle, başka
bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾

[الشورى: ٢١/٤٢]

“Yoksa onların birtakım ortakları mı var ki, Allâh’ın izin vermediği şeyleri, dînden kendilerine teşrî ettiler?” [eş-Şûrâ: 42/21]

Bu âyet-i kerîmede de bildirildiği üzere Allâh’ın izin vermediği şeyleri yani yasakladıklarını serbest, serbest bıraktığı şeyleri yasaklayan kimselere bu yetkiyi vermek onları rab kabûl etmek demektir. Bu ise, rubûbiyyet tevhîdinde Allâh’a ortak koşturaktır. Onlara bu teşrîlerinde itaat etmek ve anlaşmazlıkların çözümü için onlara başvurarak çıkan hükümlere göre hareket etmek onları ilâh kabûl etmektir. Bu ise ulûhiyyet tevhîdinde Allâh’a ortak koşturaktır. İmâm Kurtubî rahîmehullâh’ın zikrettiğine göre, Ebû Alî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Her kim, Allâh’ın kanunlarından yüz çevirip onların dışında başka hükümleri taleb ederse kâfir olur.”¹⁸⁴

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Bütün Müslümanların icmâsı ile her Müslümanın zarûrî olarak bilmesi gerekir ki: Her kim, İslâm’dan başka bir dîne tâbi olur veya Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in Şerîatı’ndan başka şerîatlara (kanunlara) tâbi olmayı serbest bırakıp câiz görürse kâfir olur.”¹⁸⁵

¹⁸⁴ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi’l-Kur’ân: 6/188.

¹⁸⁵ İbn Teymiyye, el-Fetâvâ el-Kubrâ: 3/543-544.

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, Muhammed-i Şerîat’a tâbi olmayanların ve ihtilâflarının çözümünü ona başvura-rak aramayanların, her kim ve de her neye tâbi olurlarsa olsunlar, onların küfrü hakkında Müslümanların icmâ etti-ğini şöyle haber verir: *“Her kim nebîlerin sonuncusu Mu-hammed bin Abdullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e indirilen muhkem şerîatı terk eder ve neshedilmiş başka şerîata muhâkeme olursa kâfir olur. O halde Yesak’a muhâkeme olan ve onu İslâm kanunlarından üstün tutanın durumu aca-ba nasıl olur? Kim bunu yaparsa Müslümanların icmâsıyla kâfir olur.”*¹⁸⁶

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh’ın bu sözlerini iyice kav-ramak gerekmektedir. Zîrâ o, Muhammed-i Şerîat’ı terk ederek semâvî yani Allâh’ın indirdiği fakat neshettiği bir şerîata muhâkeme olanların kâfir olduğunu söylerken, semâvî olmayan yani beşerîn âciz aklından ortaya koyduğu lânetli kanunlara muhâkeme olmanın diğerinden daha bü-yük bir küfür olduğunu ve bunu yapanın küfründe ümmetin icmâ ettiğini söylemektedir.

Hâtîme:

Anlaşılabacağı üzere, tevhîd iddiasıyla birlikte tâğûttan yani Allâh’ın hükümleriyle hükmetmeyen bir merciden hü-küm istemek ve o merciinin lânetli hükümlerine tâbi oluna-rak ihtilâfları çözmeye kalkışmak küfürdür. İkrâh hâli dışın-da fâilî kâfir olur. Bu, Kur’ân ve Sünnet’in naslarıyla sâbit

¹⁸⁶ İbn Kesîr, el-Bidâye ve’n-Nihâye: 13/139.

olan apaydınlık bir hükümdür. Hak ortadadır, onun dışında ise sapıklıktan başka bir şey yoktur.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

**MÜSLÜMANLARA KARŞI
KÂFİRLERİ DESTEKLEMEK**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

MÜSLÜMANLARA KARŞI KÂFİRLERİ DESTEKLEMEK

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlüdür... Bundan sonra:

Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemek Küfürdür:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Müslümanlara karşı kâfirleri desteklemek Kur'ân, Sünnet ve icmâ ile sâbit olduğu üzere kişiyi dinden çıkaran büyük küfürdür. Bunun el ve dil kullanılarak yahut mal ve can harcanarak olması arasında hiçbir fark yoktur. Bu noktada İslâm'a karşı küfrün; Müslümanlara karşı kâfirlerin safında olan, onların bekâsı ve düzenlerinin kuvvetlenmesi adına görev alan herkes İslâm ile bağını koparıp atmıştır. Böyle kimselerin Müslüman olduklarını söylemeleri, namaz ve oruç gibi farzları yerine getirmeleri; fâiz ve zina gibi haram-

lardan kaçınmaları içinde bulundukları küfür gerçeğini de-
ğiştirmemektedir. Bu hükmün dayandığı birçok şerî delîl
bulunmaktadır. Nitekim Şeyh Muhammed bin Abdul-
vahhâb rahîmehullâh, şöyle demişti: “İster şirk koşsun, is-
terse koşmasın muvahhîdlere karşı müşriklerle beraber olan
sâlih Müslüman’ı (muvahhîdlere karşı müşriklerle beraber
olduğu için) tekfîr eden Kur’ân-ı Kerîm’den, Sünnet’ten ve
âlimlerin sözlerinden çokça delîller vardır.”¹⁸⁷ Allâh
Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ

أَوْلِيَاءُ بَعْضٌ وَمَنْ يَتَوَلَّهِمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ [المائدة: ٥١/٥]

**“Ey îmân edenler! Yahûdî ve Hıristiyanları velîler
edinmeyin! Onlar birbirlerinin velîleridirler. Sizden kim on-
ları velî edinirse, muhakkak o da onlardandır. Şüphesiz
Allâh, zalimler topluluğuna hidâyet vermez.”** [el-Mâide: 5/51]

Allâh’u Teâlâ’nın: **“Sizden kim onları velî edinirse”**
buyruğundaki velî edinmek, Ehl-i Kitâb olan ya da olmayan
tüm kâfirlerin dînlerini ve bâtıl yollarını güzel görmek ya da
râzı olmak, küfürlerinden şüphe etmek, onları hükmedici
kanun ve yasalar koyucu konumuna getirmek ve Müslü-

¹⁸⁷ ed-Dureru’s-Seniyye: 10/8.

manlara karşı onlara dil ile mal ile ve can ile yardım etmektir. Böyle yapanların hükmü hakkında: **“Sizden kim onları velî edinirse, muhakkak o da onlardandır”** buyrulur, kâfirleri velî edinenlerin, kâfirlerden olacağını açıkça bildirmektedir.

Âyet-i kerîmenin tefsîrinde İmâm Taberî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Her kim, müminleri bırakıp Yahûdî ve Hristiyanları dost edinirse o kimse onlardan olur. Kim, müminlere karşı Hristiyan ve Yahûdîlere (ve de diğer kâfirlere) yardımcı ve dost olursa artık bu kişi Yahûdî ve Hristiyanların dînlerine ve milletlerine tâbî olmuştur. Çünkü bir kişinin bir kişiye dost olması ve ona yardım etmesi; ona, dînine ve içinde bulunduğu duruma râzı olduğunu gösterir ki, böylece ona muhâlif olan dîne düşman olmuştur. Bu kimsenin hükmü bundan böyle dost olduğu kimsenin hükmü gibidir.”¹⁸⁸

İmâm Nesefî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Onlara (kâfirlere) yardım ederek, onlardan yardım isteyerek, onları kendinize kardeş edinmeyin! Müminlerle haşır neşir olduğunuz gibi onlarla haşır neşir olmayın, onlara dostluk göstermeyin! Allâh’u Teâlâ bu yasağın sebebini bildirerek şöyle buyurdu: **‘Onlar birbirlerinin velîleridirler.’** Yani onlar birbirlerinin dostudurlar ve hepsi müminlere düşmandırlar. Bu âyet küfrün tek millet olduğuna bir delîldir.

Allâh’u Teâlâ âyetin devamında şöyle buyuruyor: **‘Sizden kim onları velî edinirse, muhakkak o da onlardandır.’**

¹⁸⁸ Taberî, Câmiu’l-Beyân: 10/400.

Yani (onları velî edinenler) onların (kâfirlerin) milletinden (dîninden) olur ve onların hükmünü (gibi kâfir hükmünü) alır.”¹⁸⁹

Şeyh Süleymân bin Abdullâh rahîmehullâh ise âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, Yahûdî ve Hristiyanları dost edinmelerini müminlere yasaklamış ve müminlerden onları dost edinen kimsenin onlardan sayılacağını bildirmiştir. Bu ise Mecûsileri, putperestleri ve diğer kâfirleri dost edinen bir kimsenin hükmünün, dost edindiği kâfirlerin hükmü gibi olduğunu ve o kimsenin onlardan sayıldığını göstermektedir.”¹⁹⁰ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي

سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

[النساء: ٧٦/٤]

“İmân edenler Allâh yolunda savaşırlar; kâfirler ise tâğût yolunda savaşırlar. Öyleyse şeytânın dostlarıyla savaşın. Hiç şüphesiz, şeytânın hilesi pek zayıftır.” [en-Nisâ: 4/76]

Fahreddîn er-Râzî rahîmehullâh, bu âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Bil ki! Allâh’u Teâlâ, cihâdın farz olduğunu

¹⁸⁹ Neseî, Medâriku’t-Tenzîl: 1/453.

¹⁹⁰ ed-Dureru’s-Seniyye: 8/127.

beyân edince, dikkat edilecek şeyin cihâdın şekli değil, bilakis niyet ve maksad olduğunu bildirmiştir. Bu itibarla müminler, Allâh'ın dînini kuvvetlendirmek ve O'nun kelimesini yüceltmek maksadıyla savaşırlar. Kâfirler ise, tâğûtun yolunda (onun sistemini yüceltmek maksadıyla) savaşırlar.”¹⁹¹

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Tevhîdi bozan meselelerin en büyüğü üç tanedir... Bunlardan üçüncüsü: Müşriklere karşı dostluk göstermek, onlara meyletmek, onlara elle, dille veya malla yardımcı olmaktır.”¹⁹² Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ

يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾ [Âl İmrân: 3/28]

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri velîler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allâh'tan hiçbir şey (yardım-bağlantı) yoktur.” [Âli İmrân: 3/28]

İmâm Taberî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde demiştir: “Bu âyetin manası şöyledir: Ey müminler! Kâfirlere dînleri (ve sistemleri) konusunda yardımcı olmayın. Müminleri bırakıp da Müslümanlara karşı kâfirlere destek olmayın, müminlerin gizli hallerini onlara anlatmayın! Sizden her kim böyle yapacak olursa Allâh'ı Teâlâ'dan bekleyeceği hiçbir şey yoktur.

¹⁹¹ Râzî, Mefâtihul-Gayb: 10/147.

¹⁹² el-Mevrid el-Adebu'z-Zulal: 237-238.

Çünkü o Allâh'ü Teâlâ'dan, Allâh'ü Teâlâ da ondan beri olmuştur. Böylece dîninden irtidat etmiş ve küfre girmiştir.”¹⁹³

Şeyh Hamid bin Atik rahîmehullâh şöyle demiştir: “Müslümanlara karşı müşriklere yardım etmek, Müslümanların gizli hallerini onlara söylemek veya müşrikleri dille savunmak ya da bulundukları duruma rızâ göstermek küfür olan amellerdendir. Müslümanlardan kim ikrâh durumu olmadığı halde kâfirlere buğzetse ve Müslümanları sevse bile bunlardan herhangi birisini yaparsa mürted olur.”¹⁹⁴

Semure bin Cundeb radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا تَأْمَنُونِي وَأَنَا أَمِينٌ مَنْ فِي السَّمَاءِ، يَأْتِينِي خَبْرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً.» [أبو داود (٢٧٨٧) و الطبراني (٧٠٢٣) ...]

“Kim müşrik bir kimse ile beraber (haşır neşir) olur ve (müşrik diyarında) onunla beraber ikâmet ederse, o da müşrik gibidir.” [Ebû Dâvud (2787); Taberânî (el-Kebîr: 7023)...]

İmâm el-Münâvî rahîmehullâh, hadîste geçen: **“O da müşrik gibidir”** cümlesini şöyle açıklamıştır: “Allâh'ü Teâlâ'nın düşmanıyla haşır neşir olmak, onunla dost olmak Allâh'ü Teâlâ'dan yüz çevirmeyi gerektirir. Her kim, Allâh'ü Teâlâ'dan yüz çevirirse şeytân onun dostu olur ve onu küfre

¹⁹³ Taberî, Câmiu'l-Beyân: 6/313.

¹⁹⁴ ed-Difâ an Ehli's-Sünne ve'l-Etbâ: 31.

götürür. Zemahşerî şöyle demiştir: Bu akla uygun bir açıklamadır. Çünkü hem bir zâtla, hem de onun düşmanı ile dostluk kurmak birbirine zıttır ve aynı anda bir kişide bulunması mümkün değildir.”¹⁹⁵

Şeyh Muhammed bin Abdullâtif rahîmehullâh hadîsi zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bu hadîsi okuyan Müslüman bir kimse, kâfirlerle her haşır neşir olması veya onlarla her oturması durumunda kâfir olacağını anlamamalıdır. Zîrâ bu hadîsin manası şöyledir: Müşriklerin arasından uzaklaşma imkânı olmadığı için kâfirlerin zoruyla Müslümanlara karşı onlarla beraber savaşa çıkan (ikrâh ile savaş yolculuğuna çıkan) kimse öldürülmesi ve malının alınması bakımından aynen kâfirler gibidir. Fakat bu, küfür konusunda onlar gibidir demek değildir. Böyle bir kimse şâyet kâfirlerle beraber Müslümanlara karşı isteyerek savaşa çıkar veya Müslümanlara karşı ister bedeniyle, isterse malıyla kâfirlere yardımcı olursa, böyle bir durumda bu kimsenin küfür konusundaki hükmü şüphesiz aynen onların hükmü gibidir.”¹⁹⁶

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh kendi zamanında İslâm düşmanlığı yapan kâfir Tatarlar’a yardım edenler hakkında şöyle demiştir: “Asker emirlerinden veya bunlardan başka her kim tatarların safına geçerse işte o kimse tıpkı onların hükmünü alır. Onlar, İslâm Şer’iatı’ndan her ne kadar uzaklaşıp irtidat etmişlerse o kimse de aynen onlar gibi irtidat etmiştir. Sahâbeler zamanında namaz kılan, oruç

¹⁹⁵ Münâvî, Feyzu’l-Kadir: 6/144

¹⁹⁶ ed-Dureru’s-Seniyye: 8/456.

tutan ve Müslüman cemaate savaşı açmayan bir topluluğa sırf zekât vermemeleri sebebiyle sahabeler mürted hükmü vermişlerdir. Buna göre, Allâh’u Teâlâ ve Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem’in düşmanlarıyla beraber Müslümanlara karşı çarpışan ve Müslümanları öldüren kimselere nasıl davranırlardı acaba (onlara mürted hükmü veren sahâbeler, bunlara aynı hükmü vermezler miydi)?”¹⁹⁷

Cerîr bin Abdullâh radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَظْهُرِ

الْمُشْرِكِينَ، لَا تَرَأَى نَارَهُمَا.» [أبو داود (٢٦٤٥) والترمذی (١٦٠٤)...]

“Ben, müşrikler arasında ikâmet eden her Müslümandan beriyim. (Onların) Ateşleri birbirini görmesin.”

[Ebû Dâvud (2645); Tirmizî (1604)...]

Şah Velîyullâh Dehlevî rahîmehullâh bu hadîsi şerifi zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bunun (Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in ‘Ben, müşrikler arasında ikâmet eden her Müslümandan beriyim’ buyurmasının) sebebi şudur: Müslümanların onlarla birlikte oturması ve onların kalabalık gözükmemesine katkıda bulunması, onlar için yapılacak iki

¹⁹⁷ İbn Teymiyye, Mecmû’u’l-Fetâvâ: 28/530.

yardımdan biridir (ki Müslüman bunu yapamaz). Sonra Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem, kâfir beldesiyle olan uzaklığı, onların ikâmet ettikleri mevkiin ya da mahallenin en yüksek yerinde bir ateş yakılması halinde diğerlerine gözük-meyecek kadar uzaklıkta olması şeklinde beyân etmiştir.”¹⁹⁸

İmâm Kurtubî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Kim, Müslümanlara karşı kâfirleri desteklerse hükmü onların hükmü gibidir, yani mürdet olmuştur.”¹⁹⁹

İbn Ömer radîyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ، ثُمَّ بُعِثُوا عَلَىٰ أَعْمَالِهِمْ» [البخارى (٧١٠٨) و أحمد (٦٢٠٧) ...]

“Allâh bir kavme azâb indirdiğinde, o kavim içinde bulunan her ferde azâb iner. Sonra herkes ameline göre diriltilir.” [Buhârî (7108); Ahmed (6207)...]

İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, hadîs-i şerîf hakkında şöyle demiştir: “Bu hadîsten şöyle bir hüküm çıkar: Kâfirlerin ve zâlimlerin bulunduğu yerden uzaklaşmak gerekir. Zîrâ onların arasında ikâmet etmek nefsi tehlikeye atmak demektir. Tabi ki bu, onlara yardım edilmediği ve onların amellerine rızâ gösterilmediği takdirde böyledir. Onlara yardım edildiği

¹⁹⁸ Dehlevî, Huccetullâhi'l-Bâliğa: 2/256.

¹⁹⁹ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 6/217.

veya amellerine rızâ gösterildiği takdirde onlardan olunur.”²⁰⁰

Şeyh Abdullâh bin Hâmid rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Kendisine iyilik yapmak isteyen ve zarar vermekten kaçınan her Müslüman’ın, âlimlerin ‘tevellî’ ile ‘muvalat’ arasındaki belirlediği farkı mutlaka bilmesi gerekir. Âlimler, Allâh’u Teâlâ onlara rahmet etsin bu konuda şöyle dediler: ‘Muvalat: Kâfirlere yumuşak sözler söylemek, onların yüzüne gülümsemek, (küfür olmayan) yazı yazmaları için mürekkep vermek gibi basit şeylerdir. Bununla beraber kişinin onlardan, dînlerinden ve bulundukları durumdan beri olduğunu onlara göstermesi ve bildirmesi gerekir. Ancak bu durumda kişi kâfir olmaz fakat büyük günah işlemiştir ve tehlike içindedir. Fakat ‘tevellî’ ise; onlara ikrâm etmek, onları yüceltmek, onlara saygı göstermek, onları övmek, Müslümanlara karşı onlara yardımcı olmak, zâhiren onlardan beri olmamak ve onlarla haşır neşir olmak gibi amellerdir. Bu amelleri yapan kimse mürted olur ve irtidat hükümlerini ona uygulamak farzdır. İşte bu hüküm Kur’ân, Sünnet ve muteber âlimlerin icmâsı ile sâbittir.”²⁰¹

Hâtime:

Yukarıda zikredilen Kur’ân ve Sünnet naslarından ve de bu nasları açıklayan Ehl-i Sünnet imâmlarının beyânlarından anlaşıldığı üzere, Müslümanlara karşı kâfirlerin tara-

²⁰⁰ İbn Hacer, Fethu’l-Bari: 13/61.

²⁰¹ ed-Dureru’s-Seniyye: 10/479.

fında yer alan, destek veren, bilgi ve mühimmat sağlayan, yazı yazan, vaaz veren, kolluk kuvvetliyi ve gözcülük yapan, yayın ve propaganda araçlarını kullanarak onları haklı göstermeye; çıkar ve belge sağlamaya çalışan kısacası İslâm'ın karşısında küfür cephesine yer alarak hizmet eden kimselerin hükmü, destek verdikleri kimselerin hükmüyle aynıdır.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

**BEŞERÎ SİSTEMLERLE
YÖNETENLERİN
İŞLEDİKLERİ KÜFÜRLER**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا،
مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
أَمَّا بَعْدُ:

BEŞERÎ SİSTEMLERLE YÖNETENLERİN İŞLEDİKLERİ KÜFÜRLER

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâayk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasûlüdür. Bundan sonra:

Allâh sana rahmet etsin kardeşim, bilmelisin ki! Beşerî sistemlerle yani Allâh'ın şer'iatı dışındaki adı her ne olursa olsun insânların uydurduğu sistemlerle yöneten zamane yöneticilerinin hükmü görmek isteyenler için güneşin aydınlığı kadar açıktır. Onlar, Allâh Azze ve Celle'nin tevhîd dîni olan İslâm'ı terk ederek ve çeşitli yönlerden birçok küfürler işlemekteler. Onların işledikleri küfürlerin en belirgin olanları; onların bizzat tâğût olmaları, dîn ve dîndarlarla alay etmeleri, Müslümanlara düşmanlık etmeleri, beşerî kanun ve yasalar belirlemeleri ve de bunlarla hükmetmeleri ve İslâm yerine demokrasiyi dîn edinmeleri şeklinde altı

maddede toplanır. Bunlardan her biri başlı başına fâilinin kâfir olmasını gerektiren büyük küfürdür. Allâh Azze ve Celle bizleri korusun. Allâhumme âmîn.

Bizzat Tâğût Olmaları:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden en büyüğü, fıtratlarını bozarak bizzat tâğût olmalarıdır. Bilindiği üzere tâğût kelimesinin mastarı tuğyândır. Tuğyân ise: *“İsyân etmek, haddi aşmak, azgınlık ve sapkınlık”* gibi anlamlara gelir. Istılâhta ise: *“Allâh’tan başka kendisine ibâdet edilen ve buna râzı olan her şeydir.”*

Öyleyse, beşerî sistemlerle yöneten idârecilerin tâğût olması, onların bizzat Allâh’ın kanun ve yasalarına isyân ederek başkaldırmak suretiyle haddi aşmaları ve aştırmalarıdır. Allâh’ın şerîatını hiçe saymaları ve bunu yönettikleri toplumlara gerek sözlü, gerekse de fiili olarak dayatmalarıyla, Allâh’ın haramlarını helâl, helâllarını ise haram kılmalarıyla ve bunları halklarına kabûl ettirmeleriyledir. Allâh’ın kanunları yerine kanunlar koymaları ve bunlarla hükmetmeleriyledir. Ve bu risâleye sığmayacak daha nice lanetli fiillerin fâili olmaları hasebiyledir. Böylece onlar haddi aşarak kendilerini insânların mabûdu konumuna getirmeye çalışmaktalar. Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: *“Tâğût; kendisine ibâdet edilme, bağlanılma ve itaat edilme noktasında haddini aşan kul demektir. İnsânların tâğûtu, Allâh ve Rasûlü’nün kanunlarıyla hükmetmeyen, Allâh’tan başka kendisine muhâkeme olunan, ibâdet edilen ve Allâh’ın emrine dayanmaksızın, Allâh’a itaat etmeksizin*

kendisine tâbi olunanlardır. Bunları düşünür ve insânların durumlarına bakarsan, insânların çoğunun Allâh’a değil tâğûtlara ibâdet ettiğini, Allâh ve Rasûlü’nün hükümlerine değil tâğûtların hükümlerine muhâkeme olduklarını, Allâh ve Rasûlü’ne değil, tâğûta itaat edip tâbi olduklarını görürsün.”²⁰²

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, kullarına haddi aşarak tâğût olmalarını değil, bilâkis tüm tâğûtları reddetmelerini Kur’ân-ı Kerîm’inde defalarca emretmiştir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا

الطَّاغُوتَ﴾ [النحل: ١٦/٣٦]

“Andolsun, biz her ümmete: ‘Allâh’a kulluk edin ve tâğûttan kaçının’ diye bir rasûl gönderdik.” [en-Nahl: 16/36]

Allâh’u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde: **“Allâh’a kulluk edin ve tâğûttan kaçının diye bir rasûl gönderdik”** buyurarak her ümmete kendisine îmân etsinler ve tâğûttan da kaçsınlar diye bir rasûl gönderdiğini beyân etmektedir. Yani rasûllerin ümmetlere gönderiliş nedeni tâğûtları reddederek Allâh’a tevhit üzere îmân etmektir. Allâh’u Teâlâ, diğer bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

²⁰² İbn Kayyim, İlämu’l-Muvakkîin: 1/40.

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنَ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ

الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا﴾ [البقرة: ٢٥٦/٢]

“O halde her kim tâğûtu reddederek Allâh’a î mân ederse, kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulba yapışmıştır.” [el-Bakara: 2/256]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde: **“Her kim tâğûtu reddederek, Allâh’a î mân ederse”** buyurarak kendisine î mândan önce tâğûtun reddedilmesi gereğini ifâde etmiştir. Öyleyse tâğûtu reddetmedikçe hiçbir kimse î mân etmiş olamaz. Kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulba tutunamaz. Çünkü buradaki sapasağlam kulb tevhîddir. Tevhîd ise tâğûtu reddetmeme haliyle hiçbir zaman bir arada bulunmaz. İkisinin bir arada bulunması imkânsız bir şeydir. Nedeni ise Allâh’a î mânın ön şartı tâğûtu reddetmektir. Nitekim Şeyh Süleymân bin Abdullâh rahîmehullâh şöyle demiştir: “Tâğûtu reddedip tekfîr etmeden şehâdet kelimesini söylemek icmâ ile sâhibine bir fayda sağlamaz.”²⁰³

Şeyh Şankitî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Tâğûtu reddetmeme hadisesi hiçbir zaman î mân ile bir arada bulunmaz. İkisinin bir arada bulunması imkânsız bir şeydir. Nedeni ise Allâh’a î mânın şartı veya rûknü tâğûtu reddetmektir. Zîrâ

²⁰³ Süleymân bin Abdullâh, Teyşîru'l-Azîzi'l-Hâmîd: 51.

açık olarak: **‘Her kim tâğûtu reddederek’** buyrulmuştur...²⁰⁴

Bu âyetten anlaşılıyor ki, kim tâğûtu reddetmezse sapa sağlam kulpa tutunmamış olur. Sapa sağlam kulpa tutunmayan ise Cehennemi hak eder ve helak olan kimselerle beraber olur.”²⁰⁵

Görüleceği üzere, Allâh Azze ve Celle bizlere tâğûtu reddederek kendisine tevhîd üzere îmân etmeyi etmiştir. Her kim bunu ihlâs üzere yaparsa Müslüman olur. Kanı ve malı İslâm’ın hakkı hariç dokunulmaz olur. Bunu gerçekleştirmeyen ve bizzat kendisi tâğût olan kimseler ise, asla Müslüman olamazlar. Bu kimseler tevbe edip İslâm’a dönmedikleri sürece devenin iğne deliğinden geçmesi mümkün olmadığı gibi Müslüman ismini almazlar.

Dîn ve Dîndarlarla Alay Etmeleri:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden bir diğeri de, dîn ve dîndarlarla alay etmeleridir. Kendilerinin de ikrâr ettiği üzere şerîat onların nazarında zamanı geçmiş bir nizamdır. Daha ilköğretim (!) çağlarında bunu körpecik dimağlara aşılardır. “Devrim”, “ilke” ve “inkılap” diyerek, İslâm Dîni’nin gereği olan hicâb gibi emirleri ve fâiz gibi yasakları gericilik ve çağdışı kalmış uygulamalar olarak ifâde ederler. Ayrıca onlar, bunu yapan her türlü gazete, radyo, televizyon ve diğer basın-yayın organlarına izin verirler. Basın-yayın özgürlüğü adı altında

²⁰⁴ Şankitî, Edvâu’l-Beyân: 1/244-245.

²⁰⁵ Şankitî, Edvâu’l-Beyân: 1/291.

onları korurlar ve yardım ederler. Allâh’a, Peygamber’e, Kur’ân’a ve İslâm’a dil uzatmalarına rızâ gösterirler. Ama kendilerine karşı herhangi bir sözlü müdahaleyi yahut eleştirilmeyi kerih görürler. Bazen de çıkarları adına tehlikeli bulduklarına hakaret vb. davalar açarak susturma yoluna giderler. Allâh’u Teâlâ, bu cürümleri işleyen kimseler hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۚ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ

كُفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۚ﴾ [التوبة: ٦٥/٩-٦٦]

“De ki: Allâh ile O’nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz.” [et-Tevbe: 9/65-66]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmelerinde: **“De ki: Allâh ile O’nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz”** buyurarak Allâh ve Rasûlü ve de âyetleriyle alay eden kimselerin kâfir olduklarını açık olarak beyân etmektedir. Bu hüküm, namaz kılan, oruç tutan, zekât veren ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile cihâda çıkan kimse hakkında sâbit olmuştur. Buna göre her kim, dîn ile yahut dînden olan her hangi bir şeyle alay ederse, bu hükme dâhildir. Zamanların veya mekânların değişmesi bu ilâhî hükmü değiştiremez. Nitekim Molla Alîyyu’l-Kârî rahîme-hullâh şöyle demiştir: “Bir kimse şerîata yahut şerîat için

lüzumlu ve şerîattan ayrılmaz önemli meselelere hakaret ederse, küçük görürse kâfir olur.”²⁰⁶ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ

إِسْلَامِهِمْ﴾ [التوبة: ٧٤/٩]

“Bir şey söylemediklerine dair Allâh’a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular.” [et-Tevbe: 9/74]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde: **“Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular”** buyurarak küfür sözünü söyledikleri halde söylemediklerine yemin eden kimselerin Müslüman olduktan sonra kâfir olduklarını beyân etmektedir. Âyetteki küfür sözünden maksat, dîne dair olan şeyler hakkında ileri geri konuşmaktır. Nitekim İmâm İbn Cevzî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Küfür sözü: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e sövmek ve dîne dil uzatmaktır.”²⁰⁷

Buna göre, dîne dair olan şeylerle alay etmek ister şaka, isterse de ciddi olarak yapılsın küfür olup, fâili de kâfirdir. İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın emirlerinden yahut Rasûlü’nün emirlerinden herhangi bir şeyi anlamsız ve basit gören herkesin hük-

²⁰⁶ Alîyyu’l-Kârî, Şerhu Fıkhı’l-Ekber: 454.

²⁰⁷ İbn Cevzî, Zâdu’l-Mesîr: 2/279.

mü İblis'in hükmüyle aynı olur. Bu, hakkında ihtilaf olmayan meselelerdendir.”²⁰⁸

İfâde edildiği üzere, İslâm Dîni'nden olduğu sâbit ve açık itikâdî, kavî ve amelî olan herhangi bir şeyle alay etmek veya küçümsemek veyahut önemsiz görmek küfürdür. Bunun amel ya da inanış, söz ya da yazı, şaka ya da ciddi, az ya da çok, inanarak ya da inanmayarak olması arasında bir fark yoktur. Bunu yapan ve hatta yasallaştıran beşerî sistemlerin yöneticileri ve aveneleri ümmetin icmâsıya kâfiridir. Tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece zâhiren de olsa Müslüman hükmünü almaları söz konusu dahi değildir.

Müslümanlara Düşmanlık Etmeleri:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden bir diğeri de Müslümanlara düşmanlık etmeleridir. Onların Müslümanlara düşmanlık etmelerinin temel sebebi, Müslümanların Allâh'ın şerîatını istemele-ri ve beşerî düzenleri canları pahasına benimsememeleridir. İşte bundan dolayı Müslümanlara düşmanlık ederek her türlü zulmü reva görürler. Korkutma ve sindirme operasyonları, basın ve yayın yoluyla tecrit etme ve itibarsızlaştırma eylemleri gerçekleştirirler. Terör bahanesiyle yıllar yılı alın teriyle kazanılmış birikimlere bir çırpıda el koyarlar. Hapsederek uzun seneler boyu zindanlarda çürütürler. Tüm bunlarla da başarılı olamaz iseler, öldürmeyi tek çare görerek katlederler. Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

²⁰⁸ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/196.

﴿الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي

سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ﴾ [النساء: ٧٦/٤]

“Îmân edenler Allâh yolunda savaşırlar; kâfirler ise tâğût yolunda savaşırlar. Öyleyse şeytânın dostlarıyla savaşın.” [en-Nisâ: 4/76]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmesinde Müslümanların Allâh yolunda, kâfirlerin ise tâğûtun yolunda savaştıklarını beyân etmektedir. Allâh’ın yolu bellidir. O da hiç şüphesiz Kur’ân ve Sünnet’in tertemiz buyrukları olan İslâm Şer’atı’dır. Müslümanlar bu ilâhî nizamı yaşamak ve yaşatmak adına savaşırlar. Bu uğurda mücâdele ederler. Ter, gözyaşı ve kan dökerler. Mal ve emek sarf ederler. Vaaz ve nasihatler ederler. Kâfirler de demokrasi gibi beşerî sistemler ayakta dursun için çabalayıp dururlar. Mallarını ve canlarını bu uğurda heba ederler. Demokrasi ve benzeri sistemlerin yöneticileri ülkeleri içinde ve dışında çıkardıkları kanunlar ve yaptıkları anlaşmalar ile Müslümanları terörist ilân ederler. Onlar aleyhine casusluk yaparlar ve yaptırırlar. Müslümanları sınırları içinde ve dışında sudan bahaneler ile hapsederler ve katlederler. Allâh’u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ

يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾ [آل عمران: ٢٨/٣]

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri velîler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allâh’tan hiçbir şey (yardım-bağlantı) yoktur.” [Âli İmrân: 3/28]

İmâm Taberî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: “Bu âyetin manası şöyledir: Ey müminler! Kâfirlere dînleri (ve sistemleri) konusunda yardımcı olmayın. Müminleri bırakıp da Müslümanlara karşı kâfirlere destek olmayın, müminlerin gizli hallerini onlara anlatmayın! Sizden her kim böyle yapacak olursa Allâh’u Teâlâ’dan bekleyeceği hiçbir şey yoktur. Çünkü o, Allâh’u Teâlâ’dan, Allâh’u Teâlâ da ondan beri olmuştur. Böylece dîninden irtidat etmiş ve küfre girmiştir.”²⁰⁹ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, diğer bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ

أَوْلِيَاءُ بَعْضٌ وَمَنْ يَتَوَلَّهِمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ [المائدة: ٥١/٥]

“Ey îmân edenler! Yahûdî ve Hıristiyanları velîler edinmeyin! Onlar birbirlerinin velîleridirler. Sizden kim onları velî edinirse, muhakkak o da onlardandır. Şüphesiz Allâh, zâlimler topluluğuna hidâyet vermez.” [el-Mâide: 5/51]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle

²⁰⁹ Taberî, Câmiu’l-Beyân: 6/313.

demiştir: “Bu âyetin manası şudur: Kim Müslümanlara karşı kâfirleri desteklerse hükmü onların hükmü gibidir, yani mürted olmuştur. Bir Müslüman mürted olduğunda, diğer Müslüman ona mirasçı olamaz. Kâfirleri destekleyen ise İbn Ubey bin Selül idi. Bu âyetin hükmü kıyâmete kadar bâkîdir ve kâfirlere dostluğu kesen kesin bir hükümdür.”²¹⁰

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, her iki âyet-i kerimesinde Müslümanların Müslümanlardan başka dostunun bulunmadığını, kâfirlerin ise birbirlerinin dostu olduğunu açık bir şekilde ifâde etmektedir. Bu sebeble, her kim Müslümanları bırakarak kâfirleri kendine dost edinirse veya onlar için, onların sistemleri adına mücâdele ederse veyahut Müslümanlara karşı kâfirleri ve beşerî sistemleri desteklerse kâfirlerden olur. Şeyh Hamid bin Atik rahîmehullâh şöyle demiştir: “Müslümanlara karşı müşriklere yardım etmek, Müslümanların gizli hallerini onlara söylemek veya müşrikleri dille savunmak ya da bulundukları duruma rızâ göstermek küfür olan amellerdendir. Müslümanlardan kim ikrâh durumu olmadığı halde kâfirlere buğzetse ve Müslümanları sevse bile bunlardan herhangi birisini yaparsa mürted olur.”²¹¹

İfâde edildiği üzere İslâm’a ve de Müslümanlara karşı, küfrün ve kâfirlerin tarafında yer almak, destek vermek, bilgi ve mühimmat sağlamak gibi ameller küfürdür. Bunları ve bunlar gibi daha birçoklarını yapan ve yapılması adına kanunlar çıkaran ve devletlerarası anlaşmalar yapan beşerî

²¹⁰ Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmî'l-Kur’ân: 6/216.

²¹¹ ed-Difâ an Ehli’s-Sünne ve’l-Etbâ: 31.

sistemlerin yöneticileri ve aveneleri ümmetin icmâsiya kâfirdir. Tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece zâhiren ve bâtinen Müslüman olmaları asla mümkün değildir.

Beşerî Kanun ve Yasalar Belirlemeleri:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden bir diğeri kanun ve yasalar belirlemeleri yani teşrî yapmalarıdır. Kendilerini âlemlerin rabbi ve tek ilâhı olan Allâh Azze ve Celle yerine koymalarıdır. Zîrâ kanun ve yasa yani insânların pazar alışverişinden devletler hukukuna kadar uygulayacakları kural ve kaideleri, serbest ve yasakları belirlemek Allâh'ı Teâlâ'ya aittir. Allâh, hükümüne hiçbir kimseyi ortak etmemiştir. Hâkimiyet kayıtsız ve şartsız Allâh'a aittir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [الأعراف:

[٥٤/٧]

“İyi bilin ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allâh ne yücedir!” [el-Arâf: 7/54]

﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ [يوسف: ٤٠/١٢]

“Hüküm vermek yalnızca Allâh'a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye ibâdet etmemenizi emretmiştir.” [Yûsuf: 12/40]

﴿وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [الكهف: ٢٦/١٨]

“O, hükmüne hiçbir kimseyi ortak etmez.” [el-Kehf: 18/26]

İmâm Taberî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, yarattığı hiç bir mahlûku hüküm verme konusunda kendisine ortak kabûl etmez. İnsânlar arasında hüküm verecek yalnız O’dur. Hüküm verme, ihtilâfları çözme, insânları ve işlerini idâre etme konusunda dilediği ve sevdiği şekilde hareket eder. Bu özellik sâdece O’nun hakkıdır.”²¹²

Şeyh Şankîî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, hüküm konusunda hiç kimsenin kendisine ortak olmasını asla kabûl etmez. Hüküm sâdece O’na aittir. O’ndan başka hiç kimsenin kesinlikle hüküm verme yetkisi yoktur. Helâl, Allâh’ın helâl kıldığı, haram, Allâh’ın haram kıldığıdır. Hak dîn, Allâh’ın koyduğu şerîattır. İhtilâflı meselelerde sâdece O’nun verdiği hüküm geçerlidir. Hükümden kasıt ise: Allâh’ın hüküm verdiği her meseledir. Teşrî koyma meselesi ise buna öncelikle dâhildir.”²¹³

Uygulanması için kanun ve yasalar belirlemek yani teşrîde bulunmak, ümmetin âlimlerinin icmâsı ile Allâh’a aittir. Allâh’ın teşrîsi, Kur’ân ve Sünnet’in hak ve adâletten başka bir şey olmayan termemiz hükümleridir. Beşerî sistemlerle yönetenlerin teşrîleri ise âciz akıllarından gündem içindeki çıkarlarına yönelik olarak koydukları herhangi bir

²¹² Taberî, Câmiu’l-Beyân: 15/234.

²¹³ Şankîî, Edvâu’l-Beyân: 3/258.

sâbitesi olmayan lanetli kanunlardır. Allâh'ın şerîatı yerine bu kanunları çıkarmak ve uygulamak yerlerin ve göklerin yaratıcı olan Allâh Azze ve Celle'ye karşı apaçık bir şekilde küfretmekten başka bir şey değildir. Onların Kur'ân ve Sünnet'e inandıklarını söylemeleri içinde bulundukları küfür haline ne bir özür olabilir, ne de bu gerçeği değiştirebilir. Şeyh Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh şöyle demiştir: “كفر دون كفر ‘Küfürden başka küfür’ yani ‘İslâm Dîni’nden çıkarmayan küfür’, diye bilinen bu sözlerle gelince bu sözler, Allâh’tan başkasının hükmü ile hüküm verdiği halde kendisinin âsî olduğuna ve Allâh’ın hükmünün hak olduğuna itikâd eden ve bu hâlin birkaç defa olduğu kimseler için geçerlidir. Allâh’ın hükmü dışında bu (beşerî) kanunları tertip edip (teşrî kılıp), insânların tâbi oldukları kanunlar hâline getirmek ise büyük küfürdür. Hatta: ‘Biz hatâ ediyoruz, Allâh’ın şerîatı (kanunları) daha âdildir’ deseler dahi bu, İslâm Dîni’nden çıkaran küfürdür.”²¹⁴ Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾

[الشورى: ٢١/٤٢]

“Yoksa onların birtakım ortakları mı var ki, Allâh’ın izin vermediği şeyleri, dînden kendilerine teşrî ettiler?” [eş-Şûrâ: 42/21]

Allâh’u Teâlâ âyet-i kerîmesinde izin vermediği şeyleri

²¹⁴ Mecmûa Resâil ve'l-Fetevâ: 12/280 (4060. Soru)

teşrî kılanların ve bu teşrîleri kabûl edenlerin şirk koştuklarını beyân etmektedir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîme-hullâh şöyle demiştir: “Bilindiği gibi, Allâh’ın Rasûlü ile göndermiş olduğu emir ve nehiyleri yürürlükten kaldıran, Müslümanların, Yahûdîlerin ve Hıristiyanların ittifakıyla kâfir-dir.”²¹⁵ Allâh Subhânehu ve Teâlâ başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ

يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: ٥٠/٥]

“Onlar, hâlâ câhiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar? Yakînen bilen bir kavim (topluluk) için Allâh’tan daha güzel hüküm veren kim vardır?” [el-Mâide: 5/50]

Allâh’u Teâlâ âyet-i kerîmesinde: **“Onlar, hâlâ câhiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar?”** buyurarak İslâm Şerâtı haricindeki kanun ve yasaları “câhiliye devrinin hükmü” olarak isimlendirmiştir. Bilindiği üzere câhiliye, İslâm öncesi insânların yaşadıkları şirk ve küfür batağına verilen genel bir isimdir. Öyleyse, İslâm ile gelen hükümler haricindeki kanun ve yasalar, zaman mefhumu gözetilmeksizin câhiliye hükmü olup, küfür ve şirktir. Allâh’ın Kitâbı’na ve Nebîsi’nin Sünneti’ne dayanmamaktadır. Kim ki, İslâm’ın hükümlerini câhiliye kanun ve yasalarıyla değiştirmeye kalkarsa Allâh’a şirk koşmuş olur.

²¹⁵ İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 8/106.

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde beşerî kanunlarla hükmedenler hakkında şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ, muhkem ve her hayrı ihtiva eden, her şerri yasaklayıcı olan hükümlerinden yüz çevirip, bunun yerine câhiliyede olduğu gibi kişilerin görüşlerine, dalâlet ve sapıklığı ihtiva eden değer yargılarına ya da çeşitli dînlerin karışımı ve beşerî görüşlerden meydana gelen Cengiz Han’ın vaaz ettiği Yesak gibi İslâm dışı hükümlere yönelenin îmânını kabûl etmiyor. Yesak, Cengiz Han’ın Kur’ân, Tevrât, İncîl ve kendi görüşlerine dayanarak ortaya koymuş olduğu kanunları ihtiva eden bir kitâbtır. Cengiz Han öldükten sonra yerine geçen çocukları, İslâm’a girdiklerini söyledikleri halde bu kitâbı anayasa kitâbı olarak görmeye devam ettiler. Allâh’ın Kitâbı ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in Sünneti’ni bir kenara atarak bu kitâbtaki hükümlerle Tatarlara hükmettiler. İşte böyle davranan kimseler kâfirdir. Bunlarla büyük küçük her meselede yalnız Allâh’ın ve Rasûlü’nün hükmüne dönünceye kadar savaştık farzdır.”²¹⁶

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh’ın “Yesak” adlı beşerî kanunlarla hükmedenlerin küfrü hakkındaki sözleri, aynı şekilde demokrasi ve benzeri beşerî sistemlerle yöneten kimseler hakkında da geçerlidir. Zîrâ şu sözü bunu anlatmak içindir: “İşte böyle davranan kimseler kâfirdir.” Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh da şöyle demiştir: “İnsân ne zaman üzerinde icmâ edilmiş bir haramı helâl kılar veya üzerinde icmâ edilmiş bir helâli haram kılar ya da üzerinde

²¹⁶ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 3/131.

icmâ edilmiş bir şerîatı (şerî kanunları) değiştirse, fâkihlerin ittifakıyla mürted ve kâfir olur.”²¹⁷

Açıklandığı üzere, İslâm'ın hükümleri yerine geçmek üzere kanun ve yasalar belirlemek, en basit ifâdeyle hayatın akışı içinde Kur'ân ve Sünnet'e dayanmadan insânların uygulaması için İslâm'a muhâlif serbest ve yasaklar takdir etmek, ebedî Cehennemde kalmayı gerektiren büyük küfürdür. Bu sebeble, herhangi bir had cezâsını kaldırıp yerine hapis cezâsı getirmek, zina ve fâiz gibi açık haramları serbestleştirmek, farz olan dîni eğitimi ve tebliği yasak kılmak gibi İslâm'ın hükümlerine alternatif kanun ve yasalar yapmak kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran büyük küfürdür. Bu kanun ve yasaları çıkaran beşerî sistemlerin yöneticileri ve aveneleri ümmetin icmâsıya kâfirdir. Tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece, Müslüman olmaları asla mümkün değildir.

Beşerî Kanun ve Yasalarla Hükmetmeleri:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden bir diğeri âciz akıllarından çıkardıkları beşerî olan kanun ve yasalarla hükmetmeleridir. Bu kanun yasalar, Allâh'ın kıyâmete kadar gelecek tüm insânlık için hak ve adâlet olarak indirdiği ilâhî hükümlerin yerine konulmuş olan lanetli kanun ve yasalardır. Allâh Azze ve Celle, Âdem aleyhisselâm'dan Muhammed aleyhisselâm'a kadar gönderdiği tüm peygamberlere indirdiği hükümler ile hük-

²¹⁷ İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 3/267.

metmelerini emretmiştir. Zîrâ hüküm Allâh’a aittir. Yerler ve gökler ve de içindekilerin tamâmı Allâh’ındır. Allâh’ın mülkünde, Allâh’ın hükümleri geçerli olacaktır. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنْ

الْحَقِّ ط (المائدة: ٤٨/٥)

“Öyleyse, aralarında Allâh’ın indirdiği ile hükmet ve sana gelen haktan ayrılıp da onların arzularına uyma.” [el-Mâide: 5/48]

Allâh’u Teâlâ âyet-i kerîmesinde peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm’a insânların arasında indirdiği hükümler ile hükmetmesini emretmiştir. Bu emir, Muhammed aleyhisselâm ve gelmiş ve gelecek tüm ümmeti hakkında geçerli olan ilâhî bir buyruktur. Bu emri terk ederek beşerîn lanetli kanunlarıyla hükmetmek ise küfürdür. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ط

(المائدة: ٤٤/٥)

“Her kim, Allâh’ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.” [el-Mâide: 5/44]

Allâh’u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde beşerî kanunlarla hükmedenlerin hükmünü, kâfirler olarak beyân etmiştir.

Her kim ki, beşerîn âciz akıllarıyla uydurduğu kanunlarla hükmederse kendisini yaratan ve yaşatan Rabbine karşı işleyebilecek olduğu en büyük günahı işlemiş, beşer kanunlarını Rabbinin adâlet ve hikmet dolu kanunları derecesine çıkarmış olur. Şeyh Şankîî rahîmehullâh şöyle demiştir: “Gökleri ve yeri yaratan Allâh’ın şer’atına aykırı bir hukuk sistemiyle hükmetmek göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek demektir. Meselâ; mirâsta erkeğin kadından fazla pay almasının adâletli bir taksim olmadığını ve her ikisinin de eşit alması gerektiğini iddia etmek, çok eşliliğin zulüm olduğunu, talâkın kadın için zulüm olduğunu, recm, el kesme ve benzeri cezâların bir vahşet olduğunu ve insâna uygulanamayacağını iddia etmek ve benzeri iddialarda bulunmak böyledir. Toplumdaki kişiler, onların malları, ırzları ve namusları, nesepleri akılları ve dînleri hakkında bu tür bir hukuk sistemiyle hükmetmek, göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek ve bütün mahlûkâtın yaratıcısı tarafından konulan göklerin nizamına karşı çıkmak demektir. O, yarattığı şeylerin yararının nerede olduğunu en iyi bilendir ve O, beraberinde başka bir hüküm koyucunun bulunmasından çok beridir ve çok büyüktür.”²¹⁸ Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ

²¹⁸ Şankîî, Edvâu'l-Beyân: 3/260.

أَمُّوْا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ
وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

النساء: ٥٩/٤ - ٦٠

“Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız onu Allâh’a ve Rasûlü’ne götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir. Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar, tâğûta muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla sapıttırmak istiyor.” [en-Nisâ: 4/59-60]

Allâh’u Teâlâ, bu âyet-i kerîmelerinde ihtilâfların çözümlerinin kaynağının Allâh ve Rasûlü olduğunu, bu sebeple Allâh’a ve âhiret gününe îmân eden kimselerin Kur’ân ve Sünnet’in hükümlerinden başkasına başvuramayacağını beyân ettikten sonra Kur’ân-ı Kerîm’in ve Sünnet’in hükümlerinden başkasıyla hükmeden kimselerin tâğût olduğunu apaçık bir şekilde ortaya koymaktadır. İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ: **‘Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız’** buyurmaktadır. Yani: ‘Dâvaları ve bilinmeyen şeyleri Allâh’ın Kitâbı’na, Rasûlü’nün Sünneti’ne götürün, aranızda çıkan ihtilâflarda o ikisine başvurunuz’ demektir. **‘Allâh’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız.’** Bu da gösteriyor ki: Kim ihtilâf hâlinde Kitâb ve Sünnet’in hakemliğine gitmez ve o ikisine

müracaat etmezse, o Allâh'a ve âhiret gününe îmân etmiş değildir.”²¹⁹

Allâme Şevkânî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: “Hiç bir şek ve şüphe yoktur ki bu (Allâh'ın indirdikleriyle hükmetmemek), Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya ve Rasûlü'nün diliyle emrettiği Kitâb'ın ve Rasûlü'nün diliyle kulları için seçtiği şerîatına karşı küfürdür. Hatta onlar Âdem aleyhis-selâm'ın zamanından bu zamana kadar gelip geçmiş bütün şerîatlara küfür ediyorlar. Onlara karşı cihâd vâcibdir. İslâm'ın hükümlerini kabûl edip, onlara gönüllü olarak itaat edene kadar ve tâbi oldukları bu tâğûtî şeytânî hükümlerin hepsini terkederek kendi aralarında tertemiz olan İslâm şerîatıyla hüküm edene kadar onlara karşı savaşmak emrolunmuştur.”²²⁰

İfâde edildiği üzere, Allâh'ın hükümleri haricindeki zulüm ve bozgunculuktan başka bir şey olmayan kanun ve yasalar ile hükmetmek küfürdür. İnsân nasıl olurda Allâh'ın hükmedilmesi için indirdiği ilâhî hükümleri terk eder de kendisi kanun ve yasalar icâd ederek bunlarla hükmeder ve sonrasında da Müslüman olduğunu iddia eder? Bu gerçekten şaşılacak bir durumdur. Bu kanun ve yasalar ile hükmeden beşerî sistemlerin yöneticileri ve aveneleri ümmetin icmâsiya kâfirdir. Tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece Allâh'a tevhid üzere kavuşmaları asla mümkün değildir.

²¹⁹ İbn Kesîr, Tefsîru'l Kur'âni'l-Azîm: 2/304.

²²⁰ Şevkânî, ed-Deva el-Acil: 34.

İslâm Yerine Demokrasiyi Dîn Edinmeleri:

Beşerî sistemlerle yöneten çağımızın yöneticilerinin işledikleri küfürlerden bir diğeri İslâm yerine demokrasiyi dîn edinmeleridir. Bilindiği üzere demokrasi hâkimiyetin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın seçtiği vekillerin elinde bulunduğu yönetim biçimidir. Demokrasiye dîn dememiz gayet yerindedir. Zîrâ belirli bir inancı ve ameliyeyi içinde barındıran her bir sistem dîndir. Demokrasi ve kominizim gibi sistemler bâtıl, Hristiyanlık ve Yahûdîlik gibi dînler ise muharref dînlerdir. Allâh katında geçerli olan tek dîn ise hak dîn olan İslâm Dîni'dir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ [ال عمران: ۱۹/۳]

“Allâh katında dîn İslâm’dır.” [Âli İmran: 3/19]

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ

لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة: ۳/۵]

“Bugün sizin için dîninizi kemâle erdirdim. Size nime-timi tamamladım ve sizin için dîn olarak İslâm’ı seçtim.” [el-Mâide: 5/3]

Demokrasi ile İslâm Dîni taban tabana zıttır. Çünkü demokrasilerde hâkimiyet insânların elinde iken, İslâm Dîni’nde hâkimiyet kayıtsız ve şartsız olarak insânları yara-

tan ve yaşatan Allâh’a aittir. Kanun ve yasalar, Kur’ân ve Sünnet’in oylanamaz ve tartışılmaz buyruklarıdır. Zamanların veya mekânların değışmesi ilâhî buyukları değıştirmemez. O buyuklar ki, âlemlerin rabbi Allâh Azze ve Celle’den inmiştir. Kıyâmete kadar gelecek tüm insânlık için hak ve adâlettir. Bu nedenle Allâh’ın kendisinden râzı olacağı tek dîn İslâm’dır.

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

[ال عمران: ٨٥/٣] ﴿الْخَاسِرِينَ﴾

“Kim İslâm’dan başka bir dîn ararsa, (bilsin ki o dîn) ondan kabûl edilmeyecek ve o âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” [Âli İmran: 3/85]

Allâh Azze ve Celle, bu âyet-i kerîmesinde ise İslâm’dan başka hiçbir dîni kabul etmeyeceğini ve İslâm’dan başka dînlere tâbi olanların hüsrana uğrayacaklarını beyân etmiştir. Buna göre, İslâm Dîni dünyâ ve âhîret kurtuluşun tek anahtarıdır. Onun dışındaki dînler, adı her ne olursa olsun bâtil olup, hüsrana götüren yollardır.

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Allâh’u Teâlâ’nın: **‘Allâh katında dîn İslâm’dır’** buyruğu, kendi yanında İslâm’dan başka kabûl edeceği bir dîn olmadığının ihbârıdır. İslâm tüm zamanlarda Allâh’ın peygamberlerle gönderdiği şeylere tâbi olmaktır. Peygamberlik, Muhammed aleyhisselâm ile son buldu. Artık kim Muhammed sallallâhu

aleyhi ve sellem bu dîni getirdikten sonra Allâh'ın huzuruna başka bir dîn ile çıkarsa ondan kabûl olunmaz.²²¹ Sonra Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır: **‘Kim İslâm’dan başka bir dîn ararsa, ondan kabûl edilmez.’** Yani kim Allâh'ın açtığı yoldan başka bir yola giderse ondan asla kabûl edilmez.”²²²

Abdullâh bin Amr radîyallâhu anh’dan rivâyet edilen hadîste Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ.» [ابن أبي عاصم (١٥) ابن بطة (٦٧٩) ...]

“Nefsim, elinde olan Allâh’a yemin ederim ki; arzusu benim getirdiğime tâbi olmadıkça hiç biriniz îmân etmiş olmaz.” [İbn Ebî Âsım (es-Sünne: 15); İbn Batta (el-İbâne: 279) ...]

Yukarıdaki âyette ve hadîste ifâde edildiği üzere, Allâh'ın İslâm’dan başka kabûl edeceği bir dîn, başka bir sistem ve nizam yoktur. Herkim İslâm’dan başka bir dîne yahut sisteme tâbi olursa veyahut başka bir sistem ve nizam icâd etmeğe kalkarsa o bu haliyle Allâh’a karşı haddi aşarak ve kâfirlerden olur. Böylelerinin îmân iddiası kendilerinden kabûl edilmez. Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: “Müslümanların dîninde zarûrî

²²¹ İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 2/20.

²²² İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 2/60.

olarak bilinmektedir ki kim, İslâm Dîni'ne itaatten uzaklaşır ve Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîâtından başka bir şerîata uyarsa kâfir olur.”²²³

Açıklandığı üzere nizam ve sistem olarak İslâm Dîni'nden başka herhangi bir yönetim biçimini yahut hayat şeklini benimsemek ve onlarla yönetmek küfürdür. Şeytânın düzeni olan demokrasi de bunların en başında gelmektedir. Demokrasiyi benimseyen ve onunla yöneten beşerî sistemlerin yöneticileri ve aveneleri ümmetin icmâsiya kâfirdir. Tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece Allâh'a sahîh bir îmân üzere Allâh'a kavuşmaları asla mümkün değildir.

Hâtîme:

Beşerî sistemlerle yöneten zamane yöneticilerinin küfrü yukarıda zikrettiğim yönlerden açık ve sâbittir. İşledikleri bu amellerden tevbe edip tevhîde dönmedikleri sürece Müslüman olamazlar. Onların namaz kılıyor yahut Kur'ân okuyor olması, haccedip zekât vermeleri bu gerçeği değiştirmez. Zîrâ dînden çıkaran küfür ile sahîh îmân bir arada bulunmaz. Küfrü gerektiren herhangi bir amelin fâili olan kimse, bundan tevbe etmediği sürece kelime-i tevhîdi söylemesi ve de İslâm'ın şartları olan fiilleri yerine getirmesi kendine fayda vermez. Rabbim ölmeden önce hakikatleri görüp gereğini yerine getirmeyi nasip etsin. Allâhumme âmîn.

²²³ İbn Teymiyye, Mecmû'ül-Fetâvâ: 28/524.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

HÂTİME

Allâh Azze ve Celle'nin yardım ve inâyetiyle burada yer alan risâleler, açıkça görüleceği üzere akîde alanında gerçekten önemli konuları ihtiva etmektedir. İnsânların haklarında gerek ilme dayanarak, gerekse de çoğu kez üzü-lerek şahit olduğumuz üzere ilimizce konuştukları mesele-leri Kur'ân ve Sünnet'ten delîllerle herkesin anlayabileceği bir üslup ile açıklamaktadır. Kurtuluşun anahtarı olan Ehl-i Sünnet menhecinden kıl kadar da olsa ayrılmamaktadır. Zîrâ bizim şerîatımızın aslî iki kaynağı Kur'ân ve Sünnet'tir. Kim, Kur'ân ve Sünnet'e hakkıyla tâbi olursa asla sapıtmaz ve şaşmaz. Menhecimiz ise, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm'ın Sünneti'ne yapışan sahâbelerin ve onları ihsân ilkesince takip eden hayırlı nesillerin yolu olan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın menhecidir.

Ehl-i Sünnet menhecinin gereklerine dair olarak İmâm Lâlâkâî rahîmehullâh şöyle demiştir: *“Kişinin yerine getirmekle mükellef olduğu en önemli vazife; dînin itikâdî esasla-rını, Allâh'ın kullarını mükellef tuttuğu tevhîdini, sıfatlarını kavramayı öğrenmek, peygamberlerini delîl ve yakîn ile tas-dik etmek, bu ilimlerin yollarına ulaşmış bunlara gerekli delîller vermektir. Bu husûsta en büyük söz, en açık ve aklî delîl Allâh'ı Teâlâ'nın apaçık kitâbı Kur'ân-ı Kerîm, sonra da Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in ve onun seçkin sahâbelerinin sözleridir. Bunlardan sonrada selefi sâlihinin üzerinde icmâ ettiği husûslar gelir. Hepsinin sonunda ise bun-lara tutunmak ve kıyâmet kadar bu esaslar üzerine sebat*

etmek, *bidât*lerden, *sapan*lardan ve onların uydurmalarını dinlemekten uzak durmak gelir.”²²⁴

Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya yarattığı zerrelerin adedince şükürler olsun. Bizleri Müslüman kılıp, Ehl-i Sünnet olmakla şereflendirdi. Bu âciz kulunu da bu yola hizmetkâr kılarak tarifi imkânsız bir şekilde nasiplendirdi. Rabbinden duâm, bizlere dînine hizmetle geçen ve sonu şehâdetle biten hayırlı uzun ömürler ihsân etmesidir. Allâhumme Âmîn.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh’a Azze ve Celle’ye mahsustur. O Allâh ki, eşi ve benzeri olmayandır. İbâdet olunmayı hak eden yegâne ilâhtır. Onun dışında kendisine tapınılanların tamâmı sahte ve bâtıldır. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı ve kıyâmete yakın bir zamanda hüccetlerin sonuncusu olan Kur’ân-ı Kerîm ile tüm insânlığa gönderilen Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in, âlinin, ashâbının ve de onlara ihsân ilkesince tâbi olanların üzerine olsun.

²²⁴ Lâlâkâî, Şerhu Usûli İtikâd: 1/7.

KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm.

Acurrî, Ebû Bekir Muhammed bin el-Hüseyin bin Abdullâh (v. 360h.), eş-Şeria, Riyâd 1420.

Abdurrahmân bin Hasen bin Muhammed bin Abdulvahhâb (v. 1285h.), Fethu'l-Mecîd Şerhu Kitâbi't-Tevhîd, (Thk: Muhammed Hâmid el-Fakî), Matbaatu's-Sünne, Kâhire, 1377.

Alîyyu'l-Kârî, Alî bin Muhammed (v. 1014h.), Şerhu Fıkhı'l-Ekber, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1979.

Alûsî, Ebû's-Senâ Şihabuddîn Mahmûd bin Abdillâh bin Mahmûd el-Hüseynî el-Alûsî (v. 1270h.), Ruhü'l-Meâni fi Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm ve's-Seb'il-Mesânî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1415.

Beğavî, Ebû Muhammed el-Hüseyin bin Mesûd el-Ferrâ el-Beğavî (v. 516h.), Meâlimu't-Tenzîl fî Tefsîri'l-Kur'ân, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrût, 1420.

Buhârî, Halku Efâli'l-İbâd:

Beyâzîzâde, Ahmed bin Hasan (v. 1098h.), el-Usûlul-Munîfe li'l-İmâm Ebî Hanîfe/Ebû Hanîfe'nin İtikâdî Görüşleri, İfâv, İstanbul, 2000.

Cevherî, İsmâîl bin Muhammed (v. 393h.), es-Sihâh Tâcu'l-Luğa ve Sihâhu'l-Arabiyye, Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, Beyrut, 1407.

ed-Dureru's-Seniyye fi'l-Fetâvâ Necdiyye, (Thk: Abdurrahmân bin Muhammed bin Kâsım), 1417.

Eşarî, Ebû'l-Hasan Alî bin İsmâîl el-Eşarî (v. 324h.), el-İbâne an Usûlî'd-Diyâne, Dâru'l-Ensâr, Kâhire, 1397.

Fahreddîn er-Râzî, Muhammed bin Ömer bin Hasen bin Hüseyin et-Temîmî (v. 606h.), Mefâtihu'l-Gayb (et-Tefsîru'l-Kebir) Dâru İhyai't-Turâsî'l-Arabî, Beyrût, 1420.

Hallâl, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Hârûn b. Yezîd (öl. 311h.), es-Sünne, Dâru'r-Râye, Riyâd, 1410.

Hakemî, Hâfız bin Ahmed bin Alî el-Hakemî (v. 1377h.), Meâricu'l-Kubûl bi Şerhi Süllemi'l-Vusûl ilâ İlmi'l-Usûl, Dâru İbn Kayyim, Demmâm 1410.

Hakemî, Alâmu's-Sunneti'l-Menşûra li i'tikâdi't-Tâifeti'n-Nâciyeti'l-Mensûra/Sorulu Cevâblı İslâm Akaidi, Guraba Yayınları, İstanbul, 2008.

İbn Abdilberr, Ebû Amr Yûsuf bin Abdullâh bin Muhammed en-Nemerî el-Kurtubî (v. 463h.), et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta mine'l-Meânî ve'l-Esânîd, Mağrib, 1387.

İbn Batta, Ebû'l-Hasen Alî bin Halif bin Abdulmelik (v. 449h.), el-İbânetu'l-Kubrâ, Riyâd 1409.

İbn Ebi'l-İzz, Sadruddîn Muhammed bin Alâeddîn Alî bin Muhammed, (v. 792h.) Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye, Muessesetu'r-Risâle, Beyrut, 1414.

İbn Esîr, İzzuddîn Ebu'l-Hasen Alî bin Muhammed eş-Şeybânî (v. 630h.), en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadîs ve'l-Eser, el-

Mektebetu'l-İlmiye, Beyrut, 1379.

İbn Fâris, Ahmed bin Fâris bin Zekeriyâ el-Fârisi (v. 395h.), Mucemu Makâyisi'l-Luğa, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1399.

İbn Hacer, Ahmed bin Alî Ebu'l-Fadl el-Askalânî (v. 852h.), Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhu'l-Buhârî, Dâru'l-Mearif, Beyrût, 1379.

İbn Kayyim, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed bin Ebi Bekr ez-Zer'i ed-Dımaşkî (v. 751h.), İlâmu'l-Muvakkîin an Rabbi'l-Âlemîn, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 1411.

İbn Kayyim, Medâricu's-Sâlikîn, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût, 1416.

İbn Kayyim, Tarîku'l-Hicreteyn ve Babu's-Sadeteyn, Dâru's-Selefiyye, Kâhire, 1394.

İbn Kesîr, İmâduddîn Ebû'l-Fidâ İsmâîl bin Ömer bin Kesîr el-Kureşî ed-Dımaşkî (v. 774h.), Tefsîrul-Kur'ânî'l-Azîm, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 1419.

İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrût, 1408.

İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebû Muhammed Abdullah bin Ahmed bin Muhammed bin Kudâme el-Makdisî (v. 620h.), Lumatu'l-İtikâd, Suud, 1420.

İbn Manzûr, Muhammed bin Mûkerrem bin Manzûr el-Afriki (v. 711h.), Lisânu'l-Arap, Dâru Sadr, Beyrut, 1414.

İbn Receb, Zeynuddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahmân bin Şihâbuddîn el-Bağdâdî (v. 795h.), Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1422.

İbn Teymiyye, Takıyyuddîn Ahmed bin Abdulhalim bin Abdusselâm bin Teymiyye el-Harrânî (v.728h.), Mecmûu'l-Fetâvâ, (Cem'-Tertib: Abdurrahmân bin Muhammed bin Kâsım) Dâru'l-Vefâ, Cidde, 1426.

İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl alâ Şâtımı'r-Rasûl, (Thk: M. Muhyiddîn) Suud, ts.

İsfehânî, İbn Kâsım Hüseyin İbn Muhammed el-İsfehânî (v. 502h.), el-Müfredat fi Garibi'l-Kur'ân, Dâru'l-Kalem, Dimeşk, 1412.

Kâdî İyâd, Ebu'l-Fadl bin Mûsâ (v. 544h.), eş-Şifâ bi't-Tarîfi Hukûki'l-Mustafâ, Dâru'l-Fikr, Beyrût, 1409.

Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed bin Ahmed bin Ebi Bekr bin Ferh el-Ensârî el-Hazrecî el-Kurtubî (v. 671h.), el-Câmiu li Ahkâmî'l-Kur'ân, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kâhire, 1384.

Lâlâkâî, Ebu'l-Kâsım Hibetullâh bin el-Hasen bin Mansûr et-Taberî (v. 418h.), Şerhu Usûli İ'tikâdi Ehli's-Sünneti ve'l-Cemâa, Dâru Tayyibe, Riyad, 1423.

Mevsûatu'l-Fikhiyye, Dâru's-Selâsil, Kuveyt, 1404.

Munâvî, Muhammed Abdurraûf (v. 1032h.), Feyzu'l-Kadîr Şerhu Câmiî's-Sağir, el-Mektebetu't-Ticâriyye, Mısır, 1356.

Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullâh bin Ahmed bin Mahmud (v. 710h.), Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl, Dâru'l-Kelimetî't-Tayyîb, Beyrût, 1419.

Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahya bin Şeref (v. 676h.), el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrût, 1392.

Seyyid Kutub, İbrâhîm Hüseyin eş-Şaribi (v. 1385h.), Fî Zilali'l-Kur'ân, Daru's-Şuruk, Beyrut, 1412.

Süleymân bin Abdullâh et-Temîmî (v. 1233h.), Teysîru'l-Azîzi'l-Hâmîd fî Şerhi Kitâbi't-Tevhîd, el-Mektebû'l-İslâmî, Beyrut, 1423.

Şankîti, Muhammed el-Emin bin Muhammed el-Muhtar eş-Şankîti (v. 1393h.), Edvâu'l-Beyân fî İdâhi'l-Kur'ân Dâru'l-Fikr, Beyrût, 1415.

Şevkânî, Muhammed bin Alî Muhammed bin Abdullâh es-Sanânî (v. 1250h.), Fethu'l-Kadîr el-Câmi' Beyne Fenneyi'r-Rivâyeti ve'd-Dirâyeti fî İlmi't-Tefsîr, Dâru İbn Kesîr, 1414.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed bin Cerir et-Taberî (v. 310h.), Câmiu'l-Beyân fî Te'vîli'l-Kur'ân, Muessesetu'r-Risâle, Beyrût, 1420.

Zebidî, Ebû'l-Feyz Murtazâ Muhammed bin Muhammed ez-Zebidî (v. 1205h.), Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs, Dâru'l-Hidâye, ts.

Zehebî, Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed bin Ahmed bin Osmân bin Kaymaz et-Türkmânî (v. 748h.), Muhtasaru'l-Uluvv, el-Mektebul-İslâmî, Beyrut, 1412.

Zehebî, el-Uluvv li'l-Aliyyi'l-Gaffâr fî Sahîhi'l-Ahbâri ve Sakîmihâ, Riyâd 1416.

Zebidî, Ebû'l-Feyz Murtazâ Muhammed bin Muhammed ez-Zebidî (v. 1205h.), Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs, Dâru'l-Hidâye, ts.

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME	5
AKİDEMİZ.....	11
KADERE İMÂN	27
İMÂNIN TANIMI.....	41
ULUVV SIFATI.....	77
RASÛLULLÂH'A EZİYETİN HÜKMÜ	103
HÂKİMİYET ALLÂH'INDIR	123
TÂĞÛTU REDDETMEK.....	143
TÂĞÛTTAN HÜKÜM İSTEMEK	165
MÜSLÜMANLARA KARŞI KÂFİRLERİ DESTEKLEMEK	189
BEŞERÎ SİSTEMLERLE YÖNETENLERİN İŞLEDİKLERİ KÜFÜRLER	203
HÂTİME	229
KAYNAKLAR.....	231
İÇİNDEKİLER	237

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Yayınevimizden Çıkan Eserler:

1. Tevhîde Giriş
2. İmânın Rükünleri
3. Allâh'a İmân
4. Kelime-i Tevhîd
5. Nevâkıdu'l-İslâm Şerhi
6. Akîde Risâleleri

İnternet Sitelerimiz:

www.tevhididavetyayinlari.com

www.tevhididavet.com

www.esedullahsaid.com

www.abdullahsaid.com